ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1874. = ΤΕΥΧΟΣ ΝΔ'.

ΠΕΡΙ ΕΙΡΗΝΗΣ. (*)

ΑΡΘΡΟΝ Α'.

Ἡ λέξις εἰρήνη πολλαχοῦ τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς καὶ ἀκολουθίαις τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας συνεχῶς ἀπαντᾶται. Διδάσκων ποτὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, «εἰρήνην,» ἔλεγεν, «ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν,» καὶ ἀλλαχοῦ μακαρίζει τοὺς εἰρηνοποιούς, καὶ ὅτε πάλιν ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν ἐφάνη τοῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνηγμένοις μαθηταῖς, «εἰρήνη ὑμῖν,» πολλάκις ἔλεγεν αὐτοῖς. Παῦλος ὁ Ἀπόστολος, γράφων πρὸς τοὺς ἐν Ρώμῃ πιστούς, λέγει· «Δικαιωθέντες ἐκ πίστεως, εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ,» καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῇ λέγει· «Ἐλθὼν (ὁ Χριστὸς) εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς.» Ἀλλὰ καὶ ἀρχόμενος τῶν πρὸς τὰς διαφόρους Ἐκκλησίας καὶ μαθητὰς γνησίους ἐπιστολῶν αὐτοῦ καὶ τελευτῶν ἐπεύχεται εἰς οὓς ἐπιστέλλει πλὴν ἄλλων καὶ εἰρήνην ἀπὸ Θεοῦ. Καὶ ἐν ταῖς ἱεραῖς συνάξεσι τῆς Ἐκκλησίας οἱ ἐκκλησιαζόμενοι πιστοὶ συνεχῶς καλοῦνται ἐν εἰρήνῃ νὰ δεηθῶσι τοῦ Κυρίου ὑπὲρ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης, καὶ ἐν εἰρήνῃ παρακελεύονται νὰ προέλθωσι τοῦ ἱεροῦ ναοῦ μετὰ τὸ πέρας τῆς ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ γενομένης προσευχῆς καὶ λατρείας τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ τί ἐστιν αὕτη ἡ εἰρήνη, ἧς ἡ χρῆσις τοσαύτη ;

Πρὶν ἢ δώσωμεν τὸν ὁρισμὸν τῆς λέξεως ταύτης, κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι μεγίστη ὀφείλεται προσοχὴ ἐπὶ τῶν σημασιῶν τῶν λέξεων, ἃς οἱ πολλοὶ φέρουσιν ἐπὶ στόματος, μὴ νοοῦντες τὴν δύναμιν καὶ σημασίαν ὧν μεταχειρίζονται λέξεων. Ἐκ τῆς ἀοριστίας τῶν λέξεων πολλοὶ ἀπατώμενοι ὑπολαμβάνουσιν οὐχὶ σπανίως ὡς καλὰ τὰ δι' εὐφήμων λέξεων ὀνομα-

(*) Σημ. Εἷς τῶν τῆς Θέμιδος θεραπόντων, ὁ κύριος Σπυρίδων Δ. Κροκίδας, ἤρξατο ἀπὸ τῆς 12 ἀπέλθοντος Ἰανουαρίου ἐκδιδόναι ἐν Ἀθήναις ἐφημερίδα ὑπὸ τὸν τίτλον «Εἰρήνη».

Τῆς ἐφημερίδος ταύτης τὸ πρόγραμμα καὶ τὸ κύριον ἄρθρον ἀναγνόντες, ἐνεθυμήθημεν τὸν εἰρηνοδίκην τῆς Γαλλίας τὸν Αὔγουστον Νικόλαον, τὸν περιώνυμον συγγραφέα τῶν «Φιλοσοφικῶν περὶ Χριστιανισμοῦ μελετῶν,» ὃν περ ὁ πολὺς Βραΐλας ἀποκαλεῖ συγκεκροτημένον μὲ βαθείας καὶ ἐκτεταμένας ἱστορικὰς καὶ φιλοσοφικὰς γνώσεις, ἁγνὸν τὴν καρδίαν καὶ ἔνθερμον ζηλωτὴν παντὸς καλοῦ. Ἰδού, εἴπομεν, καὶ ὁ ἡμέτερος Νικόλαος Αὔγουστος. Φαίνεται ἐκ τοῦ σωματείου τῶν διηγόρων εἶνε πεπρωμένον νὰ ἐκτυλιχθῇ τῶν ἀληθειῶν ἡ ἀλήθεια. Οἱ νομικοὶ τὸ πάλαι ἐπείραζον τὸν Ἰησοῦν, ἀλλ' ἐκ τῶν νομικῶν ὡς ἔοικε τὸ ἀγαθὸν ἔσται πρὸς φίμωσιν τοῦ εἰπόντος ποτὲ «Ἐκ Ναζαρὲτ δύναταί τι ἀγαθὸν εἶναι;»

Τὴν ἐφημερίδα ταύτην, ἧς ἡ ἐτησία συνδρομὴ φράγκα 20 καὶ ἧς Ἐπιστασία ἐνταῦθα ἡ τοῦ «Μέλητος» Διεύθυνσις, θερμῶς συνιστῶμεν τοῖς τοῦ «Μέντορος» ἀναγνώσταις, χάριν τῶν ὁποίων μεταφέρομεν τὸ κύριον αὐτῆς ἄρθρον, περὶ εἰρήνης πραγματευόμενον.

ζόμενα πράγματα φύσεως ἀντιθέτου. Συνεχῶς ἀκούονται αἱ λέξεις ἐλευθερία, ἐπιστήμη, πολιτισμός, φῶτα, συμφέρον, εὐδαιμονία κλπ. ἀλλ' οἱ νοοῦντες τὴν ἀληθῆ αὐτῶν σημασίαν λίαν εὐάριθμοι. Ἕτεροι πάλιν, συνειδότες τὰς δηλητηριώδεις καὶ ψυχοφθόρους αὐτῶν ἀρχὰς καὶ μὴ τολμῶντες παραστῆναι ταύτας, οἷαί εἰσι, κρύπτουσι πρὸς ἀποπλάνησιν τῶν πολλῶν ὑπὸ τὰ εὔσημα ὀνόματα τῆς ἀδελφότητος, ἰσότητος, ἐλευθερίας κ. τ. λ. Καὶ ἡμεῖς δέ, ἵνα μή τι ἄτοπον πάθωμεν, φέρε σκεψώμεθα τί ἐστιν εἰρήνη.

Πρὸς τὸ ἐρώτημα τί ἐστιν εἰρήνη, ὧδε ἀποκρίνεται Παῦλος ὁ Ἀπόστολος «Χριστός ἐστιν ἡ εἰρήνη.» Ἀλλ' ἆρά γε διὰ τῆς ἀποφθεγματικῆς ταύτης ἀπαντήσεως ἔχει ἤδη ἐν τῷ νῷ ὁ ἀναγνώστης σαφῆ καὶ ἐναργῆ τῆς ὁριζομένης λέξεως ἰδέαν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ὁ βραχὺς οὗτος καὶ περιεκτικὸς ὁρισμὸς δεῖται ἀναπτύξεως, ἵν καὶ ἡμεῖς ἐρχόμεθα νὰ ποιήσωμεν πρὸς πλήρη κατανόησιν τῆς εἰρήνης.

Ὑποθέσωμεν ὅτι δύω ἢ πλείονα ἐλεύθερα πρόσωπα συνθηκολογοῦσι πρὸς ἄλληλα, ὑποχρεούμενα ἀμοιβαίως δυνάμει τῶν ἐκ συμφώνου τιθεμένων νόμων νὰ ἐνεργῶσιν ἐλευθέρως πρὸς τὴν ἑαυτῶν εὐδαιμονίαν εἰς τρόπον, ὥστε οὐδέτερον νὰ γίνηται πρόσκομμα εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ ἄλλου, φυλάττον ἀκριβῶς πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιβαλλόμενα αὐτῷ καθήκοντα. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐρωτῶμεν, εἶνέ ποτε δυνατὸν νὰ ἐγερθῇ πόλεμος μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων τούτων προσώπων, ἐφ' ὅσον ἕκαστον γινώσκει καὶ ἐκπληροῖ πάσας, ἃς ἀνέλαβεν ὑποχρεώσεις, σέβεται δὲ τὰ δικαιώματα τοῦ ἑτέρου; πᾶσα βεβαίως ἀνάγκη κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην νὰ ἐπικρατῇ πλήρης ἁρμονία, οὐδεμιᾶς πρὸς χαλάρωσιν ταύτης διδομένης ἀφορμῆς. Ὅταν ὅμως τῶν συνθηκολογησάντων τις, ἀθετήσας τοὺς συμπεφωνημένους ὅρους, ἐξέρχηται τῶν ὁρίων αὐτοῦ πρὸς βλάβην τοῦ ἄλλου, ἀναποφεύκτως τότε ἐγείρεται μεταξὺ αὐτῶν πόλεμος, μέχρις οὗ ὁ ἰσχυρότερος νικήσας τὸν ἀσθενέστερον, ἐπιβάλῃ αὐτῷ τὴν προσήκουσαν ποινήν.

Ἐκ τοῦ παραδείγματος τούτου συνάγεται ὅτι ὁ κύριος καὶ οὐσιώδης χαρακτὴρ τῆς εἰρήνης εἶνε ἡ γνῶσις καὶ ἡ τήρησις τῶν ἐπιβαλλομένων εἴς τινα καθηκόντων. Ὁποθεν ἐλλείπει ὁ χαρακτὴρ οὗτος, ἐκεῖ οὐδαμῶς ἐμφιλοχωρεῖ ἡ εἰρήνη, ἀλλ' ὁ πόλεμος. Ὅθεν δυνάμεθα νὰ ὁρίσωμεν τὴν εἰρήνην ὡς τὴν γαληνιαίαν ἐκείνην καὶ εὐάρεστον τῆς ψυχῆς κατάστασιν, ἥτις προέρχεται ἐκ τῆς γνώσεως καὶ τηρήσεως τῶν ἐπιβαλλομένων αὐτῇ καθηκόντων. Κατὰ τὸν ὁρισμὸν τοῦτον ὁ Χριστὸς εἶνε καὶ λέγεται εἰρήνη, διότι, γινώσκων αὐτὸς πρῶτον τελείως καὶ ἐκπληρῶν ἀκριβῶς πάντα τὰ πρὸς τὸν Θεόν, τὸν πλησίον καὶ ἑαυτὸν καθήκοντα, ἀπεκάλυψε καὶ εἰς ἡμᾶς τὸν τρόπον, καθ' ὃν δυνάμεθα νὰ εἰρηνεύσωμεν μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἐχθροὶ ὄντες πρὸς αὐτὸν πρότερον, ὡς παραβάντες τὸν ἠθικὸν νόμον, ὃν ὠφείλαμεν τηρῆσαι. Εἰρηνεύομεν δὲ καὶ ἡμεῖς, ὅταν, γινώσκοντες καὶ ἀκριβῶς φυλάττοντες πάνθ' ὅσα ἔχομεν καθήκοντα πρὸς τὸν Θεόν, πρὸς τὸν πλησίον καὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, διαπελῶμεν ἐν τῇ αὐτῇ γαληνιαίᾳ καὶ εὐαρέστῳ καταστάσει, ἐν ᾗ διατελεῖ καὶ αὐτὸς ὁ Θεός. Τοὐναντίον δὲ ὅταν ἢ ἐξ ἀγνοίας ἢ ἐκ κακῆς ἡμῶν θελήσεως παραβαίνωμεν τὰ ὑπὸ τοῦ θείου νόμου ἐπιβαλλόμενα ἡμῖν καθήκοντα, ἀπομακρύνομεν μὲν ἀφ' ἡμῶν τὴν γαλήνην καὶ τὴν χαρὰν τῆς ψυχῆς, περιπίπτομεν δὲ εἰς ταραχώδη τινὰ καὶ λυπηρὰν κατάστασιν, ἐλεγχόμενοι ἑκάστοτε ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ὡς παραβάται καὶ ἔνοχοι εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζομένας καὶ προαπειλουμένας ποινάς.

Πᾶς ἄνθρωπος φύσει ἔχει ἐπιθυμίας πολλάς, τὰς ὁποίας πληρῶν μὲν κατὰ λόγον καὶ νόμον διὰ τοῦ ἀναλόγου ἀγαθοῦ, εἰρηνεύει πρὸς ἑαυτόν, μὴ πληρῶν δὲ αὐτὰς ἢ παρὰ λόγον ἐπιχειρῶν τὴν θεραπείαν αὐτῶν, ἀποβάλλει τὴν εἰρήνην καὶ ὑπόκειται εἰς ἀδιάλειπτον ταραχὴν καὶ ὀδύνην. Ἔχω λ. χ. τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν πρὸς συντήρησιν τῆς σωματικῆς μου ζωῆς. Ἐὰν μὲν θεραπεύσω αὐτὴν δι' ὑγιεινῶν βρωμάτων καὶ πομάτων κατὰ λόγον τῆς ἀνάγκης, εἰρηνεύω πρὸς ἐμαυτόν· ἐὰν δὲ ἢ ἀφήσω αὐτὴν ἀθεράπευτον ἢ ἐπιχειρήσω νὰ τὴν θεραπεύσω διὰ νοσώδους ἢ δηλητηριώδους τροφῆς, ἀναμφιβόλως αἰσθάνομαι ἐν ἐμαυτῷ ἐνοχλήσεις ὀδυνηράς, διαταράττω τὴν τάξιν τοῦ σωματικοῦ μου ὀργανισμοῦ καὶ ἐπὶ τέλους ἀποθνήσκω. Αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν τῆς ψυχῆς. Ἔμφυτον ἔχω τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ αἰωνίως ζῆν, τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πάντα γινώσκειν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πάντα δύνασθαι. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἕπεται ὅτι, ἐὰν μὲν εὕρω τὸ ἀγαθόν, τὸ δυνάμενον νὰ πληρώσῃ τὰς τρεῖς ταύτας οὐσιώδεις τῆς ψυχῆς μου ἐπιθυμίας, καὶ δι' αὐτοῦ τὰς θεραπεύσω, δῆλον ὅτι τότε καὶ μόνον εἰρηνεύω, ἐὰν δὲ ἢ ἀστοχήσω τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ πληροῦντος τὰς ὁποίας ἔχω φυσικὰς ἐπιθυμίας, ἢ ἀποπειραθῶ ματαίως νὰ θεραπεύσω ταύτας δι' ἄλλου δοκοῦντος μέν, ἀλλὰ μὴ ὄντος ἀγαθοῦ εὔδηλον ὅτι κατατήκομαι ὑπὸ τῆς λύπης, ὀδυνώμενος ἐπὶ τῇ μὴ πληρώσει τῶν ψυχικῶν μου ἐπιθυμιῶν.

Ἀλλ' ὑπάρχει ἆρά γε τὸ ἀγαθὸν τὸ δυνάμενον νὰ πληρώσῃ τὰς τρεῖς ἀρχικὰς καὶ οὐσιώδεις τῆς ψυχῆς ἐπιθυμίας; Ἂν ἀληθεύῃ ὅτι ὑπάρχουσι τὰ ἀγαθά, δι' ὧν πληροῦνται αἱ ὑποδεέστεραι σωματικαὶ ἐπιθυμίαι, οἷον ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἐσθίειν καὶ πίνειν, ἡ τοῦ ἐνδύεσθαι κ.λ.π., ἕπεται ἀναγκαίως ὅτι ὑπάρχει καὶ τὸ ἀγαθόν, δι' οὗ πληροῦνται αἱ ἀσυγκρίτῳ λόγῳ εὐγενέστεραι τῆς ψυχῆς ἐπιθυμίαι, ἤτοι τῆς αἰωνίου ζωῆς, τῆς παγγνωσίας καὶ τῆς ἐλευθέρας ἐνεργείας ἢ ἀπεριορίστου δυνάμεως. Ποῖον δὲ εἶνε τὸ ἀγαθόν, δι' οὗ πληρούμεναι μὲν αἱ ἐπιθυμίαι αὗται συνεπάγουσι τὴν εἰρήνην καὶ χαράν, ἀπλήρωτοι δὲ διαμένουσαι συνεπιφέρουσι τὴν ταραχὴν καὶ ὀδύνην;

ΑΡΘΡΟΝ Β'.

Πρὶν ἢ ἀπαντήσωμεν εἰς τὸ προκείμενον ζήτημα, σκεψώμεθα ἐκτενέστερον περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀγαθοῦ, ἤτοι τοῦ ἀντικειμένου ἐκείνου, δι' οὗ δύναταί τις νὰ θεραπεύσῃ ἃς ἔχει ἐπιθυμίας καὶ εἰρηνεύσῃ πρὸς ἑαυτόν.

Σύνοιδα ὅτι εἰμὶ ὄν, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει, ζῇ καὶ νοεῖ οὐχὶ δι' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ δι' ἄλλου, ὄντος αἰτίας καὶ ἀρχῆς πάσης ὑπάρξεως, πάσης ζωῆς καὶ πάσης νοήσεως. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἔχω καὶ αἰσθάνομαι ἐν ἐμαυτῷ δύναμίν τινα, μαρτυροῦσαν πάντοτε τὸ εἶναι καὶ τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων, καλουμένην συνείδησιν. Δυνάμει τῆς ἀδιαφιλονείκητου μαρτυρίας τῆς συνειδήσεώς μου

εἰμὶ βέβαιος ὅτι ἐγὼ δὲν ἔδωκα εἰς ἐμαυτὸν τὴν ὕπαρξιν οὔτε τὴν ζωὴν ἀλλ' οὔτε τὴν νόησιν, διότι, ἂν ἐγὼ ἤμην ὁ αἴτιος τῶν προσόντων τούτων, ἔπρεπε νὰ ὑπάρχω, νὰ ζῶ καὶ νὰ νοῶ, οὐχὶ ὡς ἤδη ὑπάρχω, ζῶ καὶ νοῶ, ἀλλ' ὡς ἐγὼ ἤθελον. Ἤθελον π.χ. νὰ γινώσκω πάντα τὰ ὄντα οὕτω σαφῶς καὶ τελείως, ὡς γινώσκει αὐτὰ ὁ Θεός· ἀλλ' ἡ θέλησίς μου δὲν ἔχει ἀρκοῦσαν τὴν δύναμιν πρὸς πραγματοποίησιν ὧν βούλεται καὶ θέλει, τοῦθ' ὅπερ προδήλως ἀποδεικνύει ὅτι οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ἡ αἰτία τῆς ὑπάρξεώς μου, τῆς ζωῆς μου καὶ τῆς νοήσεώς μου. Τοιαύτην δὲ περὶ τούτων ἔχων συνείδησιν, οἶδα συγχρόνως ὅτι τὸ ὄν, ὅπερ παρήγαγεν ἐμὲ καὶ πάντα τὰ ἄλλα ὄντα, ὧν τὸ σύνολον καλεῖται κόσμος, κέκτηται φύσει τὰ προσόντα τῆς παντοδυναμίας, πανσοφίας καὶ παναγαθότητος. Τὰ προσόντα ταῦτα τοῦ πάντων ποιητοῦ μαρτυροῦσιν οὐ μόνον ὁ ἐν ἡμῖν ὀρθὸς λόγος καὶ ὁ γραπτὸς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ προσεκτικὴ θεωρία τοῦ περὶ ἡμᾶς κόσμου. Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ ἡ τῶν ἐν αὐτοῖς ὁρωμένων πάντων ἀπειράριθμος πληθὺς καὶ καλλονὴ ἐξαίσιος καὶ θαυμαστὴ ἡλίου φαεινότερον διατρανοῖ καὶ ἀριδήλως ἀποδεικνύει τὴν παντοδυναμίαν, τὴν πανσοφίαν καὶ τελείαν τοῦ Δημιουργοῦ ἡμῶν ἀγαθότητα. Τῆς τελείας ταύτης καὶ μακαρίας τοῦ Θεοῦ φύσεως, ὑπὸ τῆς λογικῆς ἡμῶν δυνάμεως ἀμέσως νοουμένης, ἐπί τε τῆς ὁρατῆς ταύτης κτίσεως ὡς ἐν κατόπτρῳ ἀντανακλωμένης καὶ ὑπὸ τῶν θεογράπτων βίβλων ἐπιβεβαιουμένης, τίς οὕτως ἄφρων καὶ ἀσύνετος, ὥστε νομίζειν ὅτι ὁ Θεὸς ἐνέβαλε μὲν ἐν τῇ φύσει ἡμῶν, οὓς ἐποίησεν, ἐπιθυμίας πολλὰς καὶ καλάς, ἀλλ' ἐστέρησεν ἡμᾶς τοῦ ἀγαθοῦ, δι' οὗ αὐταὶ δύνανται πληρωθῆναι; Εἰ οὕτως εἶχεν, ὁ Θεὸς δὲν ἠδύνατο νὰ ἦνε οὔτε σοφὸς οὔτε παντοδύναμος ἀλλ' οὔτε ἀγαθός. Δὲν ἠδύνατο νὰ ἦνε σοφός, διότι δὲν ἐγίνωσκε ποῖον τὸ μέσον, δι' οὗ πληροῦνται αἱ ἀγαθαὶ ἐπιθυμίαι, τὰς ὁποίας αἰσθάνεται ἐν ἑαυτῷ πᾶς ἄνθρωπος. Δὲν ἠδύνατο νὰ ἦνε παντοδύναμος καὶ πανάγαθος, διότι, καίτοι γινώσκων, δὲν εἶχεν ὅμως τὴν δύναμιν ἀλλ' οὔτε τὴν ἀγαθὴν θέλησιν τοῦ νὰ ποιήσῃ καὶ ἐμὲ εὐδαίμονα ἐπιχορηγῶν μοι τὸ θεραπεῦον τὰς ἀγαθὰς ἐπιθυμίας μου ἀγαθόν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἔστι Θεός, τελείαν ἔχων σοφίαν, δύναμιν παντοδύναμον καὶ πλήρη ἀγαθότητα, ἔστιν ἄρα καὶ τὸ ἀγαθόν, τὸ δυνάμενον πληρῶσαι ἐπαρκῶς πάσας μου τὰς ἀγαθὰς ἐπιθυμίας καὶ ἰδίως τὰς τρεῖς ἀρχικὰς καὶ οὐσιώδεις, τουτέστι τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ αἰωνίως ζῆν, τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πάντα εἰδέναι καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πάντα δύνασθαι καὶ ἐλευθέρως ἐνεργεῖν, ἤ, μονολεκτικῶς εἰπεῖν, τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πρὸς τὸν Θεὸν ἐξομοιωθῆναι καὶ θεωθῆναι.

Ἀφοῦ ἐκ τῶν τελειοτήτων τοῦ Θεοῦ ἐξηγάγομεν τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἀγαθοῦ, δι' οὗ δυνάμεθα νὰ θεραπεύσωμεν ἃς ἔχομεν φυσικὰς ἐπιθυμίας τῆς αἰωνίου ζωῆς, τῆς παγγνωσίας καὶ παντοδυναμίας, φέρε ἤδη ζητήσωμεν ἵνα εὕρωμεν αὐτό.

Πᾶν ἀγαθόν, θεραπεῦον οἱανδήποτε σωματικὴν ἀνάγκην, εἶνε ἀνάλογον πρὸς τὴν φύσιν αὐτῆς, ὡς περιέχον ἐν ἑαυτῷ πᾶν ὅ τι ἀπαιτεῖ ἡ πλήρωσις τῆς ἀνάγκης· π. χ. ὁ ἄρτος καὶ τὸ ὕδωρ, δι' ὧν θεραπεύομεν τὴν ἀνάγκην τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης, εἶνε ἀγαθὰ ἀνάλογα πρὸς τὴν φύσιν αὐτῆς, ὡς περιέχοντα ἐν ἑαυτοῖς τὰ πρὸς πλήρωσιν τῆς ἀνάγκης ταύτης στοιχεῖα. Ἐντεῦθεν ἕπεται ὅτι ὁ ἰδιάζων χαρακτὴρ παντὸς ἀγαθοῦ συνίσταται εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ἐπαρκεῖν πρὸς πλήρωσιν τῆς ἀνάγκης, ἥτις πρόκειται νὰ πληρωθῇ δι' αὐτοῦ. Κατὰ τὸν γενικὸν τοῦτον κανόνα καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀγαθόν, ἵνα δύνηται θεραπεῦσαι ἣν ἔχομεν ἐπιθυμίαν τοῦ ζῆν αἰωνίως, πάντα γινώσκειν καὶ δύνασθαι, ἀνάγκη νὰ περιέχῃ ἐν ἑαυτῷ τὰ πρὸς πλήρωσιν αὐτῆς ἀναγκαιοῦντα συστατικά, ἤτοι ἀνάγκη νὰ ζῇ αὐτὸ αἰωνίως, νὰ γινώσκῃ καὶ δύνηται τὰ πάντα, διότι ἄλλως φύσει ἀδύνατον νὰ μεταδώσῃ ἡμῖν ἐξ ὧν οὐκ ἔχει. Ποῖον δὲ εἶνε τὸ ὂν ἐκεῖνο, ὅπερ συγκεντροῖ καὶ συνάπτει ἐν ἑαυτῷ τὰ ἀνωτέρω προσόντα καὶ βούλεται ὡς ἀγαθὸν νὰ μεταδώσῃ καὶ ἡμῖν τοῖς ἐνδεέσι κτίσμασι τὰ ἑαυτοῦ; Τὸ ὂν τοῦτο πρόκειται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν καὶ καλεῖται *Ἰησοῦς Χριστός*. Ὁ Χριστός, Λόγος ὢν ἀπ' αἰῶνος τοῦ τελείου Νοῦ, κέκτηται πάντα τὰ προσόντα τῆς θείας φύσεως, ὡς γεννηθεὶς ἐκ τοῦ τελείου αὐτοῦ Πατρὸς ἀνάρχως καὶ θεοπρεπῶς. Τέλειος λοιπὸν Θεὸς ὢν κατ' οὐσίαν ὁ Χριστὸς προσέλαβεν ἀναλλοιώτως ἀνθρωπίνην μορφήν, ἵνα δι' αὐτῆς ἐγγύτερον ἡμῶν γενόμενος ποιήσῃ κοινωνοὺς καὶ μετόχους τῆς θείας αὐτοῦ φύσεως. Ὁ Χριστὸς ζῇ αἰωνίως ζωὴν πανευδαίμονα καὶ μακρίαν ἐν ἄκρᾳ γαλήνῃ, εἰρήνῃ καὶ χαρᾷ, καὶ πάντα γινώσκει καὶ δύναται· τὸν Θεὸν γινώσκει καθ' ὅλον τὸ πλάτος καὶ βάθος τῆς οὐσίας καὶ φύσεως αὐτοῦ, διότι εἶνε υἱὸς αὐτοῦ, ἐπίσης τέλειος ὡς ὁ Πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ὡς τοιοῦτος ἐμβλέπει ἐν ἑαυτῷ ὡς ἐν ἐσόπτρῳ διαυγεστάτῳ καὶ ἀπαραλλάκτῳ εἰκόνι ἅπασαν τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν τοῦ Θεοῦ. Τὸν κόσμον ἐπίσης γινώσκει καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἔκτασιν, ἤτοι κατὰ τὴν ἀπειράριθμον πληθὺν τῶν συγκροτούντων αὐτὸν ὄντων, τὴν φύσιν ἑκάστου ὄντος, τὸν σκοπὸν πρὸς ὃν ὑφίσταται, τὴν ἀλληλουχίαν καὶ σχέσιν τῶν διαφόρων μερῶν πρὸς ἄλληλα καὶ τὸν γενικὸν σκοπόν, πρὸς ὃν βλέπουσι πάντα τὰ ὄντα. Γινώσκει δὲ τὸν κόσμον μετὰ τοσαύτης λεπτομερείας καὶ ἀκριβείας, διότι αὐτὸς εἶνε τὸ μέτρον καὶ ὁ κανών, δι' οὗ γέγονε τὰ πάντα, ὥς φησι καὶ ὁ υἱὸς τῆς βροντῆς, ὁ μύστης τῶν ἀρρήτων Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστής· «πάντα, λέγει, δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν, ὃ γέγονεν». Πλὴν δὲ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ κόσμου, ὧν ἀμφοτέρων ἔχει πλήρη καὶ τελείαν ἐπίγνωσιν, γινώσκει κατὰ τὸ αὐτὸ τῆς τελειότητος μέτρον καὶ τὸν ἄνθρωπον, γινώσκων ἐπακριβῶς τὴν φύσιν αὐτοῦ καὶ οὐσίαν, τὸν προορισμὸν καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἄγουσαν ὁδόν, αὐτὸς ὢν ὁ τέλειος ἄνθρωπος, ὁ φυσικὸς ἄνθρωπος, ὁ ἄνθρωπος ὁ ἐνεργῶν συμφώνως πρὸς τὸν ἀρχικὸν προορισμὸν τοῦ Θεοῦ, ὁ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ πεποιημένος, ὁ ἄνθρωπος, καθ' ὃν ὀφείλομεν πάντες νὰ μορφωθῶμεν, ἑπόμενοι τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ. Τέλος ὁ Χριστὸς κέκτηται ἄπειρον δύναμιν, διότι αὐτὸς οὐ μόνον παρήγαγεν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τὸν ὑπάρχοντα κόσμον, ἀλλὰ καὶ συνέχει καὶ συντηρεῖ αὐτὸν καθ' οὃς ἐξ ἀρχῆς ἔθετο ἀρίστους καὶ ἀναλλοιώτους νόμους. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς φύσεως τοῦ ἀγαθοῦ, ὅπερ δύναται νὰ πληρώσῃ τὰς τρεῖς ἀρχικὰς καὶ οὐσιώδεις ἡμῶν ἐπιθυμίας τοῦ αἰωνίως ζῆν, πάντα γινώσκειν καὶ πάντα δύνασθαι. Ἤδη δὲ ὀφείλομεν δεῖξαι τὰς συνθήκας καὶ

τοὺς νόμους, καθ' οὓς τὸ πλῆρες καὶ αὔταρκες ἀγαθὸν δύναται να ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν καὶ ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐνδεοῦς ἀνθρώπου καὶ πληρώσῃ πάσας αὐτοῦ τὰς χρείας· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ θέμα τοῦτο ἀναπτυσσόμενον θὰ μηκύνῃ ὑπὲρ τὸ δέον τὸ παρὸν ἄρθρον, διὰ τοῦτο ἀναβάλλομεν τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ εἰς τὸ ἑπόμενον, ἀρκούμενοι μόνον ἐνταῦθα νὰ ἀνακεφαλαιώσωμεν ἐν ὀλίγοις τὰ εἰρημένα.

Θέσαντες ἐν ἀρχῇ τὸ ζήτημα, ποῖον τὸ ἀγαθόν, δι' οὗ πληροῦνται αἱ φυσικαὶ παντὸς ἀνθρώπου ἐπιθυμίαι τοῦ αἰωνίως ζῆν, τοῦ πάντα γινώσκειν καὶ πάντα δύνασθαι, πρὶν ἢ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν λύσιν αὐτοῦ ἀπεδείξαμεν πρότερον, λογιζόμενοι κατὰ λόγον, τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐδείξαμεν καὶ ἀνεπτύξαμεν διὰ βραχέων τὴν φύσιν τοῦ ἀγαθοῦ, ὑποσχόμενοι ἐν τῷ ἑπομένῳ φύλλῳ νὰ ἐξετάσωμεν τὸ ζήτημα τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν νόμων, καθ' οὓς τὸ ἀγαθὸν δύναται νὰ συγκοινωνήσῃ μεθ' ἡμῶν πρὸς μετάδοσιν τῶν ἑαυτοῦ, καὶ πλήρωσιν ὧν ἔχομεν ἐπιθυμιῶν

ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

(συνέχεια ἀπὸ σελ. 96).

116. Μὴ ζήτει εἰς γέροντα τὴν χαράν, ἥτις ἁρμόζει κυρίως εἰς νεανίαν: διότι τὸ ὕδωρ, ρεῦσαν ἅπαξ, δὲν θέλει ποτὲ ἐπιστρέψει εἰς τὴν πηγήν του. Ὁπόταν ὁ χρόνος ἐπέλθῃ τοῦ θέρους, οὐδόλως σείεται πλέον ὁ στάχυς ὡς τὸ ἀρτιγενὲς χόρτον.

(Περσ.)

117. Τὰ μικρὰ πνεύματα θριαμβεύουσιν ἐκ τῶν σφαλμάτων τῶν μεγάλων πνευμάτων, ὡς οἱ βύαντες ἀγάλλονται ἐκ μιᾶς ἐκλείψεως τοῦ ἡλίου. (Rivarol).

118. Ἡ κακολογία εἶνε μικρότης ἐν τῷ πνεύματι ἢ κηλὶς ἐν τῇ καρδίᾳ· Κακολογεῖν ἄπο σκοποῦ εὐήθεια· κακολογεῖν σκοπίμως κηλίς. Ἂς ἐκλέξῃ λοιπὸν ὁ κακολογῶν· εἶνε ἄφρων ἢ αἰσχρός. (Duclos).

119. Οἱ μεγάλοι καὶ οἱ μικροὶ ἔχουσι τὰς αὐτὰς συμφοράς, τὰς αὐτὰς λύπας καὶ τὰ αὐτὰ πάθη. Ἀλλ' οἱ μὲν εὑρίσκονται ὑπεράνω τοῦ τροχοῦ, οἱ δ' ἄλλοι πλησίον τοῦ κέντρου, καὶ οὕτω ἴσον ταράττονται ἐκ τῶν αὐτῶν κινήσεων. (Pascal).

120. Αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ ἔαρος ἔχουσιν ἥσσονα χάριτα τῆς ἀναγεννωμένης ἀρετῆς νεαροῦ ἀνθρώπου. (Vauvenargues.)

121. Αἱ μεγάλαι ἰδέαι πηγάζουσιν ἐκ τῆς καρδίας. (ὁ αὐτός.)

122. Τέρψις τῶν μεγάλων ψυχῶν, τιμαλφέστατον τοῦ δικαίου καθῆκον, ὦ εὐγνωμοσύνη! ὁ ἄνθρωπος ζῇ, μὴ ἀναγνωρίζων σε.

(De Levis).

123. Ὦ! τί ματαιότερον καὶ μηδαμινώτερον τοῦ ἀνθρώπου, ἐὰν δὲν ὑψῶται ὑπεράνω τῆς ἀνθρωπότητος! (Montaigne).

124. Ὁ χρόνος εἶνε ταχύρρους τις ποταμός, ἀλλ' ὅστις ἡμέραν τινα θ' ἀποσβεσθῇ. Πεφορτωμένος ὅλα τὰ ἔμψυχα ὄντα, παρασύρει αὐτὰ ἐν μέσῳ γενεῶν ἀγνώστων καὶ τὰ ρίπτει τῇδε κἀκεῖσε ἐπὶ τῶν ἀκτῶν. (La Mennais)

125. Εἰς τὰ μεγάλα πράγματα οἱ ἄνθρωποι δείκνυνται ὡς τοῖς συμφέρει· εἰς δὲ τὰ μικρὰ δεικνύουσιν ἑαυτοὺς ὡς εἶνε.

(Chamfort)

126. Πρέπει τις νὰ θηρεύῃ τὴν εὔνοιαν ἐκείνων, ὧν ποθεῖ τὸ καλόν, καὶ οὐχὶ τῶν ἐξ ὧν ἐλπίζει καλόν. (La Bruyère).

127. Ἐντὸς ὀλίγου ὀφείλεις νὰ ἀποθάνῃς. Λοιπόν, ἐὰν ᾖσαι εὐτυχής, ἀντὶ νὰ θλίβησαι ὅτι ἐγκαταλείπεις τὸν βίον, διατί νὰ μὴ σκέπτησαι νὰ ἐπεκτείνῃς τὴν ολβιότητά σου πέραν τοῦ θανάτου; Εἶσαι δυστυχής; διατὶ δὲν προσπαθεῖς νὰ λάβῃς τὴν ἀνταπόδοσίν σου; Καὶ ἐν ταῖς δύο περιπτώσεσιν ἀπευθύνθητι εἰς τὴν θρησκείαν.

(De Levis)·

128. Ἡ ἀληθὴς εὐφράδεια συνίσταται εἰς τὸ λέγειν ἃ δεῖ καὶ μὴ λέγειν ἃ μὴ δεῖ. (La Rochefoucauld)

129. Ἡ φιλαυτία εἶνε ὁ μέγιστος ὅλων τῶν κολάκων.

(Ὁ αὐτός).

130. Βασιλεῖς, μονάρχαι, δυνάσται, παναγιότητες!! Σᾶς ὠνόμασα δι' ὅλων τῶν γαύρων ὀνομάτων σας; Μεγάλοι τῆς γῆς, ὑψιστοι, ἰσχυρότατοι, καὶ ἴσως ἐντὸς ὀλίγου παντοδύναμοι!! ἡμεῖς οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι ἔχομεν ἀνάγκην διά τὰ σπαρτά μας ὀλίγης βροχῆς, καὶ πράγματός τινος μικροτέρου..... ὀλίγης δρόσου· ἀποστείλατε ἐπὶ τῆς γῆς σταγόνα ὕδατος..... δύνασθε;

(La Bruyère).

131 Ὁ συγγραφεὺς δὲν γράφει οὐδὲν ἐναντίον αὐτοῦ (Ἀραβ.)

132 Ὁ ζητῶν φίλους ἄνευ ἐλαττωμάτων ταχέως θ' ἀπομονωθῇ.

133 Ὀφείλομεν ν' ἀνοίξωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, ἂν δὲν ἐπιθυμῶμεν νὰ μᾶς τοὺς ἀνοίξωσιν ἄλλοι.

134 Οἱ φρόνιμοι ἐχθροὶ εἰσὶ προτιμότεροι τῶν τρελλῶν φίλων

135 Ὁπόταν ἐπισκέπτεσαι τρελλόν, κλεῖε τοὺς ὀφθαλμούς σου.

136 Ὁ δειλὸς ἔμπορος δὲν δύναται νὰ ἐπιτύχῃ κέρδος.

137 Ὁ ἐξουσιάζων τὴν γλῶσσάν του σώζει τὴν κεφαλήν του.

138 Δὲν μανθάνει τις ζῶν καιρὸν πολύν, ἀλλὰ βλέπων πολλά.

139 Ἐνίοτε ἀνάγκη νὰ θυσιάσωμεν τὸ γένειον ἵνα σώσωμεν τὴν κεφαλήν.

140 Πτωχὸς ἄνευ ὑπομονῆς εἶνε λύχνος ἄνευ ἐλαίου.

141 Ἕκαστος ἄγνοεῖ τὰ ἴδια ἐλαττώματα.

142 Ἐκ τῆς γυναικὸς ἐξαρτᾶται ἡ εὐδαιμονία ἢ ἡ καταστροφὴ τοῦ οἴκου.

143 Τὸ μεγαλεῖον ἐπισύρει τὰς φροντίδας.

144 Μὴ δένῃς τὸν ὄνον εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἵππου.

145 Ὅστις ἔχει τὰ ὄμματα προσηλωμενα εἰς τὴν γῆν δὲν θ' ἀναβῇ εἰς τὸν οὐρανόν.

146 Ἡ φρόνησις δὲν ἀπαντᾶται εἰς τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' εἰς τὴν κεφαλήν.

147 Ὁ ἵππος θνήσκει, ἀλλὰ τὸ ἐφίππιον μένει.

148 Ἐξασφάλισον πρῶτον τὸν ἵππον σου, εἶτα δεήθητι ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν.

149 Ἡ ὑπομονὴ εἶνε ἡ κλεὶς τῆς χαρᾶς ἡμῶν.

150 Ἄνθρωπος ἄνευ ἀνατροφῆς εἶνε σῶμα ἄνευ ψυχῆς.

151 Ὁ ὀκνηρὸς προφασίζεται ἀνικανότητα.

ΠΩΣ ΕΥΡΟΝ ΤΟΝ ΛΙΒΙΓΚΣΤΟΝΑ

(συνέχεια ἀπὸ σελ. 117).

Ἀπὸ Κικόκα εἰς Κιγκαρού.

Ἡ κώμη Κικόκα σύγκειται ἐξ ὀλίγων ἀχυρίνων καλυβῶν ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου ἴχνους ἀρχιτεκτονικῆς, ἀλλ' ἐν σχήματι ἐφευρεθέντι ὑπὸ νωθρῶν ἀποίκων ἐκ Πρίμας καὶ Ζινζιβάρης, μόλις δυναμένων νὰ προστυλάττῃ αὐτοὺς ἐκ τῶν ἀκτίνων τοῦ Ἡλίου. Τὸ ὕδωρ αὐτῶν προμηθεύονται ἐκ τοῦ πλησίον ἕλους καί τινων φρεάτων, ὅπερ καί τοι γλυκὺ δὲν εἶνε ὅμως οὔτε ὑγιεινὸν οὔτε ὀρεκτικόν, ἕνεκεν τῆς μεγάλης ποσότητος σεσηπυίας ὕλης ἣν ἐμπεριέχει. Ἀντὶ πάσης ἄλλης ἐργασίας γεωργικῆς ἐπροτίμησαν, ἐγκαταλείποντες καταλληλοτέρας γαίας ἀπαιτούσας ὅμως καὶ ἐργασίαν ἐπιπονωτέραν, νὰ καλλιεργῶσι γυμνήν τινα κοιλάδα μὴ ἀπαιτοῦσαν ἄλλο ἢ τὸν ἐκ τῶν χόρτων καθαρισμὸν αὐτῆς, ἔνθα σκάπτοντες ὀλίγας σπιθαμὰς ρίπτουσι τὸν σπόρον αὐτῶν ἐπὶ ἐλπίδι ὁπωσδήποτε μιᾶς ἀνταμοιβῆς.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἐπληροφορήθημεν περὶ δυσαρέστων τινῶν, ἅτινα συνέβαινον ἐν τῷ τετάρτῳ κιρβανίῳ. Μαγκάγκας ὁ ἀρχηγὸς αὐτοῦ ἐφεῦρε μυρίους τρόπους βραδύνων τὴν ὁδοιπορίαν ἵνα μοι ἁρπάσῃ πλειότερα τῶν συμφωνηθέντων· δὲν κατώρθωσεν ὅμως ἢ νὰ τῷ ὑποσχεθῷ ἀνταμοιβήν τινα, ἂν ἔσπευδεν ὅσον τάχος πρὸς τὸ Οὐνιανιεμπί, ὅπως ἡ ὁδός μου ὑπάρχῃ καθαρά. Κατὰ τὴν 27ην, προχωρήσαντος αὐτοῦ, διελύσαμεν καὶ ἡμεῖς τὰ σκηνώματά μας περὶ την 7ην τῆς πρωΐας καὶ ἠρχίσαμεν ὁδοιποροῦντες ἐπὶ χώρου ὁμοίου τοῦ ποταμοῦ Κιγκάνη κ αὶ τῆς Κικόκας, ἔνθα ὅμως παντελῶς δὲν ἀνεφαίνετο κυνήγιόν τι. Μετ' οὐ πολὺ ἐφθάσαμεν εἰς Ροζάκο πολύχιον κείμενον ἐπὶ ὑψώματος κεκαλυμμένου ὑπὸ ἀδιαπεράστων ἀκανθωδῶν ἀκακιῶν δίκην φυσικοῦ φρουρίου καὶ γειτονεῦον πρὸς ἄρκτον μετὰ ἑτέρας κώμης περρουρημένης ὁμοιοτρόπως. Ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν ὑπῆρχε κοιλὰς καρποφόρος διαρρεομένη ὑπὸ μικροῦ ποταμοῦ ἀρδεύοντος τὴν κοιλάδα καὶ τοὺς μικρους λόφους, οἵτινες τὴν περιεστοίχουν. Τὸ Ροζάκο εἶνε προφυλακὴ τοῦ Ὀκγουερί, ἐνῷ ἡ Κικόκα εἶνε τὸ βορειοδυτικὸν ἄκρον τοῦ Οὐζαράμο.

Εἰσελθόντες ἐν τῷ χωρίῳ κατεσκηνώσαμεν ἐν τῷ κέντρῳ αὐτοῦ. Μία *κιτάντα* ἤτοι κλίνη ἐλαφρὰ καὶ τετράγωνος, ἀπηλλαγμένη παντὸς περιττοῦ, ἀλλὰ ἀναπαυτικὴ ὅσον καὶ αἱ ἡμέτεραι, μοὶ ἀπεστάλη παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ χωρίου ἐν τῇ σκηνῇ μου. Τὰ ζῶα ἀπεστάλησαν εἰς τὴν νομὴν καὶ πάντες κατεγινόμεθα εἰς τὴν συσσώρευσιν τῶν φορτίων, φοβούμενοι τὴν ἐπικειμένην πάντοτε *μασσίκαν* (θύελλαν.)

Ἐκ Βομβάης εἶχα φέρει μετ' ἐμοῦ ἕνα φύλακα κύνα, ὅστις ἐπρόκειτο νὰ μοὶ χρησιμεύσῃ κατὰ τῆς τόλμης τῶν ἁρπάγων καὶ ἰδίως τῶν *Γουαγκογκό*, (φυλῆς), οἵτινες ὡς μοὶ ἐπληροφόρησαν εἰσὶ ρωμαλαῖοι καὶ ἐπίφοβοι. Ὁ *Γουαγκογκὸς* τολμᾷ νὰ ὑψώσῃ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς σου καὶ νὰ εἰσέλθῃ ἐν αὐτῇ εἴτε τὸ ἐπιθυμεῖς εἴτε ὄχι· καγχάζων δὲ δια τὸν φόβον, ὃν σοὶ ἐμπνέει, λέγει· «χί χί, λευκὲ ἄνθρωπε, οὐδέποτε εἶδα ἄλλον ὡς σέ. ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι πολλοὶ ὅμοιοί σου; πόθεν ἔρχεσαι;» ἁρπάζων δὲ τὸ ὡρολόγιόν σου σ' ἐρωτᾷ περιχαρῶς· «τί χρησιμεύει αὐτό, λευκὲ ἄνθρωπε; ὁπόταν δὲ ἀπαντήσῃς ὅτι χρησιμεύει ὅπως δεικνύῃ τὴν ὥραν καὶ τὰ λεπτά, ὁ Γουαγκογκὸ ὑπερήφανος διὰ τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ θὰ σοὶ ἀπαντήσῃ σκωπτικῶς· «ὦ τρελλέ! ἢ—ὁ διάβολος νὰ σὲ πάρῃ, ψεύστη!»

Μετὰ τὴν εἰς Ροζάκο ἄφιξίν μου ὁ κύων μου ἔλειπε. Διαρκούσης ραγδαίας τινὸς βροχῆς, ἐγκατέλειψε τοὺς στρατιώτας καὶ ἀπώλετο. Ἔπεμψα πρὸς ἀναζήτησίν του τὸν Μαμβρούκην εἰς Κικόκαν, τὴν δὲ ἀκόλουθον πρωΐαν καθ' ἣν στιγμὴν ἡτοιμαζόμεθα πρὸς ἀναχώρησιν ὁ πιστὸς Μαμβρούκης ἐφάνη ἐρχόμενος μετὰ τοῦ κυνός. Μικρὸν πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μας ὁ ἀρχηγὸς τοῦ 4ου κιρβανίου Μαγκάγκας μοὶ ἔφερε τὴν λυπηρὰν εἴδησιν ὅτι τρεῖς τῶν ἀχθοφόρων ἠσθένουν καὶ ἐπεθύμει ὀλίγα φάρμακα. Καί τοι οὐδὲν μὲ συνέβεσε μετὰ τῆς ἐπιστήμης, ἔφερα ὅμως κιβώτιον πλῆρες φαρμάκων, ἄνευ τῶν ὁποίων οὐδεὶς δύναται νὰ ζήσῃ ἐν τῇ Ἀφρικῇ.

Ἐπισκεφθεὶς τοὺς ἀσθενεῖς εὗρον ὅτι ὁ μὲν εἷς ἔπασχεν ἀπὸ φλόγωσιν τῶν πνευμόνων, ὁ ἕτερος ἀπὸ *μαγκονκουρσὺ* (διαλείπων ἀφρικ. πυρετὸς) καὶ ὁ τρίτος ἀπὸ ἀφροδίσια πάθη. Καὶ οἱ τρεῖς ἐνόμιζον ὅτι ἔμελλον ν' ἀποθάνωσι καὶ ἔκραζον: *Μάνα! μάνα!* καί τοι μεγάλοι ἄνδρες· ἀναμφιβόλως τὸ 4ον κιρβάνιον δὲν ἠδύνατο νὰ κινηθῇ τὴν ἡμέραν ταύτην. Συστήνων δὲ εἰς τὸν Μαγκάγκα νὰ σπεύσῃ ὄπισθέν μου ὅσον τάχιον, διέταξα τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἡμετέρου.

Ἐκτὸς τῶν γειτνιαζουσῶν χωρῶν τῆς κώμης δὲν ἀπηντήσαμεν ἄλλο ἴχνος καλλιεργείας· ὁ τόπος οὗτος ὁ ἐν μέσῳ τῶν διαφόρων σταθμῶν εἶνε ἔρημος ὡς ἡ Σαχάρα, ἂν καὶ πολὺ καλλίτερος. Καί τοι ἐπιθυμῶν νὰ φθάσω ἑνωρὶς εἰς Οὐνιανιεμπί, ἡ ἀδημονία μου ὅμως διὰ τὴν βραδύτητα τοῦ 4ου κιρβανίου μὲ ἠνάγκασε νὰ διατάττω ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὴν ἀναβολὴν τῆς ὁδοιπορίας.

Εἰς ἕνα τῶν σταθμῶν τούτων λαβόντα χώραν ἐν ἑλώδει τόπῳ κατέγινα εἰς τὴν συλλογὴν διαφόρων ἐντόμων ἐκ περιεργείας νὰ διευκρινήσω ἂν τὸ glossina morsitans τοῦ φυσιολόγου ἢ τὸ Tsetse ἐνίοτε δὲ Setse τοῦ Λιβιγκστόνος, Βάρδων, Κόμιν καὶ Κίρκ, ὅπερ ἐλέγετο θανατηφόρον εἰς τοὺς ἵππους, εὑρίσκετο ἐν τῇ ἀπειρία ἐκείνῃ τῶν ἐντόμων, ἅτινα παρετηρήσαμεν. Ὁ δ. Κίρκ μὲ τὸ ἐνθουσιῶδες καὶ δογματικὸν ὕφος *ἱπολατρειτοῦ* μοὶ εἶχε προφητεύσει τὸν βέβαιον θάνατον τῶν ἵππων μου ἐκ τῆς μυίας tsetse, πρᾶγμα, ὅπερ μὲ εἶχε δυσαρεστήσει καθ' ὑπερβολήν. Εὐτυχῶς μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης δὲν ἀπήντησα οὐδὲν tsetse, οἱ δὲ ἵπποι μου ἀντὶ νὰ φαίνωνται ἰσχνοί, ὅπερ εἶνε τὸ κύριον σύμπτωμα τῆς προσβολῆς, εἶχον μᾶλλον βελτιωθῆ. Τριῶν εἰδῶν μυῖαι μ' ἐπεσκέφθησαν ἐν τῇ σκηνῇ μου ἀποτελοῦσαι μουσικὴν συναυλίαν ἐκ βαρυτόνων, ὑψιφώνων καὶ contralto· αἱ τοῦ πρώτου ἦσαν μυῖαι λαίμαργοι καὶ θηριώδεις ἑνὸς δακτύλου τὸ μέγεθος καὶ ἔχουσαι ἐκπληκτικὴν δύναμιν πρὸς ἀπορρόφησιν αἵματος. Αἱ φοβεραὶ ἐντυπώσεις τῆς διηγήσεως τοῦ κ. Κίρκ μ' ἔκαμαν νὰ ἐκλέξω τὸ εἶδος τοῦτο πρῶτον διὰ τὰς παρατηρήσεις μου. Ἐπέτρεψα λοιπὸν

μιᾷ ἐξ αὐτῶν νὰ καθήσῃ ἐπὶ τῆς φλανέλας μου, ἣν ἐφόρουν, ὁπόταν δὲν ηὐρισκόμεθα ἐν ὁδοιπορίᾳ. Πάραυτα τὰ ὀπίσθιά της ὑψώθησαν καὶ ἡ κεφαλὴ κατεβιβάσθη, τὰ δὲ βέλη αὐτῆς ἀποτελούμενα ἐκ τεσσάρων τριχοειδῶν σωλήνων, ἐξελθόντα ἐκ σακκιδίου παρεμφεροῦς προβοσκίδι, μοὶ προὐξένησαν πόνον ὅμοιον ἐπιτηδείας διὰ λεπτῆς βελόνης ἀραιμάξεως· ὑπέμεινα νὰ ἐμπλησθῇ αἵματος χάριν τοῦ φυσιολογικοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ εἶδα αὐτὴν ἀφιπταμένην τριπλασίαν κατὰ τὸ μέγεθος. Ἀνασύρας τὴν φλανέλαν μου παρετήρησα τὴν πηγὴν τῆς ἀπορροφήσεως ἐρυθρὰν τομὴν ὀλίγον ὑπεράνω τοῦ ἀριστεροῦ γόνατος. Σπογγίσας τὸ αἷμα εἶδα τὴν τομὴν βαθεῖαν, ἀλλ' ὁ πόνος ἐξέλιπε παντελῶς μετὰ τῆς μυίας. Συλλαβὼν μίαν ἐξ αὐτῶν τὴν παρέβαλα μετὰ τῆς tsetse, ὡς περιγράφει αὐτὴν ὁ Διβιγκστὼν ἐν σελ 56—57 τοῦ συγγράμματος "Missionary travels and redearches in soush Africa „ Ἔκδοσις Μόρρεη 1868 Ἐκ τῶν παρατηρήσεών μου ἐπείσθην ὅτι ἡ ἀνὰ χεῖρας δὲν ἠδύνατο νὰ ᾖνε ἡ ἀληθὴς tsetse, καί τοι οἱ περὶ ἐμὲ διεβεβαίουν ὅτι ἡ προσβολή της ἦτο θανατηφόρος εἰς τοὺς ἵππους καὶ πιθήκους. Αὕτη ὠνομάζεται ὑπὸ τῶν αὐτοχθόνων m a m b o u n g a καὶ εἶνε μεγαλειτέρα κατὰ ἓν τρίτον τῆς κοινῆς μελίσσης· τὸ χρῶμα της εἶνε ζωηρότερον, ἡ κεφαλή της μαύρη κεκοσμημένη διὰ πρασινωποῦ τριχώματος, τὸ δὲ λοιπὸν αὐτῆς σῶμα διαχωρίζεται ὑπὸ λευκῆς γραμμῆς ἣν διαχωρίζουσιν ἐπίσης κατὰ μῆκος ἑκατέρωθεν δύο ἕτεραι, ἡ μὲν χρώματος βαθέος ἐρυθροῦ ἡ δὲ ἀνοικτοῦ ὑπομέλανος. Ἐν τούτοις εἴκοσιν ἐκ τοῦ εἴδους τούτου προσέβαλον τὸν ὑπόφαιον ἵππον μου κατὰ τὰς κνήμας τοσοῦτον θηριωδῶς, ὥστε ἐφαίνετο αἱμόφυρτος. Ἵνα δώσω ἐντελῆ εἰκόνα τῆς μυίας ταύτης πρὸς τοὺς ἀναγνώστας μου, δύναμαι νὰ τὴν παρομοιάσω μὲ τὴν κεφαλὴν μικροῦ ἐζωγραφημένου ἐλέφαντος, διότι ἔχει μαύρην προβοσκίδα καὶ ζεῦγος κερατίων ὁμοίων κατά τε τὸ χρῶμα καὶ τὸ σχῆμα τῶν ἐλεφαντοδόντων· ἡ προβοσκίς, ὡς ἐρρέθη, περιλαμβάνει τέσσαρας ὀξεῖς χωστῆρας ὁπόταν τὸ ἔντομον δὲν εὑρίσκεται εἰς ἐνέργειαν· ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον τὰ ἀπορροφητικὰ ταῦτα βέλη παρουσιάζουσι μεγάλας πρὸς ἄλληλα διαφοράς, διότι τὰ μὲν δύο εἰσὶ παχύτερα τῶν λοιπῶν, τὸ τρίτον ἧττον παχύ, τὸ δὲ τέταρτον λεπτὸν εἰς ἄκρον, ἔχει χρῶμα τοῦ *ὀπαλίου* καὶ δι' αὐτοῦ, νομίζω, ὅτι γίνεται ἡ ἀπορρόφησις. Τὸ δεύτερον εἶδος τῆς μυίας ἦτο ἧττον ἐπίφοβον, τὸ τρίτον ὅμως ἐπέφερεν ἀποτελέσματα τρομακτικά· τὰ προσβληθέντα κτήνη ἐγένοντο ἀνάστατα ἐκ τῶν πόνων· ἐλάκτιζον καὶ ἀνεπήδων πλήρη αἵματος· ἑνὶ λόγῳ ἐπέφερεν εἰς τὰ ζῶα ἡμῶν παντελῆ σύγχυσιν. Ἀκολούθως ἀνεκάλυψα ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο ἦτο ἡ tsetse! Ἕνεκεν τῶν ἐντόμων τούτων αἱ ἐκτεταμέναι αὗται νομαὶ εἰσὶν ἔρημοι ζώων ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν αἰγῶν φυλαττομένων ὑπὸ ποιμένων.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἀντὶ νὰ προχωρήσωμεν ἐπρόκριναν ν' ἀναμείνωμεν τὸ καθυστεροῦν κιρβάνιον. Τὰ παθήματα τοῦ Βύρτονος ἀπατηθέντος ἐκ τῶν ὑποσχέσεων τῶν Βονιανῶν τῆς Καόλης καὶ Ζιγζιβάρης δὲν μοὶ ἐπέτρεπον ν' ἀναμείνω ἐν Οὐνιανιεμπὶ τὴν ἄφιξιν τοῦ κιρβανίου μου! Ἀναμένων ὅθεν αὐτὸ ἐνταῦθα ἐδάθην εἰς τὴν κυνηγεσίαν· καί τοι δὲ ὀλίγον εἶχα κυνηγήσει ἐν τοῖς πεδίοις τῆς Περσίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς, ἤμην, τὸ ὁμολογῶ, καλὸς κυνηγός, ἤλπιζα δὲ ὅτι θὰ κατώρθουν νὰ φέρω κυνήγιόν τι ἐν τῇ σκηνῇ μου.

Μετὰ ὁδοιπορίαν ἑνὸς μιλίου ἐν μέσῳ ὑψηλῶν χόρτων ἀφίχθημεν ἐπὶ λιμνωδῶν ὑδάτων, ἔνθα ἐρευνήσας ἐπὶ πολὺ εἰς μάτην ἀνεκάλυψα ἐπὶ τέλους τὰ ἴχνη αἰγάγρων καὶ δούγων (hartebeast), ἅτινα παρηκολουθήσαμεν. Τὰ ἴχνη ταῦτα μᾶς ἔφεραν εἰς μέρος ὑγρὸν περιστοιχούμενον ὑπὸ διαφόρων δένδρων, ἔνθα ἀπωλέσαμεν αὐτά· προσπαθῶν δὲ νὰ ἐπανέλθω ἐκ νέου ἐπ' αὐτῶν ἀπεπλανήθην ἐξ ὁλοκλήρου. Ἡ πυξὶς μου ἐν τούτοις εὑρίσκετο ἐν καλῇ καταστάσει καὶ δι' αὐτῆς ὡδηγήθην ἀσφαλῶς πρὸς τὴν ἀνοικτὴν πεδιάδα, ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ὁποίας ἀνυψοῦτο ἡ σκηνή μου. μετὰ κοπιώδη καὶ καταστρεπτικὴν διὰ τὰ ἐνδύματά μου ὁδοιπορίαν ἐν μέσῳ ἀφρικανικοῦ δάσους.

Ἐν τούτοις τρεῖς ἡμέραι παρῆλθον χωρὶς νὰ λάβωμεν εἰδήσεις ἐκ τοῦ Μαγκάγκα, ὥστε ἀπέστειλα τὸν Σόου καὶ Βομβάην ὅπως ἐπισπεύσωσι τὴν ὁδοιπορίαν του, τὴν δ' ἐποιοῦσαν ἐπανέκαμψαν μετὰ τοῦ βραδυποροῦντος κιρβανίου τοῦ Μαγκάγκα προφασιζομένου ἀσθένειαν τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ, οὓς ἐφοβεῖτο νὰ στενοχωρήσῃ πρὸ τῆς τελείας αὐτῶν ἀναρρώσεως. Μὲ συνεβούλευσε νὰ προχωρήσω εἰς Κιγκαροὺ καὶ τὸν ἀναμείνω ἐκεῖ ὡς ἠναγκασμένον νὰ διαμείνῃ ἐνταῦθα ἐπὶ μίαν ἡμέραν. Συμφώνως τῇ συμβουλῇ του ἐπορεύθην πρὸς τὸ Κιγκαροὺ ἀπέχον πέντε μίλια.

Δύο μῆνες εἶχον παρέλθει ἀφ' ὅτου ἤμην ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἀφρικῇ καὶ οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων μου εἶχεν ἀσθενήσει. Οἱ Εὐρωπαῖοι ἐπάχυνον καὶ ἡ ὄρεξις αὐτῶν ἦτο ἐξαίρετος. Κατὰ τὴν ὁδὸν ἡμῶν ἡ γῆ ἐφαίνετο ἤδη πολλαχοῦ διαρραγεῖσα καὶ πλεῖστα ὅσα προσκόμματα παρενέβαλλεν εἰς τὴν φορτηγόν μας ἄμαξαν. Σωροὶ ἀσβεστολίθων διεσπαρμένοι τῇδε κἀκεῖσε μᾶς ἐνέπνεον τὴν ἐλπίδα ὅτι ἐπλησιάζαμεν ὑγιεινὰ ὑψώματα· ὡσεὶ δὲ νὰ ἐπεκύρουν τὰς ἐλπίδας μας ταύτας οἱ πορφυροῖ κῶνοι τοῦ Οὐδιέ, ὧν ἐξεῖχεν ἡ κορυφὴ τοῦ Dilima εἰς ὕψος 1500 περίπου ποδῶν ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἤρχισαν ν' ἀναφαίνωνται. Ἐντὸς ὀλίγου ὅμως ἐδυθίσθημεν εἰς λεκανοειδῆ πεδιάδα πρασίνην ἐκ τοῦ βλαστάνοντος ὑψηλοῦ σίτου καὶ ἡ πορεία μας ἐστράφη ὀλίγον ἀπὸ τοῦ βορειοδυτικοῦ εἰς τὸ δυτικόν.

Ἐπὶ ἑνὸς τῶν χαμηλωμάτων τῆς ἐξωγκωμένης ταύτης γῆς ἀνηγείρετο τὸ χωρίον Κιγκαροὺ περικυκλούμενον ὑπὸ τῶν συμβόλων τοῦ κακοήθους καὶ διαλείποντος πυρετοῦ.

Ἴσως τὰ ἐπικρεμάμενα νέφη τῆς βροχῆς καὶ τὰ πέριξ πυκνὰ δάση, ἅτινα τὸ σκότος καθίστα ἀγριώτερα, συνέτεινον ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν δυσάρεστον ἐντύπωσιν, ἣν μοὶ ἐνέπνευσεν ὁ τόπος οὗτος· ἀλλ' οὐχ ἧττον εἰς τοῦτο συνετέλεσαν καὶ τὰ ζοφερὰ δάση τὰ διαρρεόμενα ὑπὸ βαθείας χαράδρας ἀποτελούσης κατὰ διαστήματα λάκκους στασίμου ὕδατος.

Πρὶν ἢ στήσωμεν εἰσέτι τὰς σκηνάς μας, προάγγελος τῆς τρομερᾶς *μασσίκας* ἠκούσθη ἠχῶν διὰ χειμάρρου ὑδάτων ἱκανῶν νὰ ψυχράνωσι τὸν ἔνθερμον ζῆλον καὶ τὸν ἔρωτα, ὃν ἐσχάτως ἐδείξα διὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικήν. Εἰς τὸ πεῖσμα ἐν τούτοις τῆς βροχῆς εἰργάσθημεν ἀνενδότως μέχρις οὗ ἐξησφαλίσαμεν τὰ

πράγματα ἡμῶν ἐκ τῶν κλεπτῶν καὶ τῆς καταιγίδος. Ἀκολούθως παρετηροῦμεν μεθ' ὑπομονῆς τὰς ρανίδας τῆς βροχῆς, αἵτινες ἀναμιγνυόμεναι μετὰ τῆς κόνεως ἀπετέλουν ἢ στερεὰν μάζαν λάσπης ἢ συνεσωρεύοντο εἰς μικρὰς λίμνας καὶ ρυάκια ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ στρατοπέδου μας. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς νυκτὸς ἡ σκηνὴ κατέστη δυσάρεστος, ἀλλ' ἡ βροχὴ ἔπαυσε καὶ οἱ κάτοικοι ἤρχισαν νὰ προσέρχωνται ἐν ταῖς σκηναῖς ἡμῶν κομίζοντες τὰ πρὸς πώλησιν.

Ὡς ἐκ καθήκοντος πρῶτος ἦλθεν ὁ σουλτάνος ἢ ἀρχηγὸς τοῦ χωρίου, φέρων μοι τρία μέτρα *ματάμας* καὶ ἥμισυ μέτρον ὀρυζίου, ἅτινα μὲ παρεκάλεσε νὰ δεχθῶ μετὰ πατρικοῦ μειδιάματος· ὑπὸ τὸ μειδίαμα ὅμως ἐκεῖνο, τοὺς σπινθηροβολοῦντας ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ ἐρρυτιδωμένον μέτωπον ἀνεκαλύπτετο ἡ μεγαλειτέρα πανουργία. Ἀπαντῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν προσωπίδα, ἣν ὁ πανοῦργος πρεσβύτης ἔφερε, τῷ εἶπον: « ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Κιγκαροὺ μὲ ὠνόμασε πλούσιον σουλτάνον· ἀλλ' ἀφοῦ μὲ θεωρεῖ ὡς πλούσιον, διατί ὁ ἀρχηγὸς δὲν ἔρχεται μετὰ δώρων πλουσίων, ἵνα ἀνταμειφθῇ ἐπίσης διὰ πλουσίων;» — «ὁ Κιγκαροὺ εἶνε πτωχός, μοὶ ἀπήντησεν οὗτος, ρίπτων ἄγριον βλέμμα· εἰς τὸ χωρίον δὲν ὑπάρχει *ματάμα.*»

Τῷ ἀνταπήντησα τότε λοιπὸν ὅτι, ἀφοῦ δὲν ὑπῆρχεν ἐν τῷ χωρίῳ *ματάμα*, θὰ τῷ ἔδιδον μόνον ἥμισυ *σούκα* ἤγουν μίαν ὑάρδαν ὕφασμα, ὅπερ ἦτο ἀκριβῶς τὸ ἰσότιμον τῶν δώρων του.

—Σήμερον 1ην Ἀπριλίου ὑπέστημεν τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀραβικοῦ μου ἵππου, ὃν μ εἶχε δωρήσει ὁ Σεΐτ-Βουρχάς· ἐν τῇ ἐξετάσει τοῦ στομάχου του ἐπείσθην ὅτι οὔτε ζῶα οὔτε ἄνθρωποι ἦτο δυνατὸν νὰ διατηρηθῶσιν ἐπὶ πολὺ διὰ τῶν δυσπέπτων ἐκείνων τροφίμων, ἅτινα εὑρίσκοντο παρ' ἡμῖν ἀπὸ πολλοῦ ἐν χρήσει. Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀποφορᾶς τοῦ πτώματος αὐτοῦ διέταξα ν' ἀνορυχθῇ λάκκος καὶ νὰ ἐνταφιασθῇ. Τοῦτο ὅμως ἐγένετο ἀφορμὴ μεγάλης συγχύσεως ἐν τῷ χωρίῳ. Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν πέριξ συνῆλθον μετὰ τοῦ σουλτάνου τοῦ Κιγκαροὺ εἰς συμβούλιον καὶ ἀπῄτουν διὰ τὴν ταφὴν τοῦ ἵππου δύο dodi m e r i c a n i, αἰτιώμενοι αὐτὸν ὅτι μ' ἀφῆκε νὰ τὸν θάψω ἄνευ τῆς πληρωμῆς ταύτης. Ἐκ τοῦ ἑξῆς διαλόγου ὁ ἀναγνώστης θὰ ἐννοήσῃ μετὰ ποίων ἀνθρώπων ἤμουν καταδεδικασμένος νὰ διαπραγματεύωμαι κατὰ τὸ διάστημα ἑνὸς ὁλοκλήρου ἔτους. Εἰς τὴν παράλογον ἀπαίτησιν τοῦ Κιγκαροὺ τῷ ἐμήνυσα νὰ ἔλθῃ ἐκ δευτέρου ἐν ταῖς σκηναῖς μου ὅπως ἐξηγηθῶ μετ' αὐτοῦ προφορικῶς· ἐπειδὴ δὲ τὸ χωρίον ἀπεῖχεν ἡμῶν μόλις βολὴν λίθου, ὁ ἀρχηγὸς οὗτος ἐφάνη ἐν τάχει προσερχόμενος καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ ἡμίσους περίπου τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου.

— Εἶσθε ὁ μέγας ἀρχηγὸς τοῦ Κιγκαρού; τὸν ἠρώτησα.

— *Κιγκαρού.* — μγού, μγού, ναί.

— *Λευκὸς* ἄνθρ. — ὁ μέγας ἀρχηγός;

— *Κιγκαρ.* — μγού, ναί.

— *Λευκὸς.* πόσους στρατιώτας ἔχετε;

— *Κιγκαρ.* —διατί;

— *Λευκ.* πόσους πολεμιστὰς ἔχετε;

— *Κιγκ.* κανένα.

— *Λευκ.* ὦ, ἐνόμιζα ὅτι ἔχετε ὑπὲρ τοὺς χιλίους, προκειμένου νὰ ὑποβάλητε εἰς πρόστιμον 2 doti ἕνα ἰσχυρὸν λευκὸν ἄνθρωπον μὲ ἀνθρώπους καὶ πυροβόλα, διότι ἔθαψε τὸ ψόφιο του ἄλογο.

—Κιγκαρ. (τεθορυβημένος) Ὄχι δὲν ἔχω στρατιώτας· ἔχω μόνον νέους τινὰς ἄνδρας.

— Λευκ. τότε διατί ἔρχεσαι καὶ φέρεις τόσην ταραχήν;

— Κιγκαρ. Δὲν ἤμην ἐγώ· ἦσαν οἱ συνσδελφοί μου, οἵτινες μοὶ εἶπον· ἔλα ἐδῶ, ἔλα ἐδῶ, Κιγκαρού· ἰδὲ τί ὁ λευκὸς ἄνθρωπος ἔκαμε· δὲν κατέσχε τὸ ἔδαφός σου, ἐνταφιάσας τὸν ἵππον του ἄνευ τῆς ἰδικῆς σου ἀδείας; ὕπαγε πρὸς αὐτὸν καὶ ἐρώτησον αὐτὸν ἐπὶ τίνι δικαιώματι τὸ ἔπραξε. Ἦλθα λοιπὸν νὰ σ' ἐρωτήσω τίς σοῦ ἔδωσε τὴν ἄδειαν νὰ μεταβάλῃς τὸ ἔδαφός μου εἰς νεκροταφεῖον.

— Λευκ. Δὲν ἔχω ἀνάγκην τῆς ἀδείας οὐδενός, ἵνα πράξω ὅ τι εἶνε ὀρθόν. Ὁ ἵππος μου ἀπέθανεν· ἄν τὸν ἄφινα νὰ σαπήσῃ εἰς τὴν κοιλάδα σου, ἀσθένεια θὰ ἐπεσκέπτετο τὸ χωρίον σου· τὸ ὕδωρ σου θὰ ἀποκαθίστατο νοσῶδες καὶ τὰ κιρβάνια δὲν θὰ ἐσταθμευον ἐνταῦθα, ἵνα ἐμπορεύωνται. Οἱ ἄνθρωποι θὰ ἔλεγον τὸ μέρος τοῦτο εἶνε νοσερόν, ἄς φύγωμεν, ἄς φύγωμεν! ἀλλ' ἀρκετὰ σοὶ ὡμίλησα. Ἄν καλῶς σ' ἐννοῶ, λέγεις ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖς τὸν ἵππον μου τεθαμμένον εἰς τὸ ἔδαφός σου· τὸ λαθος μου εὐκόλως διορθοῦται· πάραυτα οἱ στρατιῶταί μου θὰ τὸν ἐκχώσωσι καὶ θὰ χώσωσι τὸ ἔδαφος ὡς πρότερον, ὁ ἵππος θὰ μείνῃ ὅπου ἐτελεύτησεν.

Ἀποτεινόμενος δὲ πρὸς τὸν ὁπλαρχηγόν μου: Ἔεε Βομβέη, ἀνέκραξα, λάβε στρατιώτας, ἀξίνας καὶ πτύα, ἔκχωσον τὸν ἵππον μου ἐκ τῆς γῆς, σύρατέ τον ὅπου ἐτελεύτησε καὶ ἑτοιμάσθητε ν' ἀναχωρήσωμεν αὔριον τὸ ἑσπέρας.

Ὁ Κιγκαροὺ εἰς τοὺς λόγους τούτους ἀνύψωσε τὴν φωνήν του καὶ κινῶν τὴν κεφαλὴν ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν ἐκ συγκινήσεως εἶπεν: *ἀκούνια, ἀκούνια βάνα!* ὄχι, ὄχι, Κυριε! ὁ λευκὸς ἄνθρωπος ἄς μὴ ὀργίζεται· ὁ ἵππος ἀπέθανε καὶ τώρα κεῖται ἐνταφιασμένος, ἄς μείνῃ εἰς τὴν θέσιν του καὶ ἄς ἤμεθα ἐκ νέου φίλοι.

Ὁ Σεΐκ τοῦ Κιγκαροὺ συνκισθανθεὶς τοιουτοτρόπως τὴν θέσιν του ἀντήλλαξε τὸν φιλικὸν *κουαχερί* καὶ μὲ ἀφῆκε μόνον σκεπτόμενον περὶ τῆς ἀπωλείας τοῦ ἵππου μου.

Μόλις παρῆλθεν ἡμίσεια ὥρα—ἦτο 9 μ. μ.—Ἐνῶ οἱ ἄνθρωποί μου ὕπνωττον σχεδὸν ὅλοι, ἤκουσα μυκηθμὸν προερχόμενον ἐκ τινος τῶν κτηνῶν μου. Ἐρωτήσας περὶ αὐτοῦ, ἤκουσα μετ' ἐκπλήξεως ὅτι ἦτο ὁ ξανθός μου ἵππος δῶρον πλουσίου Ἀμερικανοῦ ἐν Ζιντζιβάρῃ, τοῦ κ. Goodhue, ἀξίας 500 ταλλήρων· ἤναψα φανὸν καὶ ἐπισκεφθεὶς τὸ ζῶον ἐνόησα ὅτι ἔπασχε τὸν στόμαχον· τὸ δυστυχὲς ὑπέφερε φρικωδῶς καὶ ἠγωνία, τὴν δὲ πρωΐαν κατὰ τὴν 6 ὥραν ὑπῆγε πρὸς τὸν σύντροφόν του, ἐγκαταλείπων με τοιουτοτρόπως ἄνευ τῆς ἐνισχύσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν μου.

Ἡ 1η 2α καὶ 3η τοῦ Ἀπριλίου παρῆλθον ἄνευ οὐδεμιᾶς πληροφορίας περὶ τοῦ πάντοτε βραδυποροῦντος 4ου κιρβανίου μου. Ἐκτὸς τῆς ἀπωλείας τοῦ πολυτίμου χρόνου ὡς ἐκ τῆς δυστροπίας τοῦ ἀρχηγοῦ του καὶ τῆς τῶν δύο ἵππων, ὑπέστην καὶ

ἑτέραν, δραπετεύσαντος ἑνὸς τῶν ἀχθοφόρων τοῦ φέροντος τὰ ἀναγκαῖα τῆς λέμβου ἡμῶν. Ὁ διερμηνεὺς Σελὶμ ἔκειτο κλινήρης προσβληθεὶς ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ καὶ τοῦτον ἠκολούθησεν ὁ μάγειρος, μετ' αὐτὸν ἦλθεν ἡ σειρὰ τοῦ ὑπομαγείρου καὶ τοῦ ράπτου Ἀβδοὺλ-καδέρ. Τέλος πρὶν ἡ τρίτη ἡμέρα παρέλθῃ, ὁ Βομβάης ἔπασχεν ἐκ ρευματισμοῦ, ὁ Οὐλεδὶν ὁ παλαιὸς ἀκόλουθος τοῦ Γράντ εἶχε τὸν λαιμὸν ἐξωδηκότα, ὁ Σαΐδης ἔπασχεν ἐκ δυσεντερίας, ὁ Καμίσης ὑπέφερον ἐξ ἀδυναμίας τῶν νεφρῶν, ὁ Κιγκαροὺ εἶχε προσβληθῆ ὑπὸ τοῦ *μογκογκορὸ* (εἶδος πυρετοῦ), ὁ Φαρζάλας ἔπασχεν ἐξ ἰκτέρου· πρὶν δὲ ἢ μᾶς καταλάβῃ ἡ νύξ, ὁ Μακοφίγας ἔπασχεν ἐπίσης ἐκ διαρροίας.

Τοιουτοτρόπως ἡ προαίσθησις ὅτι ἡ θέσις αὕτη τοῦ Κιγκαροὺ θὰ μοὶ ἀπέβαινεν ὀλεθρία ἐπηλήθευσε.

(ἀκολουθεῖ).

ΠΕΡΙ ΛΑΧΩΡΗΣ

(Συνέχεια ἀπὸ σελ. 93).

ΠΙΝΑΞ Γ'.

Μαχαράτζα Γκουλάβ-Σίγγ.

Ράτζα Δυὰν Σίγγ.

Ράδζα Σοὶψετ-Σίγγ.

Ράδζα Χίρκ-Σίγγ.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΠΟΜΠΗΙΑΣ. (*)

Ὑπῆρχέ ποτε ἐν Ἰταλίᾳ πόλις κειμένη εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Βεσουβίου, ἥτις ἦτο διὰ τὴν Ρώμην ὅ τι τὸ Brighton ἢ τὸ Hastings εἶνε σήμερον διὰ τὸ Λονδῖνον, δηλ: θελκτικὴ καὶ περιαρδευομένη θέσις, ἐφ' ἧς οἱ εὐγενεῖς τῆς Ρώμης καὶ τὰ μέλη τῆς Γερουσίας ἀνήγειρον ἐπαύλεις, ἔνθα συνήθιζον ν' ἀποσύρωνται ἐκ τῶν κόπων τῆς ἡμέρας ἢ τῶν πολιτικῶν ἐνασχολήσεων. Τὸ ἐξωτερικὸν τῶν οἰκιῶν ἦτο κεκοσμημένον διὰ τοιχογραφιῶν, ἕκαστον δ' ἐργαστήριον ἐστιλβωμένον δι' ὅλων τῶν χρωμάτων τῆς Ἴριδος. Εἰς τὴν ἄκραν ἑκάστης ὁδοῦ ὑπῆρχεν ὡραῖος πίδαξ, ὁ δὲ καθήμενος παρ' αὐτῷ ὅπως ἀναψυχθῇ εἶχεν ἐνώπιόν του τὴν θελκτικὴν θέαν τῆς Μεσογείου θαλάσσης ὡραίας, κυανῆς καὶ εὐηλίου ὅπως καὶ νῦν εἰσέτι.

Κατὰ τὰς ὡραίας ἡμέρας ἠδύνατό τις νὰ παρατηρήσῃ ἐνταῦθα πλήθη ἀνθρώπων, ὧν ἄλλοι μὲν περιεφέροντο ἄνω καὶ κάτω, ἐνδεδυμένοι πολυτελῶς διὰ πορφύρας, ἐνῷ δοῦλοι περιεπάτουν τῇδε κακεῖσε φέροντες εἰς τὰς χεῖράς των μεγαλοπρεπῆ ἀγγεῖα, ὅμοια ἐκείνων, ἅτινα εἰσέτι διεγείρουσι τὸν θυμασμόν μας ἐν τῷ Marlborough ἢ ἐν τῷ Βρεττανικῷ Μουσείῳ. ἄλλοι δ' ἐκάθηντο ἐπὶ μαρμαρίνων ἐδωλίων προφυλαττόμενοι ἐκ τοῦ ἡλίου ὑπὸ παραπετασμάτων καὶ ἔχοντες ἐνώπιον αὐτῶν τραπέζας πλήρεις οἴνων, ὀπωρικῶν καὶ ἀνθέων. Ἑκάστη οἰκία ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἦτο μικρόν τι μέγαρον καὶ ἕκαστον μέγαρον ὡμοίαζε ναὸν ἢ ἓν τῶν μεγάλων ἡμῶν δημοσίων κτιρίων. Ὅστις φαντάζεται ἐν μεγάρῳ τινὶ τῆς Βελγραβίας τὴν ἀκμὴν τῆς λαμπρότητος, ἂν ἔζη κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, θὰ ἐξεπλήττετο βλέπων κατὰ πόσον αἱ κατοικίαι τῶν λόρδων τούτων τῆς Ρώμης ὑπερεῖχον κατὰ τὴν λαμπρότητα τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκίας τῆς Ἀγγλίας.

Ἀπὸ τοῦ προαυλίου ὁ ἐπισκεπτὴς διήρχετο προπύλαιον κεκοσμημένον διὰ σειρᾶς κιόνων καὶ μετέβαινεν εἰς τὸ impluvium, ἔνθα οἱ Lares ἢ οἱ ἐφέστιοι θεοὶ ἐφύλαττον τοὺς θησαυροὺς τοῦ οἰκοδεσπότου, ἐναποτεθειμένους ἐν ταμείῳ ἢ ἐν δυνατῷ κιβωτίῳ ἐξησφαλισμένῳ διὰ χαλκίνων ἢ σιδηρῶν ἐπιδέσμων. Ἐν τῷ διαχωρίσματι τούτῳ ὑπεδέχοντο τοὺς ξένους μετὰ ἐπιδεικτικῆς πομπῆς, καὶ ὁ πάτρων ἠκροᾶτο τὰ παράπονα, τὰς παρακλήσεις καὶ κολακείας τοῦ μεγάλου σμήνους τῶν προστατευομένων ἢ ὑποτελῶν αὐτοῦ, τῶν ζώντων ἐκ τῶν ὑπομειδιαμάτων καὶ τῆς μεγαλοδωρίας του, πρὸ πάντων ὅμως ἐκ τοῦ τελευταίου. Ἀπὸ τούτου ὁ ἐπισκεπτὴς μετέβαινεν εἰς τὸ tablinum, ὅπερ ἦτο διαχώρισμα ἐστρωμένον διὰ μωσαϊκοῦ καὶ κεκοσμημένον δι' ἐλαιογραφιῶν καὶ ὅπερ ἐμπεριεῖχε τὰ ἔγγραφα καὶ τὰ ἀρχεῖα τῆς οἰκογενείας, τὸ ἑστιατόριον τοῦ γεύματος (triclinium) καὶ δείπνου (coenaculum) καθὼς καὶ ἀριθμόν τινα κοιτώνων ἐπεστρωμένων διὰ τῶν ἁπαλῶν τῆς Συρίας ὑφασμάτων, σκευοφυλακεῖον πεπληρωμένον ἐκ σπανίων κοσμημάτων καὶ ἀρχαιοτήτων, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐξ ὡραίας συλλογῆς εἰκόνων· ἐπὶ τέλους ἐμπεριεῖχε κιονοκόσμητον περιστύλιον φέρον πρὸς τὸν κῆπον ἢ τὸ viridarium, ἔνθα χρυσαῖ ὀπῶραι ἐκρέμαντο ἐν τῷ χρυσῷ φωτὶ χρυσοῦ στερεώματος, καὶ πίδακες ἀνέβρυον τὰ ὕδατα αὐτῶν ὑπὸ μυρία φαντασιώδη σχήματα καὶ τεχνουργήματα, καταψύχοντες τὸν ἀέρα καὶ διαχέοντες εἰς τὸ οὖς γλυκεῖαν μουσικήν, ἐνῷ ὄπισθεν ἑκάστου δενδρυλλίου ἀναφαίνεται ἓν ἄγαλμα ἢ ἡ προτομὴ μεγάλου τινὸς ἀνδρὸς γεγλυμμένη ἐκ τοῦ καθαρωτέρου λευκοῦ μαρμάρου καὶ τοποθετημένη ἐν θελκτικῇ ἀντιθέσει ἀνθοδεσμῶν σπανίων ἀνθέων φυομένων ἐκ λιθίνων γαστρῶν.

Πρὸς τὴν πύλην ὑπῆρχε πάντοτε τὸ ἀπεικόνισμα κυνὸς καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ ἡ ἐπιγραφή cave canem! ἤτοι, *πρόσεχε τὸν κύνα!* Αἱ ἐπὶ τῶν τοίχων εἰκονογραφίαι παρίστων σκηνὰς τῶν μυθικῶν τῆς Ἑλλάδος χρόνων, ὡς τὴν « *ἀποχώρησιν τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τὴν ὡραίαν Βρισηΐδα* » *τὴν ἁρπαγὴν τῆς Εὐρώπης, τὴν μάχην τῶν Ἀμαζόνων* » κτλ., πολλαὶ τῶν ὁποίων εἰσέτι φαίνονται ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Νεαπόλεως. Οἱ κίονες ἐν τῷ περιστύλῳ, περὶ οὗ τινος ἤδη ὡμιλήσαμεν, ἦσαν περιεστεμμένοι διὰ στεφάνων ἀνθέων, ἀνανεουμένων ἑκάστην πρωΐαν. Αἱ ἐκ κιτριᾶς τράπεζαι ἦσαν πεποικιλμεναι δι' ἀργυρῶν ἀραβουργημάτων· οἱ κλίναι ἦσαν ἐκ χαλκοῦ ἐπιχρυσωμένου καὶ ἀδαμαντοκολλήτου, ἐπεστρωμέναι δὲ διὰ πυκνῶν προσκεφαλαίων καὶ ταπήτων πεποικιλμένων μετὰ μεγάλης ἐπιδεξιότητος.

Ὁπόταν ὁ οἰκοδεσπότης προσέφερε γεῦμα, οἱ συνδαιτυμόνες κατεκλίνοντο ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων. ἐκείνων, ἔνιπτον τὰς χεῖράς των εἰς ἀργυροῦς νιπτῆρας καὶ ἐσπόγγιζον σὺτὰς διὰ χειρομάκτρων κεκρασπεδωμένων διὰ πορφύρας. Ἀφοῦ ἔσπενδον ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Βάκχου, ἔτρωγον ὄστρακα, φερόμενα ἐκ τῶν ἀκτῶν τῆς Βρεττανίας, ἐρίφια σφαγιαζόμενα ἐν ἤχοις μουσικῆς καὶ θαλασσίους ἐγχέλεις παχυνομένους διὰ τοῦ αἵματος τῶν δούλων· προσεφέροντο δὲ ὀπῶραι ἀποκρυσταλλωμέναι κατὰ τὰς θερμοτέρας ἡμέρας τοῦ θέρους καί, ἐνῷ οἱ οἰνοχόοι ἐπλήρουν τὰ χρυσᾶ αὐτῶν ποτήρια διὰ τῶν σπανιωτέρων καὶ ἐκλεκτοτέρων οἴνων τῆς ὑφηλίου, ὑπηρέται ἄλλοι ἕστερον αὐτοὺς δι' ἀνθέων ἀποσταζόντων εἰσέτι τὴν δρόσον, χορεύτριαι ἐξετέλουν τὰς χαριεστέρας καὶ ἡδυπαθεστέρας κινήσεις (pas), καὶ ἀοιδοί, συνοδευόμενοι ὑπὸ τῆς λύρας, ἀνέμελπον ᾠδήν τινα τοῦ Ὁρατίου ἢ τοῦ Ἀνακρέοντος, τὸ ᾆσμα τῶν ἀνθέων ἢ ὕμνον τινὰ εἰς τὸν ἔρωτα. Μετὰ τὸ συμπόσιον ῥάντισμα εὐώδους ὕδατος διαχεόμενον ὑπὸ ἀοράτων σωλήνων ἐπλήρου εὐωδίας τὸ δωμάτιον καὶ τὰ περίξ· ἐπίσης τὸ ἔλαιον, αἱ λυχνίαι καὶ οἱ κρουνοὶ τῶν πιδάκων διέχεον τὴν εὐαρεστοτέραν εὐωδίαν. Αἴφνης ἀπὸ τοῦ μωσαϊκοῦ τοῦ δαπέδου ἀνεφαίνοντο ὡς ἐκ μαγείας τράπεζαι νωπῶν ἐδεσμάτων, ὧν δὲν ἔχομεν ἰδέαν κατὰ τὴν παροῦσαν ἐποχήν, ὅπως διερεθίσωσι τὴν ἐξηντλημένην ὄρεξιν τῶν κωμαστῶν. Ὁπόταν αἱ τράπεζαι αὗται ἐξηφανίζοντο, νέαι διεδέχοντο αὐτάς, ἐπὶ τῶν ὁποίων γερουσιασταὶ καὶ ὕπατοι καὶ ἀνθύπατοι ἔπαιζον εἰς τοὺς κύβους ἐπαρχίας καὶ κράτη. Ἐπὶ τέλους οἱ τάπητες ἀπεσύροντο καὶ κοράσια, ἐλαφρῶς ἐνδεδυμένα, μὲ τὰ χιονώδη αὐτῶν στήθη κεκοσμημένα δι' ἀνθέων καὶ κρατοῦντα εἰς τὰς χεῖράς των λύρας κατέθελγον τὴν ὅρασιν καὶ τὴν ἀκοὴν διὰ τῶν ἐπιχαρίτων στροφῶν τῆς Παναθηναϊκῆς ὀρχήσεως.

(*) The illust. Magazine of Art. μετάφ. Μ. Δ. Σ.

Ἡμέραν τινά, ἐνῶ τοιαῦται ἑορταὶ ζωηρῶς ἑωρτάζοντο, ὁ Βεσούβιος ἀνύψωσεν ὑψηλὴν καὶ μελανωτάτην στήλην καπνοῦ, ὁμοίαν κατά τι μὲ δένδρον πίτυος, ἐξαίφνης δὲ ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ ἐπεχύθη σκότος πυκνὸν καὶ ἠκούσθη φρικώδης θόρυβος κραυγῶν, οἰμωγῶν μετὰ βλασφημιῶν ἀναμεμιγμένων· ὁ ἀδελφὸς ἔχασε τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, ὁ ἀνὴρ τὴν σύζυγον, ἡ μήτηρ τὸ τέκνον της. Τὸ σκότος ὑπῆρχε τοσοῦτον βαθύ, ὥστε ἦτο ἀδύνατον νὰ διακρίνῃ τις ἄλλο ἐκτὸς τῶν λάμψεων, αἵτινες ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐξετοξεύοντο ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ γείτονος ὄρους. Ἡ γῆ ἔτρεμεν, αἱ οἰκίαι ἐσείοντο καὶ ἤρχοντο καταπίπτουσαι, ἡ δὲ θάλασσα ἐπανεστρέφετο πρὸς τὴν γῆν, ὡστὲ ἐκπεπληγμένη. Ὁ ἀὴρ ἐπυκνοῦτο ὑπὸ κόνεως καὶ ἐν τῷ μέσῳ τρομακτικοῦ πατάγου ποταμὸς ζεούσης καὶ συριττούσης λάβας διεχύθη ἐπὶ τῆς πόλεως καὶ ἐξηφάνισεν αὐτὴν διὰ παντός. Οἱ κάτοικοι ἀπέθανον, ὡς ἔτυχεν αὐτοὺς ἡ καταστροφή· συνδαιτυμόνες ἐν ταῖς τραπέζαις τοῦ ἑστιατορίου, νύμφαι ἐν τοῖς νυμφικοῖς αὐτῶν θαλάμοις, στρατιῶται ἐν ταῖς σκοπιαῖς αὐτῶν, δέσμιοι ἐν ταῖς εἱρκταῖς, κλέπται μετὰ τῶν κλοπιμαίων, ἐμπορίαι πρὸ τοῦ κατόπτρου, δοῦλοι παρὰ τὰς δεξαμενάς, ἔμποροι ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις των καὶ σπουδασταὶ ἐπὶ τῶν βιβλίων αὐτῶν. Ὀλίγοι ἀπεπειράθησαν νὰ φύγωσιν ὁδηγούμενοι ὑπὸ τυφλῶν τινων ἀνθρώπων, οἵτινες ἐπὶ μακρὸν χρόνον εἶχον βαδίσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν ὅμως οἱ πλεῖστοι ἔπεσον καθ' ὁδόν. Ὀπόταν μετ' ὀλίγας ἡμέρας κάτοικοι τῶν πέριξ ἦλθον ἐπὶ τοῦ μέρους τῆς καταστροφῆς δὲν εὗρον ἢ μελανήν, ὁμαλὴν καὶ καπνίζουσαν πεδιάδα, κατωφερῆ πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ κεκαλυμμένην ὑπὸ πυκνῆς στάκτης. Ἐκοιμῶντο ἐκεῖ κατὰ γῆς ἀνὰ χιλιάδας καὶ χιλιάδας τὸν ἀνεξέγερτον ὕπνον τοῦ θανάτου, ματαιότης δὲ καὶ κουφότης καὶ ἡδοναὶ καὶ λαιμαργίαι ἦσαν ἐνταφιασμέναι μετ' αὐτῶν! Ταῦτα συνέβησαν κατὰ τὴν 23ην Αὐγούστου τοῦ ἔτους 79 μ. Χ. τὸ δὲ ὄνομα τῆς πόλεως τῆς τοσοῦτον αἰφνιδίως καλυφθείσης ὑπὸ ἐρειπίων ἦτο *Πομπηΐα*. Ἐξακόσια ἑβδομήκοντα ἓξ ἔτη μετὰ ταῦτα περιεργοί τινες ἤρξαντο νὰ ἐρευνῶσι καὶ ἀνασκάπτωσι τὸ ἔδαφος καὶ ἰδού! εὗρον τὴν πόλιν ὡραίαν ὡς ὅτε κατεκαλύφθη. Αἱ οἰκίαι ἵσταντο, αἱ εἰκονογραφίαι ἦσαν νωπαὶ καὶ οἱ σκελετοὶ εὑρίσκοντο εἰς τὰς ἰδίας στάσεις καὶ θέσεις, καθ' ἃς ὁ θάνατος ἀφῆρεσεν αὐτοῖς τὴν ψυχὴν πρὸ τόσου ἤδη μακροῦ χρόνου. Τὰ ἐκ τῶν ποτηρίων τῶν οἰνοποιῶν σημεῖα διέμενον εἰσέτι ἐπὶ τῆς ἐνώπιον τοῦ οἰνοπώλου τηλίας (τοῦ τεζγκιαχιοῦ του), οἱ δέσμιοι ἔφερον εἰσέτι τὰ δεσμά των, αἱ ὡραῖαι τὰς χρυσᾶς ἁλύσεις καὶ τὰ βραχιόνια αὐτῶν, ὁ φιλάργυρος εἶχε τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν θησαυρῶν του καὶ οἱ ἱερεῖς διέμενον πρὸ τῶν ψευδῶν εἰκόνων τῶν θεῶν αὐτῶν, ἐκ μέρους τῶν ὁποίων ἔδιδον ἀπαντήσεις καὶ ἐφενάκιζον τοὺς προσκυνητάς. Ὑπῆρχον εἰσέτι οἱ βωμοὶ μετὰ τοῦ ξηροῦ καὶ ἀποκρυσταλλωμένου αἵματος ἐπ' αὐτῶν, οἱ σταῦλοι ἔνθα τὰ θύματα τῶν θυσιῶν ἐφυλάττοντο, καὶ ἡ αἴθουσα τῶν μυστηρίων μετὰ τῶν συμβολικῶν εἰκόνων των. Αἱ ἔρευναι ἐξακολουθοῦσιν εἰσέτι, νέα θαυμάσια ὁσημέραι ἀνακαλύπτονται, καὶ ἐν ὀλίγῳ θὰ ἔχωμεν σχεδὸν ἐντελῆ ἰδέαν Ρωμαϊκῆς πόλεως κατὰ τὴν πρώτην ἑκατονταετηρίδα τοῦ χριστιανισμοῦ, ὡσεὶ ἂν ἐβαδίσαμεν ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐρλυαρήσαμεν μετὰ τῶν ὀκνηρῶν παρὰ τὰς δεξαμενάς.

Ἡ Πομπηΐα εἶνε τὸ φάντασμα ἐξαφανισθέντος πολιτισμοῦ ἀνορθουμένου ἤδη ἐνώπιόν μας.

Ἐν τούτοις δίκαιον ἴσως νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι κατά τινας ἡ καταστροφὴ τῆς Πομπηΐας δὲν συνέβη τοσοῦτον αἰφνιδίᾳ οὐδ' ἔσχε τὰ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα καθ' ὁλοκληρίαν, ὡς περιεγράψαμεν αὐτά, ἀλλ' ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα διαδοχικῶν ἐκρήξεων, αἵτινες ἀρκούντως προειδοποίησαν τοὺς κατοίκους, ὥστε νὰ δυνηθῶσιν ἐν μέρει νὰ σώσωσιν ἑαυτοὺς καὶ τὴν περιουσίαν αὐτῶν.

ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΗΣ.

Ἐκ τῶν τοῦ Πλουτάρχου ἠθικῶν

(συνέχ. ἀπὸ σελ. 300 Δ'. Τόμου).

Γίνεται δὲ τοῦτο μᾶλλον, ἂν βάλλωμεν εἰς πρᾶξιν τοὺς λόγους καὶ τὰ διδαχθέντα, γυμναζόμενοι οὐχὶ μόνον, ὡς λέγει ὁ Θουκυδίδης, εἰς περιφρόνησιν τῶν κινδύνων ἀλλὰ καὶ εἰς ἀποφυγὴν τῶν ἡδονῶν καὶ πάσης ἔριδος, ἀναφυομένης περὶ τὰς δικαστικὰς κρίσεις καὶ τὰς συνηγορίας, καὶ δίδοντες οὕτω τὴν ἀπόδειξιν τῶν ὀρθῶν δογμάτων ἡμῶν ἢ μᾶλλον τιθέμενοι ἡμεῖς τὰς περὶ τούτων ἀρχὰς πρὸς τοὺς ἄλλους. Τοὺς δ' ἔτι διδασκομένους καὶ μαθητεύοντας, ἀρ' ἑτέρου δὲ σκοποῦντας, ὁποῖόν τι λαβόντες ἐκ φιλοσοφίας, νὰ διακοινώσωσι παρευθὺς εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ τὰς συναναστροφὰς ἢ εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ συμπόσια, οὐδόλως ὀφείλομεν νὰ νομίζωμεν φιλοσοφοῦντας, καθὼς οὐδὲ ἰατροὺς ἀποκαλοῦμεν τοὺς τὰ φάρμακα μόνον πωλοῦντας· μάλιστα δὲ ὁ τοιοῦτος σοφιστὴς οὐδόλως διαφέρει τῆς Ὁμηρικῆς ὄρνιθος, διότι ὅ τι ἂν λάβῃ ἔνθεν κἀκεῖθεν τὸ προσφέρει εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ὡς ἡ ὄρνις διὰ τοῦ στόματος τὴν τροφὴν εἰς τοὺς νεοσσοὺς αὐτῆς·

«—κακῶς δέ τέ οἱ πέλει αὐτῷ»—αὐτὸς δὲ δεινοπαθεῖ, ἐστερημένος τῆς οἰκείας τροφῆς καὶ οὐδόλως ἐκ τῶν λαμβανομένων ὠφελούμενος.

Ὅθεν εἶνε ἀνάγκη νὰ παρατηρῶμεν, μήπως μεταχειριζόμεθα τοὺς λόγους ἢ πρὸς ἀτομικὴν ἡμῶν ὠφέλειαν ἢ ἐκ κενοδοξίας καὶ φιλοτιμίας πρὸς τοὺς ἄλλους ἀλλ' οὐχὶ μᾶλλον διὰ νὰ διδαχθῶμέν τι ἢ νὰ διδάξωμεν. Πρὸ πάντων πρέπει ν' ἀποφεύγωμεν τὸ φιλόνεικον καὶ δύσερι εἰς τὰς συζητήσεις καὶ νὰ μὴ μεταχειριζώμεθα τοὺς λόγους μεταξὺ ἡμῶν, ὡς οἱ πυγμάχοι τοὺς ἱμάντας καὶ τὰς σφαῖρας, χαίροντες εἰς τὸ νὰ πατάξωμεν δι' αὐτῶν καὶ νὰ καταβάλωμεν μᾶλλον παρὰ νὰ μάθωμέν τι ὠφέλιμον ἢ νὰ διδάξωμεν. Διότι ἡ εἰς ταῦτα ἐπιείκεια καὶ πραότης, τὸ νὰ μὴ συνιστῶμεν δηλ. μὲ ἔριδας τὰς συνδιαλέξεις ἡμῶν μήτε νὰ διαλύωμεν αὐτὰς μετ' ὀργῆς καὶ τὸ νὰ μὴ ἐφυβρίζωμεν τὸν ἀντίπαλον ἡμῶν, ἅπαξ ἐλέγξαντες αὐτόν, μήτε νὰ δυσανασχετῶμεν

ἐλεγχθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ταῦτά εἰσιν ἱκανὰ σημεῖα τοῦ προκόπτοντος πρὸς ἀρετήν. Τοῦτο δ' ἐδήλωσε καὶ ὁ Ἀρίστιππος ὅστις, κατασοφισθεὶς καὶ ἡττηθεὶς ἐν τοῖς λόγοις ὑπ' ἀνθρώπου τολμηροῦ μὲν ἀλλ' ἀνοήτου καὶ μανικοῦ καὶ βλέπων αὐτὸν τετυφωμένον καὶ χαίροντα ἐπὶ τούτῳ, Ἐγώ, εἶπεν, ὁ ἐλεγχθεὶς θέλω κοιμηθῆ ἐλαφρότερον καὶ ἡσυχαίτερον σοῦ τοῦ ἐλέγξαντος.

Πρὸς δὲ τούτοις οὔτε, ἂν πολλοὶ παρ' ἐλπίδα συνέλθωσιν ἔν τινι συναναστροφῇ, πρέπει νὰ ἐμποδιζώμεθα τοῦ ὁμιλεῖν ὑπὸ δειλίας, οὔτε, ἂν ὀλίγοι, νὰ ἀθυμῶμεν· οὐδέ, ἂν γείνῃ ἀνάγκη νὰ δημηγορήσωμεν ἐνώπιον τοῦ δήμου ἢ τῶν ἀρχῶν, ν' ἀποφεύγωμεν τοῦτο ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι δῆθεν εἴμεθα ἀπαρασκεύαστοι, ὡς διηγοῦνται περὶ τοῦ Δημοσθένους καὶ μάλιστα τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὅστις, δεινότατος ὢν περὶ τὸ νοῆσαι τὰ πράγματα, ἀλλὰ δειλότατος περὶ τοὺς λόγους, περιεπλέκετο πολλάκις εἰς τὰς δημηγορίας του καὶ ἀπετύγχανεν, ἐπιζητῶν ἐν αὐτῷ τῷ λέγειν ὄνομά τι ἢ ῥῆμα διαφεύγον τὴν μνήμην του. Ἀλλ' ὁ Ὅμηρος δὲν ἐδίστασε νὰ ἐκφέρῃ τὸν πρῶτον στίχον τῆς Ἰλιάδος του ἄμετρον (1)· τοσαύτην πεποίθησιν εἶχε περὶ τῆς δυνάμεως καὶ ἐπιτυχίας ἁπάντων τῶν λοιπῶν στίχων. Ὀφείλουσι λοιπὸν οἱ ἔχοντες ὑπ' ὄψιν καὶ ἁμιλλώμενοι πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ καλὸν νὰ δράττωνται τῆς εὐκαιρίας καὶ τῶν πραγμάτων, ἐλάχιστα φροντίζοντες ἂν οἱ λόγοι των θέλουσι διεγείρει ἢ ὄχι τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἐπιδοκιμασίαν τῶν ἀκροωμένων.

Οὐχὶ δὲ μόνον τοὺς λόγους ἀλλὰ καὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ ὀφείλει ἕκαστος νὰ ἐπισκοπῇ ἂν ὑπάρχῃ ἐν αὐταῖς τὸ οὐσιῶδες πλειότερον τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ καὶ τὸ ἀληθὲς πλειότερον τοῦ ἐπιδεικτικοῦ. Διότι ἐὰν ὁ ἀληθὴς ἔρως ἀπολαύῃ τῆς μεγίστης ἡδονῆς αὐτοῦ καὶ εὐχαριστήσεως μᾶλλον κατ' ἰδίαν καὶ μακρὰν τῶν θεατῶν, πολλῷ μᾶλλον ὁ φιλόκαλος καὶ φιλόσοφος, συνοικειούμενος τῇ ἀρετῇ διὰ τῶν πράξεων αὐτοῦ καὶ πρὸς αὐτὴν μόνην ἀποβλέπων, ὀφείλει ἐν σιωπῇ νὰ μεγαλοφρονῇ καθ' ἑαυτόν, οὐδεμίαν ἔχων χρείαν ἐπαινετῶν καὶ ἀκροατῶν. Καθὼς λοιπὸν ἐκεῖνος ὁ προσκαλῶν τὴν δούλην του καὶ λέγων συνεχῶς πρὸς αὐτὴν «Ἰδού, Διονυσία, παρῃτήθην πλέον τῆς ἀλαζονείας», τοιουτοτρόπως καὶ ὁ ποιήσας τὸ ἀγαθόν, ἔπειτα δὲ διηγούμενος τοῦτο πανταχόσε καὶ περιφέρων, δῆλος καθίσταται, ὅτι, ἐπιδιώκων τὴν ἔξω φήμην καὶ δόξαν, δὲν ἔγεινεν ἔτι ὀπαδὸς τῆς ἀρετῆς καὶ ὅτι, κατ' ὄναρ, οὕτως εἰπεῖν, ἐπιδὼν αὐτὴν ἐν εἰδώλοις καὶ σκιαῖς, προβάλλει ἐπὶ θέαν ὥσπερ ζωγράφημα τὰς πράξεις αὐτοῦ.

Τὸ καθῆκον λοιπὸν τοῦ πρὸς τὴν ἀρετὴν προκόπτοντος εἶνε οὐ μόνον εὐεργετήσας φίλον τινὰ ἢ γνώριμον νὰ μὴ ἀναφέρῃ περὶ τούτου πρὸς ἄλλους ἀλλὰ καί, θέμενος τὴν δικαίαν αὐτοῦ ψῆφον ἐν μέσῳ πολλῶν ἀδίκων δικαστῶν καὶ ἐναντιωθεὶς κατὰ πάσης ἀδίκου εἰσηγήσεως τῶν πλουσίων καὶ τῶν ἀρχόντων ἢ ἀποποιηθεὶς τὴν δωροληψίαν καὶ προσέτι ἀντιστὰς κατὰ τῶν θελγήτρων τῆς ἡδυπαθείας καὶ τῶν ἡδονῶν, ὡς ὁ Ἀγησίλαος, νὰ κατάσχῃ ἐν ἑαυτῷ καὶ νὰ σιωπήσῃ τὰς ἐναρέτους ταύτας πράξεις. Διότι οὗτος, εὐδοκιμῶν τότε καὶ εὐχαριστούμενος ἐν τῇ συνειδήσει αὐτοῦ, χαίρων δὲ καὶ ἀκούομενος ὅτι αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν εἶνε μάρτυς καὶ θεατὴς τῶν καλῶν, ἀποδεικνύει οὕτω τήν τε σύνεσιν τὴν τρεφομένην καὶ ριζουμένην ἐν ἑαυτῷ καὶ τὴν ἕξιν τοῦ πάντοτε λαμβάνειν τὰς τέρψεις ἐκ τῆς καρδίας αὐτοῦ.

Οἱ γεωργοὶ βλέπουσι μᾶλλον εὐχαρίστως τοὺς πρὸς τὴν γῆν ὑπὸ τοῦ βάρους κεκλιμένους στάχυας, τοὺς δὲ ὑπὸ κουφότητος ἀνυψουμένους ὑποθέτουσι παντάπασι κενοὺς καὶ οὐδεμιᾶς ἀξίας. Οὕτω καὶ ἐκ τῶν φιλοσοφούντων νέων οἱ μάλιστα κενόδοξοι καὶ βάρος οὐκ ἔχοντες εἰσὶν αὐθάδεις καὶ ἔχουσι κατ' ἀρχὰς σχῆμα καὶ βάδισμα καὶ πρόσωπον πλῆρες ὑπερηφανείας καὶ περιφρονήσεως πρὸς τοὺς ἄλλους· ὅταν δ' ἀκολούθως πληρούμενοι διδαγμάτων συλλέγωσι τὸν καρπὸν τῆς μαθήσεως, ἀποβάλλουσι τὸ ἀλαζονικὸν καὶ κενόδοξον. Καὶ καθὼς ὁ κενὸς ἀὴρ ἐκθλιβόμενος ἐξέρχεται τῶν ἀγγείων, ὅταν ταῦτα δέχωνται τὸ χυνόμενον ὑγρόν, οὕτω καταστρέφεται ἡ οἴησις καὶ ἀποβιώκεται ἡ ἀλαζονεία τῶν ἀνθρώπων, ὅταν προσλαμβάνωσι τὰ ἀληθινὰ ἀγαθά. Παυόμενοι δὲ τότε τοῦ νὰ μεγαλοφρονῶσι διὰ τὸν πώγωνα καὶ τὸν φιλοσοφικὸν αὐτῶν τρίβωνα, μεταφέρουσι τὴν ἄσκησιν εἰς τὴν ψυχὴν καί, μεταχειριζόμενοι πρὸς ἑαυτοὺς μάλιστα τὰς ἐπιπλήξεις καὶ τοὺς ἐλέγχους, διάγουσι πραότερον πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ δὲν οἰκειοποιοῦνται εἰς ἑαυτοὺς ὡς πρότερον τὸ ὄνομα τῆς φιλοσοφίας καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς δόξαν οὐδὲ ἀποκαλοῦνται φιλόσοφοι· ἀλλ' ὁ εὐφυὴς νέος ὁ ὑπὸ ἄλλου φιλόσοφος προσαγορευθεὶς ἐρυθριᾷ ὑπὸ μετριοφροσύνης καὶ μετὰ μειδιάματος ἀποκρίνεται:

«Οὔτις τι θεός εἰμι· τί μ' ἀθανάτοισιν ἐίσκεις;» ἤτοι

«Δὲν εἶμαι σοφός, διότι δὲν εἶμαι θεός· τί λοιπὸν μ' αὐτὸν μὲ παρομοιάζεις;»

Τῆς νεονύμφου τὸ διάπυρον καὶ ζωηρὸν ὄμμα ἀρκεῖ, ὡς λέγει ὁ Αἰσχύλος, νὰ φανερώσῃ τὴν χαράν· ἀλλ' εἰς τὸν νέον, τὸν γευσάμενον τὴν ἀληθινὴν προκοπὴν καὶ συνορῶντα τὰ θέλγητρα τῆς φιλοσοφίας, συμβαίνουσι καὶ ἐφαρμόζονται μᾶλλον τὰ ἔπη τῆς Σαπφοῦς.

«Κατὰ μὲν γλῶσσ' ἔαγ' ἂν δὲ λεπτὸν
αὐτίκα χρῶ πῦρ ὑποδέδρομε.»

ἤτοι «ἡ μὲν φωνὴ ἐκλείπει, λεπτὸν δέ τι πῦρ εἰσέδυσεν εἰς τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν·» καὶ ἤθελέ τις ἐπιθυμήσει νὰ ἴδῃ τὴν ἀτάραχον ὄψιν καὶ τὸ πρᾶον ὄμμα τοῦ νέου τούτου φιλοσόφου καὶ ν' ἀκούσῃ τὴν λαλιὰν αὐτοῦ.

Διότι, καθὼς οἱ μυούμενοι εἰς τὰς ἱερὰς τῆς Δήμητρος τελετὰς συνέρχονται ἐν θορύβῳ βοῶντες καὶ συνωθούμενοι, ἀλλ' ὅταν τελῶνται καὶ ἐκφέρωνται τὰ ἱερά, προσέχουσι μετὰ φόβου καὶ σιωπῆς· τοιουτοτρόπως εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ περὶ τὰς θύρας τῆς φιλοσοφίας θέλεις ἰδεῖ πολὺν θόρυβον καὶ θρασύτητα καὶ βοὴν τῶν ὠθουμένων πρὸς τὴν δόξαν ἀγροίκως καὶ βιαίως· ἀλλ' ὁ ἤδη εἰσελθὼν καὶ ἰδὼν φῶς μέγα ἐν τῷ ἀνοιγομένῳ φέρ' εἰπεῖν ναῷ

---

(1) Ὁ Πλούταρχος, ἂν δὲν ἀπατῶμεθα, κατηγορεῖ ἀδίκως ἐνταῦθα τὸν Ὅμηρον, ὡς παραβιάσαντα τὸ μέτρον τοῦ πρώτου στίχου τῆς Ἰλιάδος. Οἱ ποιηταὶ συνήθως, τρέποντες τὴν λήγουσαν τῆς γενικῆς τῶν πρωτοκλίτων ου εἰς αο, εἶτα (Ἰωνικῶς καὶ Ἀττικῶς) εἰς εω, θεωροῦσι τὰ δύο ταῦτα φωνήεντα ὡς μίαν συλλαβήν· κατ' Ἀττικὴν λοιπὸν συνίζησιν τὸ Πηληϊάδεω τοῦ πρώτου στίχου ὀφείλομεν νὰ ὀνομάσωμεν πεντασύλλαβον.

αὐτῆς λαμβάνει ἕτερον σχῆμα καὶ σιωπὴν καὶ θάμβος καὶ προσέρχεται ἐν ταπεινότητι καὶ κοσμιότητι ἵνα ἀκολουθήσῃ τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ τὴν φιλοσοφίαν ὡσπερ θεῖον ὁδηγόν. Καί, τοὺς τοιούτους φαίνεται ὑπαινιττόμενος ὁ περίφημος μαθητὴς τοῦ Σωκράτους Μενέδημος, ἔλεγεν ἀστείως μὲν ἀλλὰ προσφορώτατα ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν καταπλεόντων εἰς Ἀθήνας, ἵνα διδαχθῶσιν ἐν ταῖς αὐτόθι σχολαῖς, τὸ πρῶτον μὲν νομίζουσιν ἑαυτοὺς σοφούς, ἔπειτα δὲ γίνονται φιλόσοφοι (φίλοι δηλ. τῆς σοφίας), ἀκολούθως σοφισταί, καὶ ἐπὶ τέλους ἰδιῶται καὶ ἀμαθεῖς· τουτέστι, καθόσον μᾶλλον διδάσκονται, ἀποβάλλουσι κατα μικρὸν καὶ τὴν οἴησιν καὶ τὸν τύφον.

Ἐκ τῶν ἀσθενούντων οἱ μὲν νοσοῦντες τοὺς ὀδόντας ἢ τοὺς δακτύλους πορεύονται μόνοι των εἰς τὸν ἰατρόν· οἱ δὲ ἔχοντες πυρετὸν ἢ βαρέως νοσοῦντες προσκαλοῦσιν αὐτὸν οἴκαδε διὰ νὰ τους θεραπεύσῃ· ἀλλ' οἱ πάσχοντες μελαγχολίαν ἢ παραφροσύνην οὐδὲ τοὺς ἰατροὺς ὑπομένουσιν ἵνα προσέλθωσιν εἰς βοήθειάν των, ἀλλ' ἀποδιώκουσιν αὐτοὺς ἢ φεύγουσι καὶ οὐδὲ ποσῶς αἰσθάνονται ὑπὸ τῆς σφοδρότητος τοῦ πάθους ὅτι νοσοῦσιν. Οὕτω καὶ ἐκ τῶν ἁμαρτανόντων οἱ μὲν ἀγρίως καὶ ἐχθρικῶς διατιθέμενοι καὶ δυσχεραίνοντες κατὰ τῶν ἐλεγχόντων καὶ νουθετούντων εἰσὶν ἀνίατοι· οἱ δὲ ὑπομένοντες καὶ προσδεχόμενοι τὰς ἐπιτιμήσεις καὶ παραινέσεις κλίνουσι πρὸς τὴν θεραπείαν· ἀλλὰ τὸ νὰ προσέρχεται οἴκοθεν ὁ ἁμαρτάνων πρὸς τὸν ἐξελέγξοντα, ἵνα φανερώσῃ τὸ ἐλάττωμα καὶ τὴν μοχθηρίαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ τὸ νὰ μὴ χαίρῃ λανθάνων μηδὲ ν' ἀγαπᾷ κρυπτόμενος ἀλλὰ νὰ ὁμολογῇ τὸ πάθος καὶ νὰ ἐπικαλῆται τὴν ἀντίληψιν τοῦ θεραπεύοντος καὶ νουθετοῦντος, τοῦτο εἶνε καλὸν σημεῖον τῶν πρὸς τὴν ἀρετὴν προόδων του. Ἔλεγε δὲ καὶ ὁ Διογένης ὅτι ὁ ἐπιθυμῶν τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ψυχικὴν αὐτοῦ σωτηρίαν ὀφείλει νὰ ζητῇ ἢ φίλον εἰλικρινῆ ἢ ἄσπονδον ἐχθρόν, ὅπως ἀποφεύγῃ τὴν κακίαν ἐλεγχόμενος ὑπὸ τοῦ ἑνὸς ἢ νουθετούμενος ὑπὸ τοῦ ἄλλου.

Ἐὰν δέ τινες ἐπιδεικνύμενοι τὸν ῥύπον καὶ τὰς κηλίδας τοῦ χιτῶνος ἢ τὸ ἐσχισμένον ὑπόδημα αὐτῶν νομίζωσι δῆθεν ὅτι καθίστανται εὐάρεστοι πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ ὑπὸ κενοδοξίας διασκώπτοντες αὐτοὶ πρῶτοι ἑαυτοὺς ὅτι εἰσὶ μικρόσωμοι ἢ κυρτοὶ ἐγκαυχῶνται ἐπὶ τούτῳ· ἀφ' ἑτέρου ὅμως τὰς ἐν τῇ ψυχῇ αἰσχρότητας καὶ τὰς περὶ τὸν βίον κακοηθείας καὶ φθόνους καὶ φιλαργυρίας καὶ φιληδονίας, ὥσπερ πληγάς, περιστέλλοντες ἢ ἀποκρυπτοντες δὲν ἀρνοῦσί τινα ἵνα ἐγγίσῃ ἢ προσίδῃ αὐτά, φοβούμενοι τοὺς ἐλέγχους, οἱ τοιοῦτοι μικράν τινα πρόοδον προσέλαβον ἐν τῇ ἀρετῇ ἢ μᾶλλον εἰπεῖν οὐδεμίαν. Ἀλλ' ὁ τἀναντία πράττων ἤτοι ὁ δυνάμενος καὶ βουλόμενος αὐτὸς πρῶτος νὰ λυπῇ καὶ νὰ ἐλέγχῃ ἑαυτὸν ἁμαρτάνοντα, δεύτερον δὲ νὰ ὑπομένῃ τὰς νουθεσίας καὶ τοὺς ἐλέγχους τοῦ ἄλλου, οὗτος τότε φαίνεται ὅτι, καθαιρόμενος ἀληθῶς, βδελύσσεται καὶ ἀποτρίβει τὴν μοχθηρίαν καὶ τὰ ἐλαττώματα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Διότι ὀφείλει μέν τις ν' ἀποφεύγῃ καὶ νὰ ἐντρέπεται τὰ ἐλαττώματα ἅπερ ἔχει, ἀλλ' ὁ ἀληθῶς βδελυττόμενος αὐτὰ ταῦτα μᾶλλον ἢ τὸ ἐξ αὐτῶν ὄνειδος προθύμως προσέρχεται, ἵνα συμβουλευθῇ τοὺς ἐναρέτους καὶ βελτιωθεὶς καταστρέψῃ αὐτὰ ἐξ ὁλοκλήρου.

Νεανίσκος τις, εὑρεθεὶς ἐν καπηλείῳ καὶ ἰδὼν τὸν Διογένην διαβαίνοντα, εἰσῆλθεν εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ καπηλείου· ὁ δὲ εἶπεν «ὅσῳ ἐνδοτέρῳ φεύγεις, τόσῳ μᾶλλον εἰσδύεις ἐν αὐτῷ.» Οὕτω καὶ οἱ πλήρεις ἐλαττωμάτων ὅσῳ μᾶλλον ἀρνοῦνται αὐτά, τοσούτῳ μᾶλλον ἐνδύονται καὶ περιστέλλουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὴν κακίαν, καθὼς οἱ πενόμενοι, προσποιούμενοι δὲ πλουτεῖν, ἔτι μᾶλλον πένονται διὰ τὴν ἀλαζονείαν των.

(ἀκολουθεῖ).

Εμ. Γιαννακόπουλος.

Ο ΧΟΙΡΟΠΟΤΑΜΟΣ.

Πρωτάκουστον ἀληθῶς διὰ τοὺς πλείστους τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν πιστεύομεν τὸ ὄνομα τοῦτο, καθ' ὅσον μάλιστα καὶ ὁ ἐν τῷ Magazine of Art Ἄγγλος συγγραφεὺς τῆς κάτωθι πραγματείας ὡς περὶ σπανίου καὶ νεοφανοῦς ζώου ἐν τῷ Ζωολογικῷ κήπῳ τοῦ Λονδίνου γράφει οὐ πρὸ πολλῶν ἐτῶν.

Ἄλλως τε πιστεύομεν ὅτι μεταφέροντες πρὸς στιγμὴν τοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Μέντορος» ἀπὸ τὰ πεδία τῆς φιλολογίας, τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ποιήσεως ἐν τοῖς κήποις τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας, οἵτινες καθ' ἑκάστην ἐπασχολοῦσι τοσοῦτον πλῆθος τῆς μᾶλλον διανεκριμένης τάξεως τοῦ Λονδίνου, δὲν θ' ἀποτύχωμεν τῆς ἐλπίδος ἐνδιαφέροντός τινος καὶ προσοχῆς καὶ εὐχαριστήσεως αὐτῶν, ἣν παντὶ σθένει ἐπιδιώκομεν. Ἂν οὐχὶ ἐξ ὁλοκλήρου κατὰ μέγα μέρος ὅμως συμφωνοῦμεν μετὰ τοῦ ἡμετέρου συγγραφέως ὅτι:

Sweet is the lore which nature brings;
our meddling intellect
Misshapes the beauteous forms of things,
We murder to dissect.

ἤτοι:

Γλυκεῖ' αἱ γνώσεις, ἃς δωρεῖ ἡμῖν ἡ φύσις μόνον·
πολλάκις τὴν καλὴν μορφὴν τῶν ὄντων ἀσχημίζει
τὸ πνεῦμα πολυπραγμονοῦν, καὶ χεῖρα δολοφόνον
ὑψόνει ὅστις κἄποτε τὰ πάντα διϋλίζει.

Παρακολουθοῦντες τὸν ἡμέτερον ὁδηγὸν ἐν τοῖς κήποις τῆς Ζωολογικῆς ἑταιρίας, διατρέχωμεν μετ' αὐτοῦ τὰ οἰκήματα τῶν λοιπῶν παχυδέρμων ζώων, ἔνθα δύναταί τις νὰ περιεργασθῇ τὸν νεαρὸν ἐλέφαντα μετὰ τῆς μεγαλοπρεποῦς αὐτοῦ μητρὸς ἐπαιτοῦντα καὶ κολακεύοντα τὰ πλήθη ἐπὶ τῇ ἐλπίδι μικρᾶς τινος ἀνταμοιβῆς· τὸν ὁπλοφόρον ρινόκερω ἧττον νωθρόν, δυσειδῆ καὶ ἠλίθιον ἀφ' ὅτι ἀδικοῦντες περιγράφουσιν αὐτὸν οἱ ζωολόγοι· τὸν ἱπποπόταμον ἀνήμερον καὶ δειλὸν εἰσέτι, ὅστις φαίνεται προωρισμένος ὅπως κοιμᾶται ἢ δι' ἄλλο τι, καὶ τέλος ἰδοὺ ἀντιμέτωποι τοῦ νεήλυδος χοιροποτάμου.

Τὸ ζῶον τοῦτο, ὅπερ ἐκ τοῦ ὀνόματός του καὶ τῆς εἰκόνος του οὐδὲν ἄλλο ἐμφαίνει καὶ παριστᾷ, μικρᾷ τινι μόνον τῇ διαφορᾷ, ἢ σύν, ὅστις, καίτοι τὸ πλεῖστον ὀροδίαιτος καὶ κατ' ἀγέλας, οὐχ ἧττον πολλάκις ἐνδιαιτᾶται εἰς τὰ ἕλη καὶ τοὺς ποταμούς, μόλις πρό τινων ἐτῶν ἐτίμησε τὸ Ἀγγλικὸν ἔδαφος.

«Πιστεύεται, λέγει ὁ ἐπισκεπτὴς τῶν Κήπων τῆς Ζωολογικῆς ἑταιρίας, ὅτι ὁ δουλος ἅμα θέσῃ τὸν πόδα ἐπὶ τῶν ἀκτῶν μας καθίσταται ἐλεύθερος, πλὴν φεῦ! ὁ χοιροπόταμος τοὺς λόγους τούτους εὗρεν οὐδὲν ἄλλο ἢ ψεῦδος, ἀπάτην καὶ τρομερὸν ἐμπαιγμόν. Ὁ δυστυχής, ἀφ' ἧς ἐγένετο ἀνάρπαστος ἐκ τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Κάμερον ποταμοῦ, ἔνθα ἐγεννήθη καὶ ἔνθα ἤλπιζεν ὅτι ἔμελλε νὰ διέλθῃ τὰς ὀλίγας ἐκείνας στιγμάς, ἃς οἱ ἄνθρωποι ἀποκαλοῦσι ζωήν, διατελεῖ αἰχμάλωτος. Ἐπέπρωτο νὰ διαπεράσῃ τὸν ὠκεανὸν καὶ μεταφερθῇ εἰς ξένην γῆν, νὰ ἐνατενίζηται ὑπὸ ξένων καὶ περιέργων ὀφθαλμῶν, νὰ προσαγορεύηται διὰ ξένης γλώσσης. Ἴσως ἄλλος τις ἤθελεν εὕρει λόγους παρηγορίας ἐν τούτοις· ἀλλ' αὐτός, ἄνευ φιλοδοξίας ὡς τυγχάνει, οὐδεμίαν ἀρύεται ἐκ τῶν τοιούτων παραμυθίαν· μάτην οἱ καλλιτέχναι χαλκογραφοῦσιν αὐτόν, αἱ ἐφημερίδες διασαλπίζουσι τὴν σύλληψίν του, τὸ δὲ δημόσιον σπεύδει ὄπισθέν του ὡς σπεύδει ὄπισθεν τοῦ πατρὸς Cavazzi (*) ἢ τῆς κυρίας Stowe(*)»

Ὁ χοιροπόταμος εὑρίσκεται ἐν τοῖς ποταμοῖς τῶν παραλίων τῆς Γουϊνέας ἐν τῇ δυτικῇ Ἀφρικῇ· τὸ μέγεθος αὐτοῦ εἶνε τὸ τοῦ κοινοῦ χοίρου καὶ εἶνε περίεργον τὸ λαμπρὸν αὐτοῦ μέλαν χρῶμα κλίνον πρὸς τὸ κίτρινον. Πρὶν ἢ γίνῃ γνωστὸς ὡς ζῶν, διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ὡρίζοντο ὀρυκτά τινα λείψανα ἐκ τῶν τῆς τάξεως τῶν παχυδέρμων, συνεχῶς ἀνασκαπτόμενα ἐν τοῖς πλησιοχώροις τῶν Παρισίων καὶ τῆς νήσου Wight.

Τὸ μᾶλλον ἀναλογοῦν αὐτῷ ζῶον εἶνε ὁ Bosch Vaik τοῦ Ἀκρωτηρίου, ζῶον ἐπίσης σπανιώτατον, ἀλλὰ τόσον ἀξιοπερίεργον, ὥστε ἀπορίας ἄξιον τὸ ὅτι διέφυγον ἐπὶ τοσοῦτον ἀμφότερα τὰ νεοφανῆ ταῦτα ζῶα τὰς ἐρεύνας τοσούτων ἀνταποκριτῶν τῆς Ζωολογικῆς ἑταιρίας, αἵτινες καθόλου εἰπεῖν γνωστὸν ὅτι ἐπεστέφθησαν ὑπὸ τόσων ἄλλων ἐπιτυχιῶν.

Ὁ χοιροπόταμος.

Μ. Δ. Σ.

(*) Σημ. τ. Μ. ὁ μὲν περίφημος Ἰταλὸς Ἱεροκῆρυξ ἀντιστρατευθεὶς τῷ Πάπα, ἡ δὲ Ἀμερικανὶς περίφημος διὰ τὴν μυθιστορίαν αὐτῆς «Ἡ Καλύβη τοῦ Θωμᾶ.»

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΕΛΗΝΗΝ.

« Ἀναχωρεῖτε εἰς τὴν Σελήνην, κύριε; »

« Μάλιστα, φίλε μου, καὶ διατί ὄχι, ἀφ' οὗ ἄλλοι μηδέποτε πατήσαντες τῆς Σελήνης τὸ ἔδαφος ἔγραψαν τόσα περὶ αὐτῆς ὡς ἐὰν ἔζησαν ἐπ' αὐτῆς ἔτη ὁλόκληρα; Εἷς τούτων, λησμονῶ τώρα τὸ ὄνομά του, οἰκτείρει τοὺς κατοίκους τῆς Σελήνης, διότι ἕνεκα τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως ὀπωροφόρων δένδρων δὲν τρώγουσιν ὀπώρας, ἀλλὰ τρέφονται μόνον μὲ γεώμηλα, ραφανίδας καὶ κολοκύνθας. Ὁ Σχβένδεβόργ καὶ ἄλλοι μήπως δὲν εἶπον καθ' εἷς ὅ τι ἔφθασε περὶ Σελήνης; Οὕτω λοιπὸν ἀπεφάσισα κἀγὼ νὰ ἐπιχειρήσω ἐκδρομὴν ἵνα ἰδίοις ὄμμασιν ἀντιληφθῶ τῶν ἐκεῖ συμβαινόντων. »

« Εἰπέ μοι ὅμως, πῶς θὰ μεταβῇς εἰς τὴν Σελήνην;»

«Εἶσαι πολὺ περίεργος, φίλε μου· ἔχω κ' ἐγὼ τὰ σχέδιά μου. ἐπενόησα νέον μέσον συγκοινωνίας. Ὁ Λίτροβ ἐν τοῖς «θαυμασίοις τοῦ Οὐρανοῦ» ἀποδείξας μετὰ παιδικῆς ἁπλότητος ὅτι εἶνε ἀδύνατον νὰ μεταβῇ ἄνθρωπος εἰς τὴν Σελήνην διὰ λεωφορείου, σιδηροδρόμου, ἀεροστάτου, βλήματος τηλεβόλου ἢ τοῦ θαυμαστοῦ κυάμου τοῦ Μονχάουζεν, ἓν μόνον μέσον συγκοινωνίας ἐλησμόνησε—τὸ κυριώτατον—τὴν φαντασίαν.

Ἐπὶ τῶν πτερύγων τῆς φαντασίας λοιπὸν ἀναβὰς ἢ ἀναβάντες, ἂν θέλῃς νὰ μὲ συνοδεύσῃς, θέλομεν εὑρεθῇ ἐν ἀκαρεῖ ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου σημείου τῆς Σελήνης καὶ ἐκεῖθεν ἀρχόμεθα τῆς περιοδείας ἡμῶν.

Εἶνε ἑσπέρα· ὁ ἥλιος ἐγγίζων πρὸς τὸ τέρμα τῆς ἡμερησίας πορείας του ἵσταται λαμπρὸς παρὰ τὸ δυτικὸν τοῦ ὁρίζοντος μέρος, θαυμαστὴν δὲ πρὸς τὴν λαμπρότητα αὐτοῦ ἀντίθεσιν ἀποτελεῖ τὸ ζοφερὸν τοῦ οὐρανοῦ χρῶμα, πρὸς τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ παραβληθῇ οὐδ' ἡ σκοτεινοτέρα νύξ τοῦ χειμῶνος. Ἱστάμεθα ἐπὶ κυκλοτεροῦς ὀρεινοῦ δακτυλίου ἤ, ὡς ἐπὶ τῆς Σελήνης ὀνομάζονται, δακτυλιοειδοῦς ὄρους· πρὸς τὰ ἔσω αὐτοῦ ὑπάρχει βάραθρον 7000 ποδῶν βάθους, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐπικρατεῖ σκότος τοσοῦτον ζοφερὸν, ὅσον οἱ κάτοικοι τῆς γης οὐδέποτε οὔτε ἐφαντάσθημεν. Ἀηδὴς δὲ τοῦ σκότους τούτου ἀντίθεσις εἶνε ἡ ὡς κατόπτρου φωτιζομένου λαμπρότης τῆς ἔξωθεν ἐπιφανείας τοῦ δακτυλιοειδοῦς ὄρους, ἥτις ἐκτείνεται μέχρι 30 – 50 μιλ. μακρὰν ἡμῶν.

Πρὶν ἢ κατέλθωμεν τοῦ ὄρους, ἀπολαύσωμεν ὀλίγον τὴν θέαν τῶν περὶ ἡμᾶς λαμπροτάτων καὶ τερπνοτάτων τοποθεσιῶν. Ἀπὸ τοῦ «ὠκεανοῦ τῶν καταιγίδων» βλέπομεν ἐξέχοντα πρὸς τὸ νοτιοανατολικὸν τὸν λαμπρὸν μονήρη «Κέπλερον», ὄρος δακτυλιοειδὲς ὅμοιον τῷ ἐφ' οὗ ἱστάμεθα· ἔτι νοτιοανατολικώτερον φαίνονται πολλὰ ὄρη, ὧν ἡ κυριωτέρα σειρὰ εἶνε τὰ 6000 πόδας ὑψηλὰ «Καρπάθια»· τούτων δ' ἐξέχουσι κυρίως δύο, δακτυλιοειδῆ ἐπίσης, ὁ «Κοπέρνικος» καὶ ὁ κατὰ 4000 πόδας ὑψηλότερος «Ἐρατοσθένης». Κατ' εὐθεῖαν πρὸς ἀνατολὰς ὑψοῦνται ἀπὸ τῆς διὰ τῶν «Καρπαθίων» χωριζομένης ἀπὸ τοῦ «ὠκεανοῦ τῶν καταιγίδων» «θαλάσσης τῶν ὑετῶν» ἕτερα ὑψηλότερα ἔτι ὄρη· τούτων τὸ ἀπωτάτῳ κείμενον καὶ μέγιστον εἶνε ὁ 11 μιλ. διάμετρον ἔχων «Ἀρχιμήδης», ὅστις ἑνοῦται διὰ τῶν «Καρπαθίων» μετὰ τοῦ «Ἐρατοσθένους»,ἀπὸ δὲ τῆς «μεγάλης θαλάσσης τῶν ὑετῶν» φαίνονται ὑψούμεναι αἱ 11000 πόδας ὑψηλαὶ Ἄλπεις.

Τὰς τερπνοτάτας ταύτας τοποθεσίας εἴδομεν ὑπὸ τὴν λάμψιν τοῦ δύοντος ἡλίου, οὐδὲν δ' εἴδομεν ὑπενθυμίζον ἡμῖν τὸ μαγευτικὸν λυκόφως τῶν γηΐνων ἑσπερῶν. Ἅμα ἡ ἀφορήτως μαρμαίρουσα λαμπρότης ἀπομεμακρυσμένης κορυφῆς ὄρους ἐξηφανίσθη, ἐπῆλθε σκότος ζοφερώτατον. Ποῦ τὰ περικαλλῆ ἐκεῖ χρώματα τῆς γηΐνης ἀμφιλύκης! ἐνταῦθα τὸ ἄπλετον καὶ ἀφόρητον φῶς διαδέχεται ἐν ἀκαρεῖ ζοφερὸν σκότος.

Κατέλθωμεν καὶ διαβῶμεν τὰς πεδιάδας. Ἡ νέα Σελήνη—σύγγνωθι, ἤθελα νὰ εἴπω ἡ νέα Γῆ—ἥτις τὴν μεσημβρίαν ἐκρύπτετο ὑπὸ τὸ βαθὺ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ, διανύσασα κατὰ τὰς μετὰ μεσημβρίαν ὥρας τὸ πρῶτον αὐτῆς τέταρτον, πλησιάζει νὰ γίνῃ πλησιφαὴς (παγγῆ). Πόσον εἶνε ὁρατά! Δέκα καὶ τρεῖς φορὰς μεγαλειτέρα τῆς πανσελήνου ἡ παγγῆ φωτίζει μὲ τὸ ἀργυροῦν αὐτῆς φῶς τὰς δέκα τρεῖς φορὰς μακροτέρας τῶν γηΐνων νύκτας τῆς Σελήνης!

Ἡ ἀπὸ τοῦ ὄρους κατάβασις ἡμῶν μ' ὅλον τὸ κατωφερὲς καὶ ὀλισθηρὸν τοῦ ὑελώδους ἐδάφους δὲν ἦτο τόσῳ κοπιώδης, ὅσον ἡ ἀπὸ γηΐνου ὄρους κατάβασις, διότι ἐπὶ τῆς Γῆς μὲν μᾶς ἕλκει πρὸς τὰ κάτω βάρος 140 περίπου λιτρῶν, ἐνῷ ἐνταῦθα οἱ πόδες ἡμῶν μόλις 20 λιτρῶν βάρος φέρουσιν. Ἀλλ' ἡ ἐπὶ τῇ ἀκόπῳ καταβάσει χαρὰ ἡμῶν ἐμετριάσθη τὸ πρῶτον, εἶτα δ' ἐπεσκοτίσθη ὑπὸ ἑτέρου αἰσθήματος, τοῦ ψύχους· ὅσῳ προχωροῦμεν πρὸς τὴν πεδιάδα,τόσῳ περισσοτέρας μηλωτὰς καὶ ἐπενδύτας ἐξάγομεν τοῦ ὁδοιπορικοῦ ἡμῶν κιβωτίου καὶ ἐνδυόμεθα. Οἱ ἐν καιρῷ τῆς ἡμέρας ὡς πῦρ καίοντες βράχοι ψυχραίνονται μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος καὶ ἡ περὶ ἡμᾶς θερμοκρασία κατῆλθεν ἐντὸς ὀλίγου μέχρις ὑπὸ τὸ μηδὲν Κελσίου· μὴ λησμονῶμεν ὅμως ὅτι ἐπὶ τῆς Σελήνης ἐνταυτὸς καὶ ἡμερονύκτιον εἶνε ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πράγμα καὶ ὅτι τὸ μεσονύκτιον εἶνε ἡ ἀκμὴ τοῦ χειμῶνος.

Φθάσαντες εἰς τὴν πεδιάδα, διευθυνόμεθα πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν καὶ βλέπομεν ἀνοιγόμενον ἐνώπιον ἡμῶν μεταξὺ τῶν Ἀκρωτηρίων «Ἡρακλείδου» καὶ «Ἀπλάς» ὡραιότατον ἐκ βράχων ἀμφιθέατρον: ἤτοι ἡμικυκλοειδῆ κοιλάδα, 30 περίπου μιλίων πλάτους καὶ 15 βάθους, περιοριζομένην ὑπὸ βράχων 14 χιλιάδας πόδας ὑψηλῶν· ἡ κοιλὰς αὕτη ὀνομάζεται «κόλπος τῆς Ἴριδος». Στρεφόμεθα πρὸς ἀνατολὰς καί, διελθόντες τὰ μεταξὺ «Αὐτολύκου» καὶ «Ἀριστίλλου» στενά, εἰσερχόμεθα εἰς τὴν ὑπὸ ὀρέων κύκλωθεν ὁριζομένην «θάλασσαν τῆς ἱλαρότητος»· πρὸς τὸ νοτιανατολικὸν μεταξὺ «Πλινίου» καὶ «Βιτραύσου» ὑπάρχει εὐρεῖα πύλη ἄγουσα πρὸς τὴν «θάλασσαν τῆς ἠρεμίας», ἥτις συνορεύει πρὸς τὴν θάλασσαν «τοῦ Νέκταρος»καὶ τὴν τῆς «γονιμότητος». Πρὸς ἀνατολὰς κεῖται ἡ ὑπὸ ὀρέων ὁριζομένη «θάλασσα τῶν ἀποφάσεων».

Διαβάντες τὴν «θάλασσαν τοῦ Νέκταρος» καὶ τῆς «γονιμότητος», διευθυνόμεθα πρὸς δυσμὰς καὶ φθάνομεν εἰς τὴν «θαλασσαν τῶν νεφελῶν» καὶ τὸν «ὠκεανὸν τῶν καταιγίδων»· ἐκεῖθεν δὲ στραφέντες πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν ἀναβαίνομεν ἐπὶ τοῦ 25,000

πόδας ὑψηλοῦ Δοέρφελ καὶ τοῦ 23,200 Λαΐβνιτς. Ἐκεῖ μᾶς περιμένει ἡ φαντασία, ἐφ' ἧς ἐπιβάντες ἐφθάσαμεν πάλιν εἰς τὴν Γῆν μας. Τώρα ὅτε ἰδίοις ὄμμασιν ἀντελήφθημεν τῶν ἐπὶ τῆς Σελήνης, ἂν θέλῃς, ἀναγνῶστα, σοὶ ἀνακοινοῦμεν περίληψιν τῶν ἐντυπώσεων, ἃς ἐπροξένησεν ἡμῖν ἡ ἐκδρομή μας. Μέχρι τοῦδε σοὶ εἴπομεν ὅτι ἡ νὺξ ἐπὶ τῆς Σελήνης εἶνε μὲν ὡραία, καθ' ὅσον φωτίζεται ὑπὸ τῆς Γῆς, ἀλλ' ὅτι εἶνε καὶ ψυχρὰ λίαν, διότι νὺξ ἐπὶ τῆς Σελήνης σημαίνει χειμών· τώρα δὲ σοὶ λέγομεν καὶ τὰ ἑξῆς· μ' ὅλον ὅτι ἀνέβημεν καὶ κατέβημεν ὑψηλότατα ὄρη, οὐδόλως ἐκοπιάσαμεν· τὰ κιβώτια ἡμῶν τὰ ὁποῖα ἐπὶ τῶν ὤμων ἐφέραμεν οὐδόλως μᾶς ἐβάρυναν, πιστεύομεν δὲ ὅτι, ἂν ὑπάρχωσιν ἐπὶ τῆς σελήνης ἀχθοφόροι—ἡμεῖς δὲν εἴδομεν οὐδένα, κατόπιν διήλθομεν τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς—θὰ δύνανται νὰ φέρωσι φορτίον ἑπτάκις βαρύτερον ἢ οἱ ἐν Κ)πόλει καὶ Σμύρνῃ συνάδελφοι αὐτῶν. Ὁ ὁδοιπορῶν ἐπὶ τῆς Σελήνης ὅσον χονδρὰ ὑποδήματα καὶ ἂν φορῇ πάλιν θὰ πληγωθῶσιν οἱ πόδες του, διότι πᾶς λίθος, πᾶς βράχος διατηρεῖ τὸ αἰχμηρὸν καὶ ὀξὺ δῶν διαφόρων ἐπιφανειῶν του, αἵτινες εἶνε ἱκαναὶ νὰ σχίσωσιν ἐντὸς λεπτῶν τινων μόνων καὶ τὰ χονδρότερα γαλλικὰ δέρματα. Ἐπὶ τῆς Σελήνης δὲν ὑπάρχει ὕδωρ, τὸ ὁποῖον πηγνύμενον νὰ συντρίβῃ τοὺς βράχους καὶ πίπτον ὡς βροχὴ ν'ἀμβλύνῃ βαθμηδὸν τὰς αἰχμὰς αὐτῶν· δὲν ὑπάρχει ὀξυάνθραξ, ὅστις νὰ ἐπενεργῇ ἐπὶ τῶν λίθων διαλύων καὶ ἀποσυνθέτων τὴν χημικὴν αὐτῶν σύστασιν καὶ νὰ μεταβάλλῃ αὐτοὺς εἰς ἄργιλλον καὶ κιμωλίαν. Τὰ ὄρη διατηροῦσιν εἰσέτι τὴν παρθενικὴν αὐτῶν καθαρότητα, ἣν εἶχον καὶ ὅτε ὑψώθησαν ἀπὸ τοῦ φλεγομένου τῆς Σελήνης πυρῆνος. Ἐπὶ τῆς Σελήνης, ἐνῷ τὸ μεσονύκτιον κινδυνεύεις νὰ παγώσῃς ἀπὸ τὸ ψύχος καὶ 100 ἀρχιερατικὰς μηλωτὰς ἐὰν φέρῃς, τὴν μεσημβρίαν δὲν δύνασαι νὰ ὑποφέρῃς ὄχι ἐνδύματα, ἀλλὰ μήτε αὐτὸ τὸ δέρμα σου ὅσον λεπτόν καὶ ἂν ἦνε· καὶ τὸ ἄριστον ἀνθήλιον δὲν σὲ προφυλάττει ἀπὸ τῶν φλογερῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων, αἵτινες ἀνταναχλώμεναι ἐπὶ τοῦ ὑελώδους τῆς Σελήνης ἐδάφους σὲ καίουσι καὶ κάτωθεν. Ἂν ποτε ἀποφασίσῃς νὰ ἐπιχειρήσῃς καὶ σὺ ἐκδρομὴν εἰς τὴν Σελήνην, πρέπει νὰ φέρῃς μεθ' ἑαυτοῦ ἐντὸς ἀσκῶν τὸν ἀέρα, τὸν ὁποῖον θ' ἀναπνέῃς, καὶ τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον θὰ δροσίζῃ τὰ ὑπὸ τοῦ ἀφορήτου τῆς μεσημβρίας καύσωνος μαραινόμενα χείλη σου. Ἐπὶ τῆς Σελήνης δὲν ὑπάρχει οὔτε ἀτμόσφαιρα οὔτε ὕδωρ οὔτε ἄλλο τι ὑγρὸν ἐπιδεκτικὸν ἐξατμίσεως, ἀλλ' οὔτε ἀέριόν τι· ἐκεῖ βασιλεύει ὁ θάνατος· ζωὴ ἐπὶ τοῦ δορυφόρου τοῦ ἡμετέρου πλανήτου, ὅπως τὴν ἐννοεῖ ὑγιὴς ἀνθρώπινος νοῦς, δὲν ὑπάρχει οὔτε εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ. Οἱ λαλοῦντες περὶ κατοίκων τῆς Σελήνης παραλογίζονται καὶ πρὸ πολλοῦ ἔπρεπε νὰ ἦνε περιωρισμένοι ἐντὸς φρενοκομείου. Καὶ ἡ ζωηροτέρα φαντασία ἀνθρώπου σώας ἔχοντος τὰς φρένας καὶ ἐλαχίστην περὶ φυσικῆς καὶ τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς ἰδέαν ἔχοντος δὲν δύναται νὰ φαντασθῇ ποτε ὅτι ὑπάρχει καὶ ἓν βρύον ἐπὶ τῆς Σελήνης.

Καὶ ὅμως εὑρέθησαν ἄνθρωποι ἐπιστήμονες, ἄνθρωποι χαίροντες ἀποκαλεῖσθαι ἀστρονόμοι, οἵτινες παρεδέχθησαν ὅτι εἶνε δυνατὸν ἡ Σελήνη νὰ κατοικῆται, ὁ δὲ Γένιτνισεν ὑπερεξακοντίσας πάντας εἶπεν ὅτι διὰ τοῦ τηλεσκοπίου του παρετήρησεν ἀκριβῶς τοὺς κατοίκους τῆς Σελήνης καὶ ἄλλος ὅτι κατὰ τὸν Ἰούνιον θερίζουσιν οὗτοι τὰ σπαρτά των, διότι αἱ τέως ξανθαὶ κηλῖδες τῆς Σελήνης κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον ἀφανίζονται.

Τὸ φαντάζεσθαι καὶ ὁμιλεῖν περὶ κατοίκων τῆς σελήνης καὶ τῶν ἀστέρων εἶνε πλέον ἢ μωρία, εἶνε ἔγκλημα ἀπέναντι τοῦ λογικοῦ. Εἶνε ποτὲ δυνατὸν νὰ κατοικῶσιν ἄνθρωποι ἐπὶ τῆς ἑστίας ἥτις ἔχει τόσῳ βαρεῖαν ἀτμόσφαιραν, ὥστε ἄνθρωπος κρημνιζόμενος ἀπὸ κωδωνοστασίου πίπτει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τόσον βραδέως ὅσον καὶ φυλλίδιον σιγαροχάρτου; Ὅστις θέλῃ,ἂς παραδεχθῇ ἀνθρώπους ἢ ζωὴν καθόλου ἐπὶ τοῦ Διός, ἐφ' οὗ τὸ ὕδωρ εἶνε στερεὸν καὶ ἡ γῆ ρευστή· ἡ οὐσία τῆς ἐπιφανείας τοῦ πλανήτου τούτου ἔχει βάρος καὶ πυκνότητα κατὰ τὸ ἥμισυ ὀλιγωτέραν ἢ τὸ ἀπεσταγμένον ὕδωρ, ἡ δ' ἑλκτικὴ ἐπ' αὐτοῦ δύναμις (ἡ βαρύτης) εἶνε τόση μεγάλη, ὥστε μία γηΐνη λίτρα ἀντιστοιχεῖ ἐκεῖ πρὸς δύο, ἄνθρωπος δὲ βαδίζων θὰ βυθίζηται ἐντελῶς ἐντὸς τοῦ ἐδάφους καὶ θὰ περιπατῇ ἐπὶ τοῦ ὕδατος. Εἶνε ποτὲ δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ζωὴ ἐπὶ τῶν ψυχρῶν καὶ σκοτεινῶν Οὐρανοῦ καὶ Ποσειδῶνος ἢ ἐπὶ τῶν πυρικαύστων Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης;

Ἐπὶ τῆς Σελήνης δὲν ὑπάρχει οὔτε σταγὼν ὕδατος οὔτε χιλιοστὸν τοῦ γραμμαρίου ἀέρος οὔτε ὀξυγόνον οὔτε ἄλλο τι ἀέριον, ἐπομένως οὔτε ἄνθρωποι οὔτε ζῶα οὔτε φυτὰ δὲν ὑπάρχουσιν οὔτε εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπάρξωσιν ἐπ' αὐτῆς, πληρέστατα δὲ δίκαιον ἔχει ὁ πρὸ 200 ἐτῶν ἀκμάζων Ριτσιόλης, ὅστις ἐπέγραψεν ἐπὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ συντεθέντος χάρτου τῆς Σελήνης,

« Ἐνταῦθα οὔτε ἄνθρωποι κατοικοῦσιν οὔτε αἱ ψυχαὶ τῶν ἀποθνησκόντων ἔρχονται. »

Ἐκ τοῦ Ἡμερησίου Τύπου τῆς Βιέννης.

Μετάφρασις Α. Σ.

Τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἰς ὅλας τὰς γλώσσας διὰ 4 στοιχείων.

Παράδοξος παρατήρησις ὅτι εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς γνωστὰς γλώσσας τοῦ κόσμου τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ γράφεται διὰ 4 στοιχείων ὡς ἑξῆς:

1 Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Θεός.—2 Λατινικὴν Deus—3 γαλλικὴν Dieu.—4 Γερμανικὴν Gott.—5 Σκανδιναυϊκὴν Odin.—6 Σουΐδικὴν Godd —7 Ἱσπανικὴν Dias.—8 Ἰρλανδικὴν Dieh —9 Κροατικὴν Doga.—10 Βλαχικὴν Ξένε.—11 Δαλματικὴν ρόγτ.—12 Τουρκικὴν Addi.—13 Ἀραβικὴν Ἀλλό.—14 Περσικὴν Σιρά.—15 Ἰνδικὴν Ἐσγί.—16 Αἰγυπτιακὴν Aumu.—17 Συριακὴν Ἀδάδ.—18 Ἑβραϊκὴν Ἀδών.—19 Ταρταρικὴν Ἰβγά.—20 Ἰαπωνικὴν Ζαΐν.—21 Περουβιανὴν Ατάν.

ΑΝΘΗ ΚΑΙ ΦΥΛΑ

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ.

Μ. Δ. Σ.

ΑΣΜΑ 5.

ΑΓΡΙΟΝ ΜΕΓΑΛΕΙΟΝ.

Ὦ, ἔχει καὶ ἡ ἄβυσσος φρικῶδες μεγαλεῖον!
ἡ τρικυμία θέλγητρον· ἡ θύελλα, ὁ κλείδων
τὸ στῆθος ὁμοιάζουσι τὰς συμφορὰς ἐγκλεῖον,
τὸ στῆθος ἄνευ ἔρως, ἄνευ χαρᾶς κ' ἐλπίδων.
Ἂν παταγῇ ἡ ἄβυσσος, τὸ στῆθος δὲν στενάζει;
ἡ τρικυμία τὴν ψυχὴν τῶν πόνων ὁμοιάζει.

Λευκὴ χιὼν τὰ ὄρη μας πῶς σήμερον καλύπτει;
ψυχρὰ μεγαλοπρέπεια τὴν φύσιν δὲν στολίζει;
Φεῦ! οὕτω μεγαλοπρεπὴς κ' ἡ σιωπή μας κρύπτει
τὰς θλίψεις, ὅταν ἐπὶ γῆς θνητός τις δὲν ἐλπίζῃ
καὶ ἀτενίζῃ τὰ βουνὰ καὶ βλέπῃ τὴν χιόνα
καὶ τὰ θηρία τῶν δασῶν ἀκούῃ πέριξ μόνα.

Νυκτὸς ἐρήμου, σιγηλῆς φρικῶδες μεγαλεῖον
τοῦ στήθους μου ἡ ἔρημος καὶ νὺξ πῶς ὁμοιάζει!
Ναί, ὁμοιάζει πρὸ πολλοῦ τὸ στῆθος τὸ ἐγκλεῖον
χειμῶνα, ὅστις μὲ ψυχρὰν χιόνα τὸ σκεπάζει,
κ' ὑπὸ αὐτὴν, ὡς θάπτοντα τὰ ἄνθη τῶν ὀρέων,
ἐτάφη οὕτω ἐν σιγῇ κάθε τερπνὸν κ' ὡραῖον.

Ἐτάφη, πλὴν τοῦ τάφου του γιγαντιαῖα πίτυς
εἰς τῶν ἀνέμων τὴν πνοὴν τοὺς κλῶνας αὐτῆς τρίζει·
κ' ἤτυχος, μεγαλοπρεπὴς ἡ θλιβερὰ φωνή της
τ' ᾄσματα τῆς νεότητος καὶ πάλιν ψιθυρίζει·
Ὦ! ἔχει καὶ ἡ συμφορὰ θρηνῶδες μεγαλεῖον
ὡς ναυαγῆσαν ἔρημον ἐπὶ τῆς ἄμμου πλοῖον.

Εἶνε τερπνὴ τοῦ ὑψηλοῦ Σιπύλου μας ἡ θέα,
ὁπόταν ἐλελίφασκος τὴν κορυφήν του στέφῃ·
Ναί, εἶνε τοῦ Νυμφαίου μας ἡ κορυφὴ ὡραία,
ὁπόταν ἀνθοστόλιστος ὑψοῦται εἰς τὰ νέφη,
πλὴν ἐπισύρουν θαυμασμὸν, πλὴν ἔχουν μεγαλεῖον,
ὁπόταν μὲ τὸ σάβανον καλύπτωνται τὸ κρύον.

ΑΣΜΑ 6.

ΤΟ ΣΚΑΦΟΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ.

Τάραττε, κῦμα, τάραττε τὸ ἐλαφρόν μου σκάφος,
τὸ τέρμα του εἶνε λιμὴν ζωῆς καὶ ὄχι τάφος.

Τοὺς συριγμούς σου, ἄνεμε, δὲν τρέμω, δὲν φοβοῦμαι·
ἐν τῇ σκοτίᾳ τῆς νυκτὸς κ' ἐκεῖ παρηγοροῦμαι.

Ὁ Φάρος τῶν ἐλπίδων μας τὸν δρόμον μοῦ δεικνύει,
ὡς τοῦ χρόνου τὴν ψυχρὰν πνοὴν, ἰδοὺ, τὸν διανύει.

Ἂν ἡ πυξὶς τοῦ βίου μας πρὸ χρόνων ἐστραμμένη
εἰς τοῦ θανάτου τὰς ἀκτὰς κινεῖται τρομασμένη,

τῆς σωτηρίας ἄγκυραν μὴ δὲν προετοιμάζει;
ὁ ναύτης εἰς τὴν Γῆν πατῶν χαρὰν δὲν δοκιμάζει;

κ' εἰς τὴν πρασίνην χλόην της καθήμενος κ' ἐλπίζων
δὲν ἀθυμεῖ, ἂν μελανὸς τὸν ἔκρυπτεν ὁρίζων.

Οἱ πόν' εἰσὶν ἐφήμεροι, ἐφήμερον τὸ δάκρυ
καὶ εἰς τοῦ τάφου σταματᾷ τὴν σφραγισμένην ἄκρη·

Ἂν κἄποτε τὸ χῶμά του σταγόνα πίῃ μίαν,
τὸ μεταβάλλει εἰς ζωῆς χαρὰν καὶ εὐθυμίαν·

ἀνταποδίδει δροσερὰ λευκάνθεμα, ναρκίσσους·
ἀνταποδίδει ὑψηλὰς ὡραίας κυπαρίσσους,

διότι εἶν' ἀνάστασις καὶ πέραν τοῦ θανάτου
κ' ἐνρήγορσις πανοττεινὴ μετὰ τὰ ὄνειρά του.

Μοσχοβολεῖ τὸ Ἔαρ μας ὑπὸ τὴν γῆν κρυμμένον,
τὸ Ἴον τῆς νεότητος ἀνθεῖ τὸ μαραμμένον·

τὰ ψυχρανθέντα χείλη μας φωνὴν εὑρίσκουν πάλιν
Εἰς τοῦ ἀγνοῦ μας Ἔρωτος νὰ ψάλλουν τὴν ἀγκάλην,

τοῦ ἀόλου τὸ μειδίαμα χωρὶς νὰ τ' ἀσχημίζῃ·
Ζωὴ ψευδὴς τῆς ἀληθοῦς ἓν βῆμα μᾶς χωρίζει!

Τάραττε, κῦμα, τάραττε τὸ ἐλαφρόν μου σκάφος
τὸ τέρμα του εἶνε λιμὴν ζωῆς καὶ ὄχι τάφος.

Πρὸς τί λοιπὸν τὸν ἄνεμον νὰ φοβηθῶ τῶν χρόνων
πρὸς τί τὸ δηλητήριον τῶν θλίψεων καὶ πόνων;

Καὶ ἂν ἀκόμη βυθισθῇ εἰς κύματ' ἀφρισμένα
εὑρίσκει τὴν ἀνάπαυσιν εἰς τὸν εὐρὺν πυθμένα·

τὴν ἐπιφάνειαν μικρὸν ὁ ἄνεμος ταράττει,
ἀλλὰ γαλήνην ὁ βαθὺς Ὠκεανὸς φυλάττει.

ΤΑ ΘΡΑΝΙΑ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ὑπὸ ὑγιεινὴν καὶ ἰδίᾳ ὀφθαλμιολογικὴν ἔποψιν.

« Ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ νεογνοῦ τάχιστα θραύων τὰ δεσμά του καθίσταται ἱκανὸς νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν μέγαν προορισμόν του καὶ γινόμενος τὸ πολυτιμότατον αἰσθητήριον καθίστησι καταληπτὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν περιξ αὐτοῦ Κόσμον καὶ τὸ μέγα τοῦ Σύμπαντος μυστήριον. . . . . Τὴν σήμερον ὅμως τὸ εὐγενὲς τοῦτο ὄργανον δεσμευόμενον ὑπὸ τῶν δεσμῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν ἢ ἐπικρατούντων συρμῶν ἀναγκάζεται θρηνοῦν τὴν ἀπολεσθεῖσαν ἐλευθερίαν του ν' ἀναπληροῖ ἀτελῶς αὐτὴν διὰ τῆς τέχνης. . . . . »

Taeger.

Οὐδὲν μέλος ἢ ὄργανον τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος βλάπτεται τοσοῦτον ἐν τῷ σχολείῳ ὅσον ὁ ὀφθαλμός. Ἐν τοῖς σχολείοις καὶ ἕνεκα τῶν σχολείων ἀναπτύσσεται καὶ αὐξάνει ἡ μυωπία εἰς μέγαν βαθμόν, ὥστε χρέος καὶ τοῦ ἰατροῦ καὶ τοῦ διδασκάλου καὶ τῶν γονέων καὶ τῶν ἐφόρων καὶ παντὸς ἐν γένει πολίτου εἶνε νὰ ἐπιστήσωσι τὴν προσοχὴν των ἐπὶ τοῦ ὀλεθρίου κακοῦ τούτου καὶ νὰ ἐπινοήσωσι μέσα πρὸς καταστολὴν αὐτοῦ.

Οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν γνωρίζουσι βεβαίως ὅτι ἐνασχόλησις διαρκὴς μὲ ἀντικείμενα πλησίον τοῦ ὀφθαλμοῦ κείμενα καὶ μάλιστα μικρὰ παράγει τὴν μυωπίαν (1). Ὁ καταγινόμενος π. χ. ἐπὶ ἔτη ὁλόκληρα πολλὰς ὥρας τῆς ἡμέρας εἰς ἀνάγνωσιν βιβλίων μὲ μικρὰ στοιχεῖα, ψιλογραφίαν, λεπτὸν ῥάψιμον ἢ κέντημα κτλ., ἢ ὁ πλησιάζων τ' ἀντικείμενα καὶ μὴ μικρὰ ὄντα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του ἕνεκα ἀνεπαρκοῦς φωτός, πρὸς τὸ ἑσπέρας π. χ. ἢ ἐν κακῷ φωτιζομένῳ δωματίῳ, γίνεται πλησίωψ, ἤτοι οἱ ὀφθαλμοί του συνειθίζουσι ν' ἀντιλαμβάνωνται εὐκρινῶς μόνων τῶν πλησίον ἀντικειμένων. Πλησίωπες εἶνε οἱ πλεῖστοι ῥάπται, ὡρολογοποιοί, κεντηταί, γραφεῖς καὶ οἱ πλεῖστοι μαθηταὶ τῶν σχολείων ἰδίᾳ τῶν ἀνωτέρων· ἐπειδὴ δὲ τὴν σήμερον πάντες σχεδὸν οἱ ἄνθρωποι ἐμαθήτευσαν ἐπὶ μακρὸν ἢ βραχὺν χρόνον, οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων εἶνε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον πλησίωπες.

(*) Κυρίως πλησιωπίαν, διότι ἡ μυωπία ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶνε συγγενὴς καὶ κληρονομική, σπανιώτατα δὲ ἐπίκτητος· εἶνε φυσιολογικὴ οὕτως εἰπεῖν ἀνωμαλία τοῦ ὀφθαλμοῦ. Ὁ μύωψ ὀφθαλμὸς εἶνε μακρὸς (ὀπίσθιον σταφύλωμα)· ὁ ἀμφιβληστροειδὴς αὐτοῦ χιτὼν κεῖται πρὸς τὰ ὀπίσθεν, αἱ εἰκόνες τῶν ἀντικειμένων ἑπομένως δὲν εἰκονίζονται ἐπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ πρὸ αὐτοῦ (εἰς τὴν ὑπερεμμετρωπίαν ὀπισθεν αὐτοῦ· διὰ νὰ εἰκονισθῶσι δ' ἐπ' αὐτοῦ ἤτοι νὰ γίνωσιν ὁραταί, εἶνε ἀνάγκη ἢ τὰ ἀντικείμενα νὰ πλησιάσωσι πρὸς τὸν ὀφθαλμὸν ἤ, ὡς ὁ Μωάμεθ πρὸς τὸ ὄρος, ὁ ὀφθαλμὸς πρὸς τὰ ἀντικείμενα· ἐν ἄλλοις λόγοις ἡ μυωπία εἶνε φυσιολογικὴ ἀνωμαλία τῆς θλάσεως κυρίως, ἐν ᾧ πλησιωπία εἶνε ἡ ἐκ κακῆς ἕξεως ἀποκτηθεῖσα ἀνωμαλία τῆς καθαρμόσεως· Τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε τὸ αὐτὸ ἤτοι ὅ τε μύωψ καὶ ὁ πλησίωψ δὲν βλέπουσι μακράν· ἡ αἰτία ὅμως διάφορος· Ἡ ἰδέα, ἣν πολλοὶ ἔχουσιν ὅτι ὁ μύωψ ὀφθαλμὸς πάσχει, εἶνε ἐσφαλμένη· οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ μύωπος εἶνε ὑγιέστατοι ὡς καὶ πάντες οἱ φυσιολογικῶς ἔχοντες ὀφθαλμοί· Ἂς μὴ ἀνησυχῶσι λοιπὸν οἱ μύωπες· ἂς χαίρωσι μάλιστα, διότι, ὡς ἡ ἐπιστήμη ἀπέδειξεν, οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν μυώπων σπανιώτατα προσβάλλονται ἀπὸ φλεγμονὰς τοῦ σκληροτικοῦ καὶ τοῦ χοριοειδοῦς. Ἐπίσης ἐσφαλμένη εἶνε ἡ ἰδέα ὅτι συνήθως μύωπες εἶνε οἱ πεπαιδευμένοι, οἵτινες εἶνε συνήθως πλησίωπες ἐκ κακῆς συνηθείας· σχετικῶς πλειότεροι μύωπες (ὀπίσθιον σταφύλωμα) εὑρίσκονται μεταξὺ τῶν μικρᾶς ἢ καὶ μηδεμιᾶς παιδεύσεως τυγχόντων. Ἐν μόνον εἶνε βέβαιον ὅτι μεταξὺ τῶν κατοίκων τῶν πόλεων καὶ τῶν εὐπόρων ὑπάρχουσι περισσότεροι πράγματι μύωπες, ἔχοντες δηλ. μακροὺς βολβούς, ἢ μεταξὺ τῶν χωρικῶν.

Ἐνίοτε οἱ παῖδες ἐκ κακῆς συνηθείας φέρουσι τ' ἀντικείμενα πολὺ πλησιέστερον ἢ κατ' ἀνάγκην εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των, πλεονάκις ὅμως ἀναγκάζονται οἱ δυστυχεῖς νὰ πράττωσι τοῦτο διότι ἢ τὸ φῶς εἶνε ἀνεπαρκὲς ἢ ἡ τράπεζα ὑψηλὴ καὶ τὸ κάθισμα χαμηλὸν ἢ τὸ θρανίον δυσανάλογον πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ σώματός των. Ὑψηλὴ τράπεζα καὶ χαμηλὸν κάθισμα ἀναγκάζουσι τὸν παῖδα ἑκόντα ἄκοντα νὰ κρατῇ τὸ βιβλίον 6—7 δακτύλους μακρὰν τοῦ ὀφθαλμοῦ του, ἐνῷ παῖς μὴ ἐκ γενετῆς μύωψ (μὴ ἔχων δηλ. μακρὸν βολβόν, ὀπίσθιον σταφύλωμα) δύναται κάλλιστα νὰ ἀναγνώσῃ καὶ τὰ λεπτότερα στοιχεῖα εἰς ἀπόστασιν 16—20 δακτύλων. Τοιουτοτρόπως ὁ μαθητής, ἂν μὲν ᾖνε ἐκ γενετῆς μύωψ, γίνεται ἔτι περισσότερον· ἂν δ' ἐμμέτρως, γίνεται πλησίωψ, ἤτοι γίνεται ἄνθρωπος δυστυχής, διότι πολλὰ ἐπαγγέλματα καθίστανται εἰς αὐτὸν ἀπρόσιτα.

Ἐπαναλαμβάνομεν καὶ πάλιν: ἡ κυριωτέρα τοῦ κακοῦ τούτου αἰτία εἶνε τὸ σχολεῖον ὡς ἔχει τὴν σήμερον, διότι αἱ αἴθουσαι φωτίζονται κακῶς, τὰ θρανία εἶνε δυσανάλογα καὶ οἱ μαθηταὶ ἐπιφορτίζονται μὲ ὑπὲρ δύναμιν ἐργασίας, ἰδίᾳ γραφικάς.

Πρῶτος ὁ ἐν Βρεσλαυίᾳ ὀφθαλμιατρὸς κύριος Κὰν ἐπεχείρησε ν' ἀποδείξῃ τὸ βάσιμον τῆς κατὰ των σχολείων κατηγορίας ταύτης, ἐξετάσας ὑπὲρ τὰς δέκα χιλιάδας μαθητῶν καὶ εὑρὼν ὅτι εἰς μὲν τὰς ἀνωτέρας κλάσεις τῶν γυμνασίων οἱ μύωπες καὶ πλησίωπες ἀπήρτιζον τὰ 48 0)0 τῶν μαθητῶν, εἰς δὲ τὰς κατωτέρας τὰ 11 0)0.

Τοῦτον μιμηθεὶς ὁ ἐν Πετρουπόλει κύριος Ἔρισμαν εὗρεν εἰς μὲν τὰς ἀνωτέρας 43 0)0, εἰς δὲ τὰς κατωτέρας 16 0)0.

Ἐν Αὐστρίᾳ ὁ κύριος Ῥοῖς εὗρε 58 0)0 καὶ 28 0)0. Ὁ σεβαστὸς ἡμῶν καθηγητὴς κύριος Γαῖγερ ἐπιχειρήσας ἀκριβεστέρας καὶ ἐπιστημονικωτέρας ἐρεύνας ἀπέδειξεν ἡλίου φαεινότερον ὅτι τὰ σχολεῖα συμβάλλουσι τὰ μέγιστα εἰς τὴν βλάβην τῆς ὁράσεως τῶν παίδων. Ἀρξάμενος τῶν ἐξετάσεών του ἀπὸ τῶν νεογνῶν κατέληξεν εἰς τοὺς στρατιώτας τοῦ πυροβολικοῦ καὶ εὗρεν ὅτι

1) Ἐξ 100 νεογνῶν ἡλικίας 10—18 ἡμερῶν 17 ἦσαν ὑπερμέτρωπες, 5 ἐμμέτρωπες, 78 δὲ διὰ νὰ βλέπωσι καλῶς μακρὰν εἶχον ἀνάγκην κοίλων ὑέλων ἀπὸ ἀρ. 20—6.

2) Ἐξ 100 χωρικῶν παίδων ἡλικίας 2—6 ἐτῶν, διαιτωμένων τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας ἐν μικροπαιδοφυλακτικῷ καταστήματι (Kindenbewahranstalt) ἔχοντι εὐρυχώρους αἰθούσας καὶ κῆπον περιτειχισμένον μὲ ὑψηλοὺς τοίχους, 8 ἦσαν ὑπερεμμέτρωπες, 30 ἐμμέτρωπες, 62 δὲ εἶχον ἀνάγκην κοίλων ὑέλων ἀρ. 60—20.

3) Ἐξ 100 χωρικῶν ἀρρένων παίδων ἡλικίας 6—11 ἐτῶν, φοιτώντων εἰς τὸ σχολεῖον τέσσαρας ὥρας μόνας τῆς ἡμέρας (2 ὥρ· π. μ. καὶ 2 μ. μ.) τὸν δὲ λοιπὸν χρόνον πλανωμένων εἰς τοὺς ἀγρούς, 11 ἦσαν ὑπερεμμέτρωπες, 46 ἐμμέτρωπες καὶ 43 εἶχον ἀνάγκην ὑέλων κοίλων ἀρ. 60—15

4) Ἐξ 100 χωρικῶν κορασίων ἡλικίας 5—11 ἐτῶν, ἀδελφῶν τῶν προμνησθέντων παίδων, τὰ ὁποῖα ἐκτὸς τῶν 4 ὡρῶν τῆς διδασκαλίας, ἣν εἶχον κοινὴν μετὰ τῶν ἀρρένων, ἐδιδάσκοντο ἐπὶ 4 ἔτι ὥρας ἐργόχειρα, τὸν δὲ λοιπὸν τῆς ἡμέρας χρόνον ἔμενον οἴκοι βοηθοῦντα τὰς μητέρας των, 10 ἦσαν ὑπερεμμέτρωπες, 34

ἐμμέτρωπες καὶ 66 εἶχον ἀνάγκην κοίλων ὑέλων ἀρ. 60—5.

5) Ἐξ 100 ἀρρένων ὀρφανῶν ἡλικίας 7—14 ἐτῶν, διαιτωμένων ἐν ὀρφανοτροφείῳ τινὶ τῆς Βιέννης καὶ διδασκομένων τέχνας ἐν εὐρυχώροις αἰθούσαις καὶ κήπῳ περιτειχισμένῳ, 12 ἦσαν ὑπερεμμέτρωπες, 33 ἐμμέτρωπες καὶ 55 εἶχον ἀνάγκην κοίλων ὑέλων ἀρ. 60—4.

6) Ἐξ 100 υἱῶν εὐπόρων οἰκογενειῶν ἡλικίας 9—16 ἐτῶν, διαιτωμένων ἐν ἰδιωτικῷ οἰκοτροφείῳ (ἔχοντι εὐρυχώρους πλὴν ἀνεπαρκῶς φωτιζομένας αἰθούσας καὶ κῆπον πέριξ ὁριζόμενον ὑπὸ ὑψηλῶν οἰκοδομῶν) καὶ καταγινομένων εἰς τὰ γράμματα 10—12 ὥρας καθ' ἑκάστην, 2 ἦσαν ὑπερεμμέτρωπες, 18 μόνοι ἐμμέτρωπες καὶ 80 εἶχον ἀνάγκην κοίλων διόπτρων ἀρ. 30—4.

7) Ἐξ 100 φοιτητῶν τῆς ἰατρικῆς 4 ἦσαν ὑπερεμμέτρωπες, 20 ἐμμέτρωπες καὶ 76 ἔφερον κοῖλα δίοπτρα ἀρ. 20 —4.

8) Ἐξ 100 κοινῶν στρατιωτῶν (ἐθελοντὰς δὲν ἐξήτασε, διότι οὗτοι κατάγονται ἐξ εὐπόρων οἰκογενειῶν καὶ ἐσπούδασαν, ὥστε ὑπάγονται εἰς τοὺς ὑπ' ἀρ. 6) τοῦ πυροβολικοῦ, χωρικῶν, εἷς μόνος ἦν ὑπερεμμέτρωψ, 58 ἐμμέτρωπες καὶ 41 εἶχον ἀνάγκην κοίλων ὑέλων ἀρ. 60—30.

Ὥστε κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς μυωπίας ἢ πλησιωπίας μετὰ τὰ νεογνά, τῶν ὁποίων ὁ ὀφθαλμὸς εἶνε κατὰ φύσιν καθηρμοσμένος διὰ τὰ πλησίον ἀντικείμενα, ἄρχονται οἱ μαθηταὶ τοῦ οἰκοτροφείου, μετ' αὐτοὺς οἱ φοιτηταὶ τῆς ἰατρικῆς, εἶτα οἱ παῖδες τοῦ μικροπαιδοφυλακτικοῦ καταστήματος, ἔπειτα οἱ τοῦ ὀρφανοτροφείου, μετ' αὐτοὺς τὰ κοράσια, εἶτα οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς πλανώμενοι παῖδες καὶ τελευταῖοι οἱ στρατιῶται. Ὑποθέσωμεν ὅτι ἐκ τῶν μαθητῶν καὶ τῶν φοιτητῶν οἱ ἡμίσεις ἦσαν ἐκ γενετῆς μύωπες, εἶχον δηλ. μακρὸν βολδὸν (ὀπίσθιον σταφύλωμα), πάλιν μένουσιν ἐκ μὲν τῶν μαθητῶν 40 ο)ο ἐκ δὲ τῶν φοιτητῶν 38 ο)ο βλάψαντες τὴν ὅρασίν των ἐν τῷ σχολείῳ. Τὰ κοράσια τῆς 4 παραγράφου διατί παρουσιάζουσι περίσσειαν 23 ο)ο ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν των, παρὰ διότι ἐργάζονται 4 ὥρας περισσότερον ράπτοντα, πλέκοντα ἢ κεντῶντα καὶ μένουσιν ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἐντὸς τοῦ οἴκου; Ἔχουν λοιπὸν ἄδικον, κενοὺς λόγους μόνον λέγων οἱ διατεινόμενοι ὅτι τὰ σχολεῖά μας, ὡς ἔχουσι σήμερον, βλάπτουσι πολὺ τοὺς παῖδας;

Εὐτυχῶς ἐν Εὐρώπῃ οἱ διέποντες τὰ τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων ἔλαβον ὑπ' ὄψιν τοὺς λόγους καὶ τὰ γραφόμενα τῶν ἰατρῶν καὶ διὰ τοῦτο τὴν σήμερον οἱ ἀρχιτέκτονες φροντίζουσι καὶ περὶ ἐπαρκοῦς φωτισμοῦ τῶν σχολείων· πόση δὲ φροντὶς κατεβλήθη πρὸς ἐπινόησιν θρονίων μὴ βλαβερῶν εἰς τοὺς μαθητευομένους ἀπέδειξεν ἡ ἐν τῇ ἐκθέσει ὑπάρχουσα καὶ ὑπὸ τοῦ δημαρχείου τῆς Βιέννης ἀγορασθεῖσα συλλογὴ διαφόρων προτύπων θρονίων. Σπεύσωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς οἱ ἐν τῇ Ἀνατολῇ νὰ μιμηθῶμεν κατὰ τοῦτο τοὺς Εὐρωπαίους, τῶν ὁποίων δυστυχῶς μέχρι τοῦδε μόνα τὰ κακά, ὀλίγιστα δὲ καλὰ ἐμιμήθημεν.

Οἱ ἐπινοήσαντες καὶ κατασκευάσαντες τὰ ἐν τῇ ἐκθέσει πρότυπα θρονία προσεπάθησαν νὰ ἱκανοποιήσωσι τὰς ἀπαιτήσεις καὶ τῶν ἰατρῶν καὶ τῶν παιδαγωγῶν καὶ τῶν οἰκονομολόγων. Ὁ ἰατρὸς ἀπαιτεῖ ἵνα ὁ μαθητὴς κάθηται εἰς τὸ θρονίον κατὰ φύσιν, σκοπίμως καὶ ἀναπαυτικῶς· τὸ βιβλίον καὶ ὁ χάρτης νὰ εὑρίσκωνται εἰς προσήκουσαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀπόστασιν. Ὁ παιδαγωγὸς θέλει τοιοῦτον θρονίον, ὥστε ὁ μαθητὴς νὰ δύναται καὶ νὰ ἵσταται ἐντὸς αὐτοῦ, ὁ δὲ οἰκονομολόγος τέλος ἀπαιτεῖ θρονίον στερεὸν καὶ εὔωνον.

Τὰ τέως ἐνιαχοῦ τῆς Εὐρώπης καὶ ἔτι καὶ νῦν καὶ ἴσως ἐν τῷ μέλλοντι ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐν χρήσει θρονία εἶνε ὡς γνωστὸν καθίσματα ἀπέχοντα πολὺ ἢ ὀλίγον τῆς τραπέζης (τοῦ γραφείου). Συνεπείᾳ τούτου ὁ μαθητὴς γράφων ἢ ἀναγινώσκων ἀναγκάζεται νὰ κλίνῃ τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματός του πρὸς τὰ ἐμπρός· ἐπειδὴ δὲ κουράζεται, στηρίζεται κατὰ φυσικὸν λόγον ἐπὶ τοῦ ἀντιβραχίου. Ἡ κατὰ κάθετον ἀπόστασις τοῦ καθίσματος ἀπὸ τοῦ γραφείου «ἡ διαφορὰ» εἶνε πολὺ μεγάλη. Ὁ μαθητὴς καὶ ὁ εὐθέως καθήμενος ἔχει τοὺς ὀφθαλμοὺς πολὺ πλησίον τοῦ βιβλίου· πολὺ δὲ περισσότερον ὅταν κύπτῃ, ὅπερ ἀναπόφευκτον, ὥστε κουραζόμενος ὑψοῖ τὸ ἀντιβράχιον ἐφ' οὗ στηρίζεται καί, θέτων τὸν δεξιὸν ἢ ἀριστερὸν ἀγκῶνά του πρὸς δεξιὰν ἢ ἀριστερὰν πολὺ μακρὰν τοῦ σώματός του, στηρίζεται ἐπ' αὐτοῦ, τὸ στῆθός του ἐγγίζει ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ γραφείου καὶ ὁ δεξιὸς ἢ ἀριστερὸς βραχίων, ἐφ' οὗ δὲν στηρίζεται, κρέμαται. Οὐδόλως λοιπὸν παράδοξον ἂν γίνῃ πλησίωψ καὶ ἡ σπονδηλική του στήλη σκολιωθῇ καὶ εἶνε πεπιεσμένος ὁ θώραξ του, ἀφ' οὗ ἐπὶ ἔτη ὁλόκληρα εἶνε ἠναγκασμένος νὰ κάθηται οὕτω παρὰ φύσιν 8—10 μὲν ὥρας ἐν τῷ σχολείῳ, 2—4 δ' ἐν τῷ οἴκῳ καθ' ἑκάστην. Ἐκτὸς τούτου μεγάλοι καὶ μικροὶ μαθηταὶ κάθηνται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θρονίου· οἱ μικροί, δι' οὓς καὶ τὸ κάθισμα καὶ τὸ γραφεῖον εἶνε ὑψηλότερα τοῦ δέοντος, ἀναγκάζονται, ἐπειδὴ οἱ μικροὶ πόδες των δὲν φθάνουσι τὸ ἔδαφος, νὰ σύρωνται πρὸς τὴν προσθίαν τοῦ καθίσματος ἄκραν καὶ αἰωροῦνται οὕτως εἰπεῖν ἐπ' αὐτῆς ἵνα κοτορθώσι νὰ στηρίζωσι κἄπως ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ τοῦ ὑποποδίου τὴν ἄκραν τῶν ποδῶν των, ἔχουσι δὲ τὸ πρόσωπον κεχωσμένον ἐντὸς τοῦ βιβλίου. Ἐπὶ ὥρας ὁλοκλήρους ὑπομένουσι τὰ δυστυχῆ ταῦτα πλάσματα, τὰ καταδικαζόμενα ἀπὸ τῆς τρυφερᾶς των ἡλικίας νὰ ὑποφέρωσι τὴν βάσανον ταύτην, οὐδόλως γογγύζουσι διότι φοβοῦνται, ἂν δέ ποτε, μὴ ὑποφέροντα πλέον, ζητήσωσι τὴν ἄδειαν ὑπὸ τὸ πρόσχημα φυσικῆς ἀνάγκης νὰ ἐξέλθωσι, ραπίζονται ἢ λοιδοροῦνται, διότι ὁ διδάσκαλος, φροντίζων μόνον νὰ ἐκστηθίζωσι καλῶς τὸ «χρήσιμον, χλεύνων, ἐτησίων» καὶ τα ὅμοια οἱ μαθηταί του, ἀνάξιον τῆς ὑψηλῆς του θέσεως θεωρεῖ τὸ νὰ φροντίσῃ, ὅσον ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτᾶται, καὶ περὶ τῆς ὑγείας των.

Τὰ τοιαῦτα θρονία εἰσήχθησαν, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, εἰς την Ἀνατολὴν ταυτοχρόνως μὲ τὴν ἀλληλοδιδακτικὴν μέθοδον. Ἔκτοτε οἱ παρ' ὧν τὰ παρελάβομεν Εὐρωπαῖοι μετέβαλον χιλιάκις τὰ ἰδικά των· ἡμεῖς ἔχομεν καὶ θὰ ἔχωμεν ἴσως τὰ ἴδια πάντοτε, τὰ πλεῖστα τῶν διδακτικῶν βιβλίων μας εἶνε τὰ αὐτά, ἀπαράλλακτα μὲ τὰ πρὸ 40 ἐτῶν, τὰ γράμματα ἐν αὐτοῖς εἶνε ὅμοια μὲ «ὀρνιθοσκαλίσματα», καὶ ὅμως τὰ ἐνδύματά μας εἶνε κεκομμένα πάντοτε κατὰ τὸν τελευταῖον συρμὸν τῶν Παρισίων καὶ τῆς Βιέννης, τὰς αἰθούσας μας κοσμοῦσιν ἔπιπλα Εὐρωπαϊκά, τὰ ἔθιμά μας τὰ σεμνὰ καὶ Ἑλληνοπρεπῆ ἐκαλύψαμεν μὲ Εὐρωπαϊκὸν κονίαμα· τὰ σχολεῖά μας μένουσιν ὅπως ἦσαν καὶ πρὸ τεσσαρακονταετίας. Ἂν ἴδωμεν καθ' ὁδὸν γέροντα φέροντα ἐπανωφόριον τοῦ συρμοῦ τοῦ 1860, γελῶμεν, τὸν δακτυλοδεικτοῦμεν λέγοντες «ἰδοὺ ὁ μεσαιών», τὸν εὑρίσκομεν γελοῖον· τὰ σχολεῖά μας δὲν τὰ εὑρίσκομεν γελοῖα, ἀλλὰ στέργομεν εἰς τὴν μὴ πολὺ τῆς οἰκτρότητος ἀπέχουσαν κατάστασιν αὐτῶν.

Ποῖον εἶνε λοιπὸν τὸ κατάλληλον θρονίον; ἴσως κρίνῃ τις ἄξιον τοῦ κόπου νὰ ἐρωτήσῃ.

Εἰς τὴν εὔλογον ταύτην ἐρώτησιν ἀπαντῶμεν «Τὸ ἔχειν τὰ ἑξῆς προσόντα».

α') Πρὸ πάντων μεταξὺ καθίσματος καὶ γραφείου δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ οὐδεμία ἀπόστασις· ὁριζοντείως· ἤτοι, ἂν ὑποθέσωμεν γραμμὴν ἀπὸ τῆς ὀπισθίας τοῦ γραφείου ἄκρας διήκουσαν καθέτως πρὸς τὸ κάθισμα, ἡ γραμμὴ αὕτη πρέπει νὰ ἐφάπτηται τῆς ἐμπροσθίας τοῦ καθίσματος ἄκρας· καλλίτερον δὲ εἶνε ἂν τὸ κάθισμα προέχῃ καὶ κατὰ 1—2 δακτύλους ὑπὸ τὸ γραφεῖον.

β') Ἡ διαφορά, ἤτοι τὸ ὕψος τοῦ γραφείου πρὸς τὸ ὕψος τοῦ καθίσματος πρέπει νὰ ἦνε ἀνάλογος πρὸς τὸ ἀνάστημα τοῦ μαθητοῦ, δηλ. τοσαύτη μόνη, ὥστε νὰ ἐπιτρέπῃ εἰς τὸν παῖδα νὰ ἔχῃ τὰ ἀντιβράχια ἐπὶ τοῦ γραφείου χωρὶς νὰ ἀναγκάζηται νὰ ὑψοῖ τοὺς ἀγκῶνας· ἐν ἄλλοις λόγοις ἕκαστος μαθητὴς πρέπει νὰ ἔχῃ ἴδιον θρονίον.

γ') Ὁ μαθητὴς καθήμενος εὐθέως νὰ δύναται ν' ἀκουμπᾷ ὄπισθεν καὶ νὰ στηρίζῃ τοὺς πόδας του εἴτε ἐπὶ ὑποποδίου εἴτε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

δ') Ὁ παῖς νὰ δύναται νὰ ἐξέρχηται εὐκόλως τοῦ θρονίου καὶ νὰ ἵσταται παρ' αὐτό· ὅταν δὲ παραγγέλληται, νὰ δύναται καὶ νὰ ἵσταται ἐντὸς τοῦ θρονίου ἤτοι μεταξὺ γραφείου καὶ καθίσματος.

ε') Τὸ θρονίον νὰ ἔχῃ μέρος, ἐν ᾧ ὁ μαθητὴς νὰ φυλάττῃ τὸν χάρτην, τὸ μελανοδοχεῖον, τὸν χάρακα καὶ λοιπά, χωρὶς ὅμως οἱ πρὸς τοῦτο σύρται ἢ ἄλλαι συσκευαὶ νὰ τὸν ἐμποδίζωσιν οὐδόλως, ὅταν ἐξέρχηται, εἰσέρχηται, ἵσταται ἢ κάθηται.

Ἐκ πρώτης ὄψεως αἱ τοῦ καλοῦ θρονίου συνθῆκαι αὗται φαίνονται πολλαὶ καὶ κἄπως καὶ ἀσυμβίβαστοι πρὸς ἀλλήλας· ἅμα τις ὅμως σκεφθῇ ὀλίγον, βλέπει ὅτι ἡ κατασκευὴ τοιούτου θρονίου οὐδενὸς δεῖται δηλίου κολυμβητοῦ.

Ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐκθέσει θρονίων τὰ σκοπιμώτερον κατεσκευασμένα ἦσαν τὰ ἑξῆς.

α') Τὰ ἐν τῷ Σαξωνικῷ, Βαυαρικῷ, Ἑλβετικῷ καὶ Σουηδικῷ τμήματι. Ταῦτα ἐπινοηθέντα ὑπὸ τοῦ Βοῦχνερ εἶνε δίεδρα, ἤτοι διὰ δύο μαθητὰς τοῦ αὐτοῦ ἀναστήματος, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἷς εἰσέρχεται καὶ ἐξέρχεται δεξιόθεν καὶ ὁ ἕτερος ἀριστερόθεν.

β') Τὰ ἐν τῷ Ἀμεριχανικῷ τμήματι κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Ρὸ δι' ἕνα μαθητὴν μόνον.

γ') Τὰ ἐν τῷ Βαυαρικῷ, Σουηδικῷ, Αὐστριακῷ καὶ Ἀμεριχανικῷ τμήματι ἔχοντα τὸ κάθισμα κινητόν. Ὁ εἷς τούτοις καθήμενος παῖς δύναται νὰ ἐγείρηται καὶ ἵσταται ὀρθὸς ἐντὸς τοῦ θρονίου· ἅμα οὗτος ἐγερθῇ, τὸ κάθισμα ἐγείρεται μόνον του καὶ κλίνει πρὸς τὰ ὀπίσω ἕνεκα βάρους σύροντος αὐτό. Ἀπλοποίησις τούτων εἶνε ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων τὸ κάθισμα δὲν ἐγείρεται μόνον του, ἀλλ' ὁ μαθητὴς ἐγειρόμενος τὸ ὑψοῖ καὶ τὸ κλίνει πρὸς τὰ ὀπίσω ἀπαράλλακτα ὡς κάθισμα σταθιδίου ἐκκλησίας. Εἰς τοὺς ἰατροὺς τὸ σύστημα τοῦτο ἤρεσε πολύ, ἀπήρεσεν ὅμως εἰς τοὺς παιδαγωγούς, διότι ἕκαστος μαθητὴς ἐγειρόμενος θορυβεῖ καὶ ἀπασχολεῖ τοὺς ἄλλους, καὶ εἰς τοὺς οἰκονομολόγους, διότι ὁ μηχανισμὸς καταστρέφεται ταχέως ὑπὸ τῶν παίδων.

δ') Θρονίον μὲ γραφεῖον κινητὸν καθ' ὅλον· ὁ μαθητὴς ἐγειρόμενος, διὰ νὰ ἐξέλθῃ ἢ σταθῇ ὀρθιος, ὑψοῖ διὰ τῆς χειρὸς πρὸς τὰ ἄνω τὸ γραφεῖον. Κατὰ τοῦ συστήματος τούτου οἱ μὲν παιδαγωγοὶ προβάλλουσιν ὅτι ὁ μαθητὴς εἶνε ἠναγκασμένος ὀσάκις ἐγείρηται νὰ παραμερίζῃ πρῶτον τὰ ἐπὶ τοῦ γραφείου βιβλία, μελανοδοχεῖα κλ. διὰ νὰ μὴ πίπτωσιν, οἱ δὲ ἰατροὶ κήδονται τῆς κεφαλῆς τοῦ εἰς τὸ πρόσθιον θρονίον καθημένου, ὅστις οὐ μικρὸν διατρέχει κίνδυνον ὅταν ὁ πρὸς τὰ ὄπισθεν γείτων του τύχῃ πολὺ ζωηρός, ἀπρόσεκτος ἢ δὲν διάκηται φιλικῶς πρὸς αὐτόν· διότι ὀσάκις θέλῃ δύναται νὰ τοῦ θραύσῃ τὴν κεφαλὴν ἀφήνων τὸ γραφεῖον του νὰ πέσῃ μὲ ὁρμὴν πρὸς τὰ ἐμπρός, θὰ καλύπτῃ δὲ τὴν πρᾶξίν του ταύτην μὲ τὸ ἁπλούστατον «διδάσκαλε, μοῦ ἔφυγεν ἀπὸ τὸ χέρι.»

ε') Γραφεῖον κινητὸν κατὰ μέρος· ἤτοι τὸ γραφεῖον εἶνε διῃρημένον εἰς δύο μέρη, ὧν τὸ πρὸς τὸν μαθητὴν εἶνε κινητὸν καὶ ὑψούμενον κλίνει πρὸς τὰ ὄπισθεν ὅταν ὁ παῖς θέλῃ νὰ ἐξέλθῃ ἢ σταθῇ ἐντὸς τοῦ θρονίου. Τοιαῦτα θρονία ἐξέθηκαν οἱ Ἄγγλοι καὶ ὁ ἐκ Σίμμερινγκ κύριος Γλάτερ. Οἱ παιδαγωγοὶ καὶ ἰατροὶ τὰ εὗρον ἄριστα· μόνοι οἱ οἰκονομολόγοι δὲ προβάλλουσιν ὅτι μετά τινα χρόνον τὰ δύο τοῦ γραφείου τμήματα δὲν θὰ κῆνται πλέον ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐπιφανείας καί, νὰ εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν, δὲν ἔχουσιν ἄδικον. Οἱ παῖδες φύσει ζωηροί, μάλιστα ὅταν λείπῃ ὁ διδάσκαλος, καὶ θὰ κάθηνται καὶ θὰ πηδῶσιν ἐπὶ τῶν γραφείων, ὥστε καὶ σιδηρᾶ ἐὰν ἦνε πάλιν δὲν θὰ μείνωσι σῶα καὶ ἀκέραια ἐπὶ πολὺν χρόνον.

ς') Θρονίον ἴδιον δι' ἕκαστον μαθητήν, τὸ γραφεῖον συρτὸν κατὰ τὸ σύστημα τοῦ ἐν Κέμνιτς τῆς Σαξωνίας κυρίου Κοῦντζε. Τὸ γραφεῖον ὠθεῖται ἐκ τῶν ἐμπροσθεν πρὸς τὰ ὄπισθεν (πρὸς τὸν μαθητὴν) ὡς ὠθεῖται τὸ κάλυμμα ξυλίνης φωτογρικῶν πυρείων πυξίδος· συνάμα δὲ ὅταν τὸ γραφεῖον ἦνε συρμένον μένει πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος αὔλαξ (καλυπτομένη ὑπὸ τοῦ γραφείου κλειστοῦ ὄντος) ἐν ᾗ τίθενται τὰ μολυβδοκόνδυλα, οἱ χάρακες, τὰ κονδύλια, τὸ μελανοδοχεῖον καὶ εἴ τι ἄλλο. Ὁ μαθητὴς καθίσας καὶ μέλλων ν' ἀρχίσῃ τὴν ἐργασίαν του σύρει τὸ γραφεῖον πρὸς ἑαυτόν· θέλων νὰ ἐγερθῇ τὸ ὠθεῖ πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος. Τοῦτο μόνον ἐκ πάντων τῶν ἐκτεθέντων θρονίων πάσας τοῦ καλοῦ καὶ ἀβλαβοῦς θρονίου τὰς συνθήκας συνενοῖ ἐν αὐτῷ ὑπό τε ὑγιεινὴν καὶ παιδαγωγικὴν καὶ οἰκονομολογικὴν ἔποψιν.

Ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ τέχνη ἐφεῦρον λοιπὸν τρόπον κατασκευῆς θρονίων μὴ βλαπτόντων τοὺς ἐπ' αὐτῶν καθημένους παῖδας· ὑπολείπεται δὲ ἤδη νὰ ἐκτελῶσι καὶ οἱ γονεῖς τὸ καθῆκόν των. Τὸ θρονίον τοῦ Κοῦντζε ἐλάχιστα θὰ ὠφελήσῃ, ἂν οἱ γονεῖς ἀφήνωσι τὰ τέκνα των νὰ ἐργάζωνται, μελετῶσι καὶ παίζωσιν ὑπὸ

ἀμυδρῷ φωτί, καθήμενα ὅπως τύχῃ ἐπὶ χαμηλῶν ἑδρῶν καὶ παρ' ὑψηλὰς τραπέζας ἢ τἀνάπαλιν. Ἀπόλυτος ἀνάγκη εἶνε οἱ εὔποροι τοὐλάχιστον καθὼς ἔχουν διὰ τὰ νήπια ἰδιαιτέρας ἕδρας νὰ ἔχωσι καὶ διὰ τὰ μεγαλείτερα τέκνα των ἐπίτηδες κάθισμα καὶ γραφεῖον (τραπεζίδιον) κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Κοῦντζε, παραγγέλλοντες τοῖς λεπτουργοῖς νὰ τὰ κατασκευάζωσιν οὕτως ὥστε ἐν πάσῃ ὥρᾳ τὸ κάθισμα καὶ τὸ γραφεῖον τοῦ θετοῦς π. χ. παιδὸς νὰ δύνανται νὰ μεταβάλλωνται καὶ γίνωνται κατάλληλα διὰ 15ετῆ, ὅπερ εὐκολώτατον διὰ λεπτουργοὺς μάλιστα εὐφυεῖς καὶ ἐφευρετικοὺς ὁποῖοι οἱ ἡμέτεροι.

Καθὼς δὲ ὁ διδάσκαλος, καὶ τὰ καλλίτερα τοῦ κόσμου θρονία ἂν ἔχῃ τὸ σχολεῖόν του, πρέπει νὰ ἐπιτηρῇ τὸν τρόπον τοῦ κάθησθαι τῶν μαθητῶν του, τοιουτοτρόπως καὶ οἱ γονεῖς, προμηθευθέντες τὸ θρονίον τοῦ Κοῦντζε, δὲν πρέπει νὰ νομίσωσιν ὅτι ἐξεπλήρωσαν καθ' ὁλοκληρίαν τὸ καθῆκόν των.

(Ἐκ Βιέννης.— Ἐράνισμα καὶ διασκευὴ

15 Ἰανουαρίου 1874. Α. Σ.)

ΤΟ ΠΑΙΓΝΙΔΙΟΝ ΤΟΥ ΖΑΤΡΙΚΙΟΥ.

Τὸ παιγνίδιον τοῦ Ζατρικίου εἶνε ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ τῶν σοφωτέρων.

Συγγραφεῖς τινες ἀποδίδουσι τὴν ἐφεύρεσιν αὐτοῦ εἰς τὸν σύμβουλον τοῦ βασιλέως τῆς Βαβυλῶνος Ἀμολίνου Σίσσαν, προσπαθήσαντα καὶ ἐπιτυχόντα ἵνα μαλάξῃ τὸν ἡγεμόνα του, σκληρῶς φερόμενον πρὸς τοὺς ὑπηκόους του, διὰ τῆς ὑποδείξεως αὐτῷ ὅτι ὁ βασιλεὺς μόνος οὐδὲν δύναται νὰ πράξῃ.

Βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι ὁ τόπος τῆς γενέσεώς του εἶνε τὸ Ἰνδοστάν, ἔνθα ὠνομάσθη «Σατοναράγκα» ἤτοι. τὰ τέσσαρα μέρη μιᾶς Ἰνδικῆς τότε στρατιᾶς, τῶν ἐλεφάντων, τῶν ἱππέων, τῶν φορτηγῶν ἁμαξῶν καὶ τῶν πεζῶν.— Μετὰ ταῦτα τὸ παρέλαβον οἱ Πέρσαι καὶ τὸ ἐκάλεσαν «Σατράγκι» ἤτοι. παιγνίδιον τοῦ βασιλέως. Κατόπιν μετηνέχθη εἰς τὴν Ἀραβίαν, κληθὲν αὐτόθι «Σατράνκ,» ὅπερ ἤτοι τὴν καταστροφὴν βασιλέως.— Ἀπὸ τοὺς Ἄραβας τὸ ἔλαβεν ἡ Εὐρώπη.

Μεταρρυθμισθὲν ὡς πρὸς τὸ φρουρεῖν (Roquer) καὶ καταρτισθὲν ἐν αὐτῇ ἐπὶ τὸ τελειότερον, ἀντικείμενον σπουδαίας μελέτης ἐγένετο καὶ διάφοροι πραγματεῖαι ἐγράφησαν, ὧν ἡ πρώτη ὑπὸ τοῦ Πορτογάλλου Domiano de Goa κατὰ τὸ τέλος τοῦ ΙΕ'. αἰῶνος, δώσασα ἀφορμὴν εἰς τὸν Don Pietro Carrera νὰ συνταξῇ καὶ ἐκδώσῃ κατὰ τὸ 1617 βιβλίον ὀγκῶδες περὶ Ζατρικίου.— Οἱ διάσημοι παῖκται κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα συνέγραψαν τελειοτέρας, ὡς ὁ Μουσικὸς Filidor, ὁ Labourdonais, καὶ ὁ Ἱσπανὸς Lopez· πρὸ δεκαπενταετίας δ' ἐξεδόθη ἡ τελειοτέρα συνταχθεῖσα μετὰ μεγάλης ἀκριβείας ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου Στόντεν καὶ ἐμπεριέχουσα τὰ ὑπὸ τοῦ περιφήμου Ἀμεριχανοῦ παίκτου Παύλου Μόρφη παιχθέντα παιγνίδια μετ' ἀξιολόγων καὶ σοφῶν παρατηρήσεων.

Τὸ Ζατρίκιον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ἦτο νομίζω γνωστόν· μεταξὺ δὲ τῶν θιασωτῶν του συγκαταλέγει τοὺς μεγαλειτέρους ἄνδρας τῆς Εὐρώπης.— Τὸ μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Διονυσίου ἐν Παρισίοις διετήρησεν ἐπὶ πολὺν χρόνον τὸ Ζατρίκιον Καρόλου τοῦ Μεγάλου, περὶ τὸ ὁποῖον οὗτος διεσκέδαζε τὰς ὥρας του.— Ὅσα τεμάχια τούτου ἀπέμειναν, κατετέθησαν εἰς τὸ μουσεῖον Dusommerard.— Ἐρρῖκος ὁ Δ'. εἶχε μεγάλην κλίσιν εἰς αὐτό, ἣν εἶχον ἐπίσης ὁ Ταμερλάνος καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς Σουηδίας Γουστάβος-Ἀδόλφος καὶ Κάρολος ὁ ΙΒ'. Οὗτος μάλιστα ἀπηγόρευσεν αὐστηρότατα εἰς τὸν στρατόν του τὰ παιγνίδια ἐκτὸς τοῦ Ζατρικίου, ἐφ' οὗ ἐνδιατρίβων ἐτέρπετο.— Ὁ Βολταῖρος ἔπαιζε μετὰ τοῦ Ἰησουήτου Ἀδάμ. Ὁ Ι. Ι. Ῥουσσὼ κατεγίνετο ἔχων ὡς ἀνταγωνιστὴν τὸν περιφανῆ τότε παίκτην Filidor μουσικὸν καὶ συγγραφέα ζατρικῆς πραγματείας.— Ναπολέων ὁ Α'. τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεώς του κατέτριβεν εἰς τὸ παιγνίδιον τοῦτο, ἀλλ' ἡττᾶτο πάντοτε ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων του ὁ ἀήττητος.— Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου εἷς τῶν τὰ μάλα διακεκριμένων πολιτικῶν διὰ τὴν περίνοιαν, ὁ Γκιζὼ, ἦτο ἱκανώτατος θιασώτης τοῦ Ζατρικίου· ὁ στρατάρχης ὅμως Σοὺλθ ἦτο ἀνώτερος τοῦ πολιτικοῦ·

Ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ'. τὸ Ζατρίκιον ἐπαίζετο παρ' ὅλης σχεδὸν τῆς Παρισιανῆς κοινωνίας, ὡς ἐκ τῆς ἀκολούθου ἐπιστολῆς τῆς Κυρίας De Sevigné πρὸς τὴν Κυρίαν De Grignan ἐμφαίνεται.

«Εἶνε λοιπὸν ἀληθές, θυγάτηρ μου, ὅτι καταγίνεσθε εἰς »τὸ Ζατρίκιον; ἐγὼ τρελλαίνομαι δι' αὐτό, καὶ ἐπεθύμουν νὰ τὸ »ἐγίνωσκον ὡς ὁ υἱός μου, ἢ ὡς ὑμεῖς· εἶνε τὸ λογικώτερον »πάντων τῶν παιγνιδίων· εἰς τὴν Pomponne, ἔνθα διετρίβομεν, »ἔπαιζον ὡς καὶ οἱ μικροὶ ὑπηρέται».

Κατὰ τὸν σοφὸν Γερμανὸν Λεϊβνήτιον (Leibnits) ὄχι μόνον διέρχεταί τις τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεώς του εὐχαρέστως καταγινόμενος εἰς τὸ παιγνίδιον τοῦτο, ἀλλὰ πράγματι ὠφελεῖται, διότι ἐξασκεῖ τὸν νοῦν καὶ μορφόνει τὴν κρίσιν· ἡ ἐξάσκησις δ' αὕτη ἐφικτὴν καθιστᾷ ἑνωρὶς εἰς τοὺς πνευματώδεις νέους τὴν συνήθειαν εἰς τὸ ὀρθῶς σκέπτεσθαι, ἰδιότητα, ἣν δὲν πρέπει νὰ στερῶνται ἐκεῖνοι οἵτινες θὰ θελήσωσι νὰ σχηματίσωσιν ἄλλους συνδυασμοὺς εἰς τὸ μέγα τοῦ βίου παιγνίδιον.

Οἱ ὑπάρχοντες σήμερον καὶ χαίροντες φήμην μεγάλων ποιητῶν, ὧν πλεῖστοι ἐξ ἐπαγγέλματος, εἰσὶν οἱ Ἄγγλοι Στάϊνεζ, Στόντεν, Βλάκβουρν, Βέρνερ, Μακδόναλ, οἱ Γερμανοὶ Ἄνδερσεν, Χάριβιτζ, Λόβενταλ, Κόλιτζ, Πόλσεν, Μίζες, οἱ Γάλλοι Δεσαπέλ, Σενταμάν, Δερεβιέρ, Ζουρνοῦ καὶ Ρόζεντελ. Ἀνώτερος ὅμως πάντων ἦτο κατὰ τὸ 1857 ὁ Ἀμεριχανὸς καὶ τότε μόλις δεκαοκταετὴς Παῦλος Μόρφης.— Ὁ ἐνταῦθα δὲ διαμένων ὁμογενὴς κύριος Ζ. Ζοῦκος εὑρισκόμενος εἰς Παρισίους κατὰ τὸ ἔτος 1865 ἔπαιξε μετ' ἐπιτυχίας ἔχων ἀνταγωνιστὴν του τὸν ἀνωτέρω μνημονευθέντα Γάλλον παίκτην Ῥόζεντελ.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὴν 8)20 Φεβρουαρίου 1874.

Δ. Μ. ΤΥΜΠΑΣ.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

ΜΕΜΦΙΣ.

(Συνέχεια ἀπὸ σελ. 136).

Ἡ θέσις τῆς μεγάλης, περιφήμου καὶ πρωτευούσης τῆς Μέσης Αἰγύπτου Μέμφεως, ἧς τινος ἡ νεκρόπολις σώζει εἰσέτι τὰ ὄρη τῶν φαραώνων της, ἤτ. τὰς πυραμίδας κτλ., καὶ ἤτις εἶχε πληρονομήσει τὸ μεγαλεῖον καὶ τὰ πλούτη τῶν Ἑκατομπύλων Θηβῶν, πρωτευούσης ἄλλοτε τῆς Ἄνω Αἰγύπτου, οὐχὶ μόνον δὲν φαίνεται, ἀλλὰ καὶ μόλις πιθανολογεῖται ὅτι ἦτον ὅπου σήμερον ἡ Γκίζα καὶ ὅτι ἐξετείνετο πρὸς τὰ Ἀραβικὰ χωρία Μὶτ-Ῥαχινέ, Πρεδρεσὲν καὶ τὰ περίξ.

Εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἐποίησεν ἡ ποιητικὴ γραφὶς τοῦ Ἡλιοδώρου ἀποστελλόμενον παρὰ Μητράνους φρουράρχου Αἰγύπτου τὸν Ἥρωα τοῦ ἔπους του Θεαγένην διὰ τῶν ἑξῆς·

»Ὀροονδάτῃ Σατράπῃ Μιτράνης φρούραρχος·
»Ἕλληνα νεανίσκον ὑπερβαίνοντα τὴν ἐμὴν
»δεσποτείαν καὶ θεῷ βασιλεῖ τῷ μεγίστῳ μόνῳ
»καὶ φαίνεσθαι καὶ διακονεῖσθαι ἄξιον,
»αἰχμάλωτον εἰληφώς, πρὸς σὲ διεπεμψάμην,
»ἐκ χωρῶν σοι τηλικοῦτον καὶ τοιοῦτον δῶρον
»τῷ κοινῷ Δεσπότῃ προσάγειν οἷον ἡ βασίλειος
»αὐλὴ οὔτε πρότερον εἶδεν οὔτε αὖθις ὄψεται».

Ἐν ταύτῃ «ἦγετο ξένος νεανίας τις, κάλλει τε καὶ μεγέθει διαφέρων, ὡς Ὀροονδάτην τὸν μεγάλου βασιλέως ὕπαρχον»—ἐν ταύτῃ ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ὁ ἀρχιερεὺς Καλάσιρις καὶ ἀναλαμβάνει τὴν ἀρχιερατικὴν ἀρχήν του — ὑπὸ τὰ τείχη ταύτης ἐρᾷ τοῦ πολυθελγήτρου Θεαγένους ἡ τοῦ Ὀροονδάτου σύζυγος Ἀρσάκη καθ' ἣν στιγμὴν ἀνευρίσκει αὐτὸν ἡ ἀλητεύουσα Χαρίκλεια κτλ — εἰς ταύτην ἡ μελισταγὴς γραφὶς τοῦ Γαλάτου Φενελῶνος μεταφέρει τὸν υἱὸν τοῦ πολυειδμονος Ὀδυσσέως Τηλέμαχον ὑπὸ τοῦ Μέντορος συνοδευόμενον, ἵνα διδαχθῇ πῶς ὁ Σέσωστρις ἐχορήγει τὴν ἀρθονίαν καὶ τὸν πλοῦτον εἰς τὰς πόλεις, τὰ χωρία καὶ εἰς ἅπαντας τοὺς ὑπηκόους του, πόσον ὁ θάνατος τοῦ ἀγαθοῦ ἡγεμόνος λυπεῖ τοὺς ἐν εὐνομίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ διοικηθέντας παρ' αὐτοῦ λαούς. Ἀλλὰ τῆς πόλεως ταύτης, τῆς τοσοῦτον περιφανοῦς, τῆς θεμελιωθείσης ὑπὸ τοῦ Μεσρὲμ ἢ Μεσραΐμ ἢ Μεσράνα ἢ Μάσρ, δευτέρου υἱοῦ τοῦ Χὰμ καὶ ἐγγόνου τοῦ Νῶε τοῦ πληρώσαντος τὴν Αἴγυπτον οἰκητόρων καὶ τοῦ δώσαντος εἰς αὐτὴν τὸ ὄνομα αὐτοῦ—διότι παρ' Ἑβραίοις, Σύροις καὶ Ἄραψι Μεσρέμ, Μεσραΐμ, Μεσράνα καὶ Μάσρ, ἡ Αἴγυπτος λέγεται — ἵνα ἀληθεύσῃ ἡ κατάρα τοῦ θρηνοψάλτου Ἱερεμίου (Ἱερεμ. κεφ. κς'), οὔτε τὰ ἴχνη δυστυχῶς σώζονται σήμερον· ὁ δὲ ἐκ Βαγδὰτ Ἄραψ ἰατρὸς Ἄπδ— Ἀλατίφ, ὁ ἀκμάσας κατὰ τὸν ΙΓ'. αἰῶνα καὶ διαπρέψας ἐπὶ πολυμαθείᾳ καὶ ὀρθῇ κρίσει, ἰδοὺ τί ἔκθαμβος πρὸ τῶν ἐρειπίων της λέγει περὶ αὐτῆς.

«Τὰ ἐρείπια τῆς Μέμφεως περιλαμβάνουσιν ἔκτασιν ἡμισείας »ἡμέρας. Ἡ πόλις αὕτη ἤνθει ἐπὶ Ἀβραάμ, Ἰωσὴφ καὶ Μωϋ»σέως. Μ' ὅλην τὴν ἄπειρον ἔκτασιν ταύτης τῆς πόλεως καὶ τὴν μακρὰν ἀρχαιότητά της, μ' ὅλας τὰς ἀλλεπαλ»λήλους μεταβολὰς τῶν διαφόρων ἐξουσιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ὑπε»τάγη, ὅσας δυνάμεις καὶ ἂν κατέβαλον τὰ διάφορα ἔθνη διὰ νὰ »τὴν ἀφανίσωσι καὶ νὰ ἐξαλείψωσι τὰ ὕστατα αὐτῆς ἴχνη, μετα»φέροντες ἀλλαχοῦ τὰς πέτρας καὶ τὴν λοιπὴν ὕλην, κρημνί»ζοντες τὰς διαφόρους αὐτῆς οἰκοδομάς, συντρίβοντες τὰ ἀνά»γλυφα δι' ὧν ἐκαλλωπίζετο, μ' ὅλα τα τετρακισχίλια σχεδὸν »ἔτη της, μ' ὅλην τέλος τὴν σύρροιαν τῶν κακῶν, τὰ ἐρείπια »αὐτῆς παρρησιάζουσιν εἰσέτι εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν θεατῶν »συνένωσίν τινα θαυμασίων, τὰ ὁποῖα συγχέουσι τοσοῦτον τὴν διά»νοιαν, ὥστε δὲν δύναται καὶ ὁ μᾶλλον εὔγλωττος νὰ τὰ περι»γράψῃ, Ὅσον παρατηρεῖ τις αὐτήν, τόσον αὐξάνει ὁ θαυμασμός »του· ἑκάστη ἐνατένισις ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Μέμφεως· γίνεται »νέα ἀφορμὴ ἐκστάσεως! Μόλις ἐκ τούτου τοῦ ἀντικειμένου ἡ »τῆς ἀφορμῆς ἐκείνης ἀνεγείρεται ἰδέα τις εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ »θεατοῦ, καὶ ἀμέσως ἀνατυποῦται ἄλλη ἔτι θαυμαστωτέρα· καὶ »ἐν ᾧ φρονεῖ ὅτι ἀπέκτησε διάγνωσιν τελείαν, ἡ Μέμφις ἐλέγ»χει αὐτὸν ἀμέσως, ὅτι πᾶν ὅ τι αὐτὸς κατενόησεν εἶνε τῆς »ἀληθείας κατώτερον.

»Ἓν τῶν θαυμαζομένων ἐρειπίων τῆς Μέμφιδος εἶνε καὶ ὁ »οἰκίσκος, ὁ καλούμενος Ναΐσκος, πράσινος, ὅλος μονόλιθος, ὕψος »ἔχων πηχῶν ἐννέα, μῆκος ὀκτώ, καὶ ἑπτὰ εὖρος. Κατὰ τὸ μέ»σον τοῦ λίθου ὑπῆρχεν ὄρυγμα ἢ κοίλωμα, ὕψος καὶ βάθος »ἔχον κατὰ συμμετρίαν τετραγωνικὴν πηχῶν δύω, πλῆρες ἔν»δοθεν καὶ ἔξωθεν ἀναγλύφων καὶ ἐπιγραφῶν διὰ χαρακτήρων »ἀρχαίων. Ἐπὶ τοῦ ἔξωθεν μέρους φαίνεται τὸ σχῆμα τοῦ Ἡλίου »κατὰ τὸ μέρος τοῦ οὐρανοῦ, ὅθεν ἀνατέλλει καὶ μέγας ἀριθμὸς »ἀστέρων, σφαιρῶν, ἀνθρώπων καὶ ζώων· ὁ μονόλιθος αὐτὸς Ναΐ»σκος ἦτο θεμελιωμένος στερεώτατα, ἀλλ' ἀνόητοί τινες, ἐ»π' ἐλπίδι εὑρέσεως θησαυροῦ ὑποκρυπτομένου, ἔσκαψαν τὴν γῆν »τὴν ὑπὸ τὴν βάσιν καὶ οὕτως ἐκλόνισαν τὴν θέσιν τοῦ μονολίθου, »ἐκρήμνισαν τὴν βάσιν καὶ μετήλλαξαν τὸ κέντρον τῆς βαρύ»τητος τῶν διαφόρων μερῶν, ἅπερ, βαρυνόμενα τὸ ἓν ἐπὶ τὸ ἄλ»λο, προεξένησαν ῥήγματα εἰς τὸν μονόλιθον.

»Ὁ ναΐσκος οὗτος ἦτο τεθειμένος ἐντὸς ναοῦ μεγαλοπρεπεστά»του, ᾠκοδομημένου ἀπὸ παμμεγίστας πέτρας συνηρμοσμένας »μετὰ ἐντελεστάτης τέχνης καὶ εὐρυθμίας· συνετρίβη δὲ ὑπὸ τῶν »Ἀράβων περὶ τὸ 1449. Αἱ ἐξαχθεῖσαι πέτραι ἀπὸ τῶν κρημνι»σμάτων πληροῦσιν ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ἐρειπίων· φαίνονται »δὲ κατά τινα μέρη τοῖχοι ἔτι ἱστάμενοι καὶ κατεσκευασμένοι »ἀπὸ τὰς αὐτὰς μεγίστας πέτρας.

»Ὅσον διὰ τὰ μορφώματα τῶν εἰδώλων, τὰ μεταξὺ τῶν ἐρει»πίων τῆς Μέμφιδος εὑρισκόμενα, ταῦτα ὑπερβαίνουσι πᾶσαν »περιγραφήν. Τὸ θαυμασιώτερον εἶνε ἡ ἀκρίβεια καὶ ἡ ἀναλο»γία πάντων τῶν τεχνασμάτων μὲ τὴν ὁμοιότητα τῆς φύσεως· »ἐμετρήσαμεν ἓν ἐκ τῶν εἰδώλων, οὗ τὸ ὕψος ἦτο πήχεων τριά»κοντα καὶ ἐπέκεινα, τὸ πλάτος ἀπὸ τῶν δεξιῶν πρὸς τὰ ἀρι-

»στερὰ πήχεων δέκα σχεδόν, τὸ δὲ βάθος ἀπὸ τῶν ἔμπροσθεν »ἐπὶ τὰ ὄπισθεν ἀνάλογον. Ὁ ἀνδριὰς αὐτὸς ἦτο μονόλιθος κοκ»κωτὸς ἐπικεχρισμένος μὲ βαφὴν κοκκίνην, φαιδροτάτην καὶ δι»αρκοῦσαν εἰσέτι μετὰ τοσούτους αἰῶνας. Εἶδον εἰσέτι δυο λέον»τας κειμένους ἀπέναντι ἀλλήλων, ὧν ἡ θεωρία ἦτον φοβερά, »καὶ ἔχοντας μ' ὅλον τὸ κολοσσῶδες αὐτῶν μέγεθος τὴν τελειό»τητα τῶν σχημάτων καὶ τῆς ἀναλογίας, ἀλλ' ἦσαν καὶ αὐτοὶ »συντριμμένοι καὶ κεκαλυμμένοι ὑπὸ τῆς ψάμμου».

Ἡ Μέμφις, ἥτις καὶ τὰς Ἑκατομπύλους Θήβας καὶ τὴν Ὧν (Ἡλιόπολιν) ἐταπείνωσεν, ηὐξήθη μέχρι τοῦ σκληροῦ Καμβύσου, ὃς κατέρριψε καὶ κατέκαυσε τοὺς ναοὺς καὶ τὰ λαμπρὰ αὐτῆς μνημεῖα—ἐφ' ἧς ἐπληρώθη τὸ τοῦ Ἱερεμίου «Μέμφις εἰ»ὰ φανισμὸν ἔσται καὶ κληθήσεται οὐαὶ διὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν κατοι»κοῦντας ἐν αὐτῇ (Ἱερ· κς'.) καὶ ἥτις παρεχώρησεν εἰς τὸ ἵδρυμα τοῦ Μακεδόνος Ἀλεξάνδρου, τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὅ τι παρὰ τῶν Θηβῶν ἀφῄρεσεν—ἥτις ἦτον ἔρημος κατοίκων ἐπὶ Στράβωνος—ἥτις ἐπὶ τοῦ Αὐγούστου καὶ μετὰ ἔσωζε τὰ λυπηρὰ λείψανα τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης της, ἅπερ σήμερον δὲν ὑπάρχουσιν ὡς κατακαλυφθέντα ὑπὸ τῆς ἰλύος τοῦ Νείλου καὶ τῆς ἐκ τῶν Λυβικῶν ὀρέων συσσωρευμένης ἄμμου—ἡ Μέμφις, λέγομεν, καὶ τὰ τῶν Φαραώνων πολυδάπανα καὶ μεγαλοπρεπέστατα βασίλεια δώματα καὶ ἀνάκτορα δὲν ὑπάρχουσιν, εἶνε ἀφανισμὸς καὶ οὐαὶ διὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ.

Τὴν 14 φευρουαρίου ἀπεχαιρέτουν τὴν ὁσημέραι ἀναπτυσσομένην καὶ προσδεύουσαν διάδοχον τῆς Μέμφιδος Κεδδιδικὴν πρωτεύουσαν, τὸ Καΐρον, καὶ τοὺς ἐκεῖ περιποιηθέντας με ἀξιοτίμους φίλους, πρὸς οὓς ὁ τελευταῖος χαιρετισμός μου ἦσαν τὰ τοῦ μάκαρος Παν. Σούτζου.

»Μ' ἐξέπληξαν (φίλοι) ἡ Αἴγυπτος ἡ χώρα ἡ ἀρχαία,
»Ἡ τῶν τεχνῶν κ' ἐπιστημῶν προμήτωρ γηραλέα,
»Καὶ ὁ τὰ προαιώνια ἐκφέρων ὕδατά του
Ὁ Νεῖλος ἡ ἀκάμαντος εἰκὼν τοῦ διαβάτου,
»Ὁ Νεῖλος, εἰς τὴν ἔρημον ὁδεύων ἀφ' ἧς ὥρας
»Ὁ πλάστης εἶπεν εἰς αὐτὸν «καρπίμους βρέχε χώρας».
»Ἐνθ' εἶδον τὸ χειρόκτιστον βουνὸν τὴν πυραμίδα
»Εἰς μόνην τὴν οὐράνιον ὑποχωροῦν ἀψίδα·
»Μακρόθεν τὸ αἰθέριον τῆς Μέμφιδος μνημεῖον
»Μ' ἐκάλυψε φαινόμενον πρὸ ἑκατὸν σταδίων.
»Αὐτὸς ὁ γίγας ἄνθρωπος ὁ λιθογεγλυμμένος,
»Ὁ εἰς τὸ ὕψος τῆς ψυχῆς θνητὸς εἰκονισμένος
»Αἰῶνας τεσσαράκοντα εἰς τ' οὐρανοῦ τὴν πύλην
Ἐγκάθηται τὸ ἄυλον συνάπτων καὶ τὴν ὕλην»·

(Ὁ Μεσ. Παναγ. Σούτζου σελ. 214).

Ἐπανελθὼν εἰς Ἀλεξάνδρειαν παρέμεινα μέχρι τῆς 10ης Μαρτίου, καθ' ἣν ἐπεβιβάσθην εἰς τὸ Γαλλικὸν ἀτμῆρες Tanaïs, περὶ δὲ τὴν 4 μ. μ. ἐξηρχόμεθα τοῦ τοξοειδοῦς λιμένος αὐτῆς, ἐν τῷ ὁποίῳ τοσαῦτα πελώρια καὶ γιγάντεια ἔργα κατωρθώθησαν καὶ θαυμαστότερα ἤδη διενεργοῦνται παρὰ τοῦ Υ. Κεδδίβου ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν ἀσφαλῆ καὶ ἀπρόσβλητον οὐχὶ μόνον ἀπὸ τὰς ἀγρίας ὁρμὰς τῶν κυμάτων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς μεγαλαύχους γενναιότητας τῶν Τομπάζων, τῶν μεγαληγορούντων διὰ τῶν:

»Μιαούλη δύο προετοιμάζεις
»Δύο μὲ δίδεις πυροπλικά,
»Ἔκραξε τότε καὶ ὁ Τομπάζης,
»Στέρνα προτείνων ἡρωϊκά.
»Πατῶ εἰς νύκτα συννεφωμένην,
»Τὴν Ἀλεξάνδρειαν κοιμωμένην,
»Καίω τοὺς στόλους της αὐτὴν καίω
Κ' ἐκεῖ ἀνάψας φρικτὸν φανὸν
Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπαναπλέω
Ὑπὸ κατάπυρον οὐρανόν».

(Τ· Ἑλλ. σελ. 113).

Ἅπαντα τὰ εἴτε εἰσερχόμενα εἴτε ἐξερχόμενα ἐκ τοῦ ἐμπορικωτάτου λιμένος τῆς πόλεως τοῦ Ἀλεξάνδρου πλοῖα λαμβάνουσιν Ἄραβας ὁδηγούς, οἵτινες προπλέουσι διὰ τῆς ἐξ αὐτῶν ἐξηρτημένης λέμβου των καὶ καταδεικνύουσι τὸν ἀσφαλῆ δρόμον τοῖς ναυτιλλομένοις, ἵνα μὴ περιπίπτωσιν εἰς τὰς πρὸ αὐτοῦ σύρτεις.

Οἱ πρὸς τοῦτο ἐξησκημένοι Ἄραβες ἔλυσαν περὶ τὴν 5 μ. μ. τὸν ἐξηρτημένον κάλω ἀπὸ τὸ ἀτμῆρες, ὅπερ λαβὸν τὸν πρὸς Ἀνατολὰς δρόμον του παρέπλεε τὰς προσόρρειους ἀκτὰς τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ἐθεώμεθα μετ' ἀκορέστου θαυμασμοῦ τὴν πάλαι λίαν ἔνδοξον Φάρον καὶ τὰ σημερινὰ αὐτῆς ἐρείπια—τὴν Φάρον ἐκείνην, φίλε ἀναγνῶστα, ἐφ' ἧς ὑπῆρχεν ἄλλοτε κατά τινας «τὸ ἰατρεῖον τῆς ψυχῆς», αἱ περιλάλητοι βιβλιοθῆκαι τῶν φιλογραμμάτων Πτολεμαίων—τὴν μεγάλην πόλιν Ἀλεξάνδρειαν φωτιζομένην ἐκ τῶν τελευταίων ἀκείνων τοῦ χρυσοτόξου Φαέθοντος καὶ ἅπαν τὸ ἀναγεννώμενον καὶ ἀδιαλείπτως αὐξάνον μεγαλώνυμον τοῦ υἱοῦ τοῦ Φιλίππου ἵδρυμα, οὗτινος μὲ μυστηριώδεις σκέψεις καταβάρυνε τὴν ἐμὴν ψυχὴν τὸ παρελθὸν μεγαλεῖον. Ἀναπεμπάζων κατ' ἐκείνας τὰς στιγμὰς τὴν μεγάλην καὶ μοναδικὴν ἀκμὴν τῆς μεταξὺ τριῶν ἐρήμων κειμένης Ἀλεξανδρείας, ἤτοι τῆς θαλάσσης, τῶν ἄμμων τῆς Λιβύης καὶ τῆς ποτὲ νεκροπόλεως, εὕρισκον αὐτὴν μικρὰν ἤδη καὶ μὴ ἀνταποκρινομένην πρὸς τὸ ἔνδοξον Ἑλληνικὸν παρελθόν της! Οἱ ὀφθαλμοί μου ἀπλήστως ἀνεζήτουν τὰ μὴ ὑπάρχοντα ἤδη 72 (οβ'.) δωμάτια ἢ τοὺς οβ'. οἰκίσκους, ἐν οἷς διεπόνησαν οἱ 72 Ἱεροδιδάσκαλοι τῶν Ἑβραίων κεχωρισμένοι ἀπ' ἀλλήλων ἰδίαν τῶν ἁγίων Γραφῶν ἑρμηνείαν, καὶ ἀνεπόλουν τὸ θαῦμα ὅτι εὑρέθησαν πᾶσαι αἱ ἑρμηνεῖαι μετὰ τὴν συμπλήρωσιν σύμφωνοι πρὸς ἀλλήλας, μηδὲν μέχρι λέξεως καὶ κεραίας διαφωνοῦσαι. Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἐμακάριζον τὸν ἑκατὸν ἔτεσι τοῦ Φίλωνος νεώτερον μάρτυρα Παλαιστινὸν Ἰουστῖνον, ὃς ὁμολογεῖ ὅτι κατεῖδε τὰ ἴχνη τῶν οβ'. δωματίων καί, διαβεβαιῶν τὸ κῦρος τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν, ἔγραφε διὰ τοὺς μεταγενεστέρους: «Ταῦτα οὐ μῦθος ἡμῖν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες,

οὐδὲ πεπλασμένας ἱστορίας ἀπαγγέλλομεν, ἀλλά, αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ γενόμενοι καὶ τὰ ἴχνη τῶν οἰκίσκων ἐν τῇ Φάρῳ ἑωρακότες, ταῦτα ἀπαγγέλλομεν (Ἰουστῖνος εἰς τὸν Παραιν. σελ. 14).

Ἀνηρεύνων τὴν ἠϊόναι (ἀκρογιαλιάν), ἐν ᾗ ἦτο ἱδρυμένος ὁ οἶκος ἐκεῖνος, ὁ διαπρεπὴς καὶ βασίλειος, ὃς καὶ παστάδα μεγάλην εἶχε καὶ δωμάτια παρακείμενα, ἐν οἷς ἑκάστοις ἕκαστος τῶν ἑρμηνέων εἰσερχόμενος ἐφιλοπόνει γράφων τὴν ἑρμηνείαν. Ἀνεζήτουν ἐκεῖ που κατὰ τὴν ἀκτὴν περιπατοῦντα τὸν ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο ὠθισθέντα Πτολεμαῖον τὸν Φιλάδελφον, τὸν υἱὸν Πτολεμαίου τοῦ Λάγου τοῦ καὶ Σωτῆρος ἐπικληθέντος, τρίτου ἀπ' Ἀλεξάνδρου βασιλέως τῆς Αἰγύπτου, ὃς φιλομουσότατος καὶ βασιλικώτατος ἐγένετο ἡγεμὼν καὶ ὁ μεγαλοπρεπέστατος τῆς οἰκογενείας τῶν Πτολεμαίων, ὡς ἄλλοι τε καὶ Φίλων ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἱστόρησεν (ἐν βίῳ Μωσέως 3ῳ). Ἐφανταζόμην τοὺς ἀπαύστους ἀγῶνας αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ συναθροίζῃ ἀφ' ἁπάσης τῆς οἰκουμένης παντοίας σοφῶν ἀνδρῶν συγγραφὰς καὶ τὸν Φαληρέα Δημήτριον πρὸς τοῦ ἔργου τὴν ἀκριβῆ ἐπιτυχίαν ἐπιστατοῦντα.

Ἀνεμιμνησκόμην τεμαχίου τινὸς τῆς ἐπιστολῆς, δι' ἧς ἐξελιπάρει τὸν Ἀρχιερέα Ἐλεάζαρον νὰ πέμψῃ πρὸς αὐτὸν τὰ βιβλία καὶ ἄνδρας ἐπιφανεῖς πρὸς τὴν τούτων μετάφρασιν. «Ἐπειδὴ δὲ παρὰ τούτου (τοῦ Ἀριστέως) ἔμαθεν ὅτι καὶ παρ' Ἰουδαίοις εὑρίσκονται πολλὰ τῶν ἱερῶν παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα σπουδαιότατα καὶ τῆς βασιλικῆς βιβλιοθήκης ἄξια, ζῆλον καὶ πόθον τούτων λαβὼν ἔπεμψεν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν τότε τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα Ἐλεάζαρον ἄνδρας τῶν ἐπιφανῶν αὐτόν τε τὸν Ἀριστέα καὶ Ἀνδρέαν βασιλικὰς κομίζοντας ἐπιστολάς, δι' ὧν ὁ Πτολεμαῖος ἐξήτει τά τε βιβλία καὶ τοὺς ἀκριβῶς ἑξελληνίσοντας . . . .» καὶ ὅτι τοὺς εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐλθόντας 72 πρεσβυτέρους τοὺς μεθ' ἑαυτῶν φέροντας τὰς διφθέρας τῶν θείων Γραφῶν ὁ Πτολεμαῖος βασιλεὺς πάσης φιλοφροσύνης ἠξίωσε καὶ τὰς βίβλους τέλος ἠρμήνευσαν ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα καὶ δύω ἃς ἐφιλοπόνουν κατὰ Φαρον τὰς μελέτας αὐτῶν ποιούμενοι, ὡς εἰς τόπον ἥσυχον καὶ λίαν ἀθόρυβον, μακρὰν τῆς ἐν τῇ μεγάλει πόλει τύρβης, ἐρχόμενοι κατ' ἰδίαν εἰς οἴκημα χωριστὸν ἕκαστος καὶ ὅμως συμφώνως κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν τὰς ἑρμηνείας ποιοῦντες, ὡς ὑρ' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος ἐμπνεόμενοι. Ἐκεῖ, φιλόγραφε ἀναγνῶστα, παραλαμβάνων τὰς συμφώνους ταύτας μεταφράσεις ὁ Φαληρεὺς Δημήτριος κατέθετεν εἰς τὸ προορισθὲν δι' αὐτὰς μέρος. Ἐκεῖ, μέχρι τῆς καθ' ἡμᾶς 4ης ὥρας μ. μ. ἐργαζόμενοι, ἐπέστρεφον εἰς τὴν πόλιν διὰ τέρψεων τὸ σῶμα διαναπαύοντες καὶ πάλιν τὸ πρωὶ ἐκεῖ μεταβαίνοντες ἕως ὅτου τὰ ἱερὰ βιβλία ἅπαντα ἐξελληνίσαν.

Ἐδώ, ἔλεγον κατ' ἐμαυτόν, ἐδῶ ἐπεδαψιλεύθη τῷ δικαίῳ Συμεὼν διπλασία τῆς φυσικῆς ζωή, ὅπως ἴδῃ οὐχὶ υἱοὺς υἱῶν ὡς ὁ Ἰώβ, ἀλλὰ ἐγγίζουσαν ἐπὶ γῆς τὴν ἀνατολὴν τοῦ αἰωνίου φωτὸς τῶν ἐθνῶν καὶ πληροφορηθῇ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς παρ' αὐτοῦ μετ' ἀπορίας καὶ δυσπιστίας συνάμα ἑρμηνευομένης προφητείας «Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ τέξεται υἱόν», ὅνπερ ἐναγκαλισθεὶς «τὸν παλαιὸν τῶν ἡμερῶν» αὐτὸν δηλ. τὸν προφητευθέντα τόκον τῆς παρθένου καὶ σωτῆρα τοῦ κόσμου ἐν τῇ πόλει τοῦ Δαβίδ, ἐρώνησε τὸ «Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλον σου Δέσποτα», ἐπεὶ εἰς μόνον τὸν δίκαιον Συμεὼν ἐθεσπίσθη «τὸ μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν Χριστὸν Κυρίου» (Λουκ. β'.).

Εἰς τὸ ἀχανὲς τῶν παρελθόντων αἰώνων καὶ τῆς παρελθούσης ἐποχῆς τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς δόξης ὁ νοῦς, ὡς ἄλλος Τριπτόλεμος ἐπὶ τῶν ταχυπτέρων τῆς μνήμης ἐντυπώσεων φερόμενος, ἄφινε τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ ἐντρυφῶσι μετὰ θαυμασμοῦ τὸ καλλιτεχνικὸν καὶ ὑψιτενὲς πολυώροφον τῶν μεγάλων δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν οἰκοδομῶν, δι' ὧν ὁσημέραι κατακοσμεῖται ἡ μεγαλώνυμος Ἀλεξάνδρεια, ἥντινα ἀπεχαιρέτων τὸ ὕστατον ἀπὸ τοῦ ἀτμήρους καὶ ἔχανον διὰ παντὸς ἀπὸ τὰς ὄψεις μου τὸν ὀβελίσκον τῆς Κλεοπάτρας, τὴν στήλην τοῦ Διοκλητιανοῦ, τὰς ἱστορικὰς ἀκτάς της καὶ αὐτὸ τὸ μοναδικὸν σχῆμα της, ὅπερ μὲ συνεκίνει πολὺ ὡς ἔχον σχεδὸν τὸ σχῆμα Μακεδονικῆς χλαμύδος ἐκτεινομένης ἐπὶ τῶν ἄμμων τῆς Λιβύης εἴτε πρὸς μνήμην τοῦ ἱδρυτοῦ της εἴτε πρὸς δεῖγμα ὅτι τὰ ὅπλα τοῦ Ἕλληνος ἥρωος ἦσαν γόνιμα, καὶ ὅτι τὸ δόρυ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐγέννα πόλεις ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὡς τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἐξήγαγεν ἐν τῇ Ἀκροπόλει τῶν Ἀθηνῶν τὴν ἡθισμένην ἐλαίαν ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς. Πλήρης ἀκατανοήτου θαυμασμοῦ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον διέτρεχον ἐπὶ τῶν πτερύγων τῆς ἱστορίας τὴν γέννησιν, τὴν ζωήν, τοὺς ἐπιτυχεῖς πολέμους του, τὰς ἃς ἵδρυσε διαφόρους πόλεις, τοὺς φόνους καὶ τὰς ἐπαναστάσεις ἃ ἐπέφερεν ὁ ἀπροσδόκητος θάνατός του καὶ τὸ ἄκληρον αὐτοῦ.

Ἐνθυμούμην τὴν ἀρχὴν τοῦ πρώτου βιβλ. τῶν Μακκαβαίων, ἔνθα γίνεται λόγος περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου «Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ πατάξαι τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου Δαρεῖον »τὸν βασιλέα Περσῶν καὶ Μήδων καὶ συνεστήσατο πολέμους »πολλούς, καὶ ἐκράτησεν ὀχυρωμάτων πολλῶν, καὶ ἔσφαξε βα»σιλεῖς τῆς γῆς.

»Καὶ διῆλθεν ἕως ἄκρων τῆς γῆς, καὶ ἔλαβε σκῦλα πλήθους »ἐθνῶν καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ὑψώθη καὶ ἐπήρ»θη ἡ καρδία αὐτοῦ· καὶ συνήγαγε δύναμιν ἰσχυρὰν σφόδρα καὶ »ἦρξε χωρῶν καὶ ἐθνῶν καὶ τυράννων, καὶ ἐγένοντο αὐτῷ εἰς »φόρον. Καὶ μετὰ ταῦτα ἔπεσεν ἐπὶ τὴν κοίτην καὶ ἔγνω ὅτι »ἀποθνήσκει. Καὶ ἐκάλεσε τοὺς παῖδας αὐτοῦ τοὺς ἐνδόξους, τοὺς »συντρόφους αὐτοῦ ἀπὸ νεότητος, καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὴν βασι»λείαν αὐτοῦ ἔτι ζῶντος αὐτοῦ. Καὶ ἐπεκράτησαν οἱ παῖδες αὐ»τοῦ ἕκαστος ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ. Καὶ ἐπέθεντο πάντες διαδήμα»τα μετὰ τὸ ἀποθανεῖν αὐτόν, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ὀπίσω αὐτῶν »ἔτη πολλά, καὶ ἐπλήθυναν κακὰ ἐν τῇ γῇ.» Ταῦτα ἐν ᾧ ἀνεπέμπαζον ἔρερα τὸ ὀλέμμα πρὸς δυσμὰς καὶ εἶδα ὅ τι ἡ ποιητικωτέρα φαντασία δὲν δύναται νὰ ἐκφράσῃ! νέφη κεχρυσωμένα, πορφυρᾶ καὶ περιλαμπῆ ἐκ τῶν τελευταίων ἀκτίνων τοῦ ὑπὸ τὴν ἀχανεστάτην θάλασσαν δύοντος Ἡλίου περιέβαλλον τὴν πόλιν τοῦ Ἀλεξάνδρου δίκην στεφάνων καὶ ἄλλων διαφόρων σχημάτων ἅτινα ἐν τοῖς αὐτοῖς ἴσως σχήμασιν ἐφώτιζον ἄλλοτε τὸν χῶρον

τῆς ἐρημώσεως, τῆς ἀνυπαρξίας της, τῆς μεγάλης ἀκμῆς της καὶ τῆς ἐλεεινῆς πτώσεώς της, ὡς φωτίζουσιν ἤδη καὶ περιβάλλουσι τὴν ἀναγέννησιν καὶ τὴν μέλλουσαν δόξαν καὶ προαγωγήν της.

Ἐνῷ εἰς τὸ εὐρὺ καὶ τερψίθυμον τοῦτο θέαμα τὰς ἀπλήστους ὄψεις μου ἐξέτεινον καὶ ἐνῷ ὁ νοῦς εἰς τοσαῦτα ἔνδοξα συμβάντα ἐνετρύφα, ἔκρουσεν ὁ κώδων τοῦ δείπνου εἰς τοῦ ὁποίου τὴν πρόσκλησιν ὡς οἱ λοιποὶ συμπλωτῆρες μου ἐνδοὺς κατέβην.

Νειλώων ὑδάτων καὶ τὰ πρὸς τὸ ποτὲ περίφημον Πηλούσιον (Δαμιάτην) ἀπέραντα πεδία, ὧν τὰ εὐφορώτατα ἕλη ὡραΐζονται διὰ τῆς ἀπαύστου ἀρτιγενοῦς πόας καὶ σκιάζονται ὑπὸ μυριοπληθῶν δενδροφυτειῶν, ἄσπερ αὐξάνει παρ' ἡμέραν ἡ δραστηρία καὶ σύντονος φροντὶς καὶ ἐποπτεία τοῦ πατρικὴν ὄντως μέριμναν ἔχοντος μεγαλοπράγμονος καὶ Υ. Κεδδίβου, οὗτινος τοὺς πόθους καὶ τὰς ἐνεργείας ματαιοῖ κάπου κάπου ἡ τῆς ἐρήμου ἄμμος, ἥτις ὡς ἐχθρὸς ὑπεισερχομένη εἰς τὰς χλοερὰς πεδιάδας εἰσάγεται ἄφθονος καὶ σχηματίζεται εἰς μακροὺς χρυσίζοντας ξῆφεις, οἵτινες μεταβάλλουσι τὴν πλουσίαν γονιμότητα εἰς ἀγόνους τόπους!

Η Α. Υ. Ο ΚΕΔΔΙΒΗΣ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΙΣΜΑΗΛ ΠΑΣΑΣ.

ΠΟΡΤ-ΣΑΪΤ.

Ἡ ἐκ τῶν Νειλώων ὑδάτων ὡς ἄλλη καθαρὰ καὶ καλλίπτερος ἀλκυὼν ἀναπηδήσασα πολλοῦ λόγου ἀξία καὶ μέγαν τὸν προορισμὸν αὐτῆς ἔχουσα ὡραία καὶ ἐμπορικωτάτη αὕτη πόλις, τὸ Πορτ-Σαΐτ, ἡ πλουσία αὕτη θύρα δὸς εἰπεῖν, δι' ἧς ἀνταλλάσσονται τὰ πλούσια καὶ μεγάλα ἐμπορεύματα τῶν πέραν τῶν ὠκεανῶν καὶ τῆς Μεσογείου κειμένων χωρῶν, ἡ καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ρυθμισθεῖσα καὶ ρυθμιζομένη, ἡ ἔχουσα ὡραίους, εὐρυτάτους καὶ δενδροφυτευμένους δρόμους, δημοσίαν πλατεῖαν, κῆπον ἀνθοστόλιστον, ξενοδοχεῖα, γραφεῖα, καταστήματα ἐμπορικὰ εἰς ἃ εὑρίσκονται καὶ πωλοῦνται πολύτιμα καὶ θαυμάσια λεπτουργημένα ἔργα τῆς Κίνας καὶ τῆς Ἰαπωνίας, προξενεῖα τῶν διαφόρων Δυνάμεων ἅπερ προστατεύουσι τὰς ὑποθέσεις τῶν ὑπηκόων των κτλ. κτλ. κτλ. καὶ δὴ ἡ ἀριθμοῦσα πέντε ἕως ἓξ χιλιάδας Ἑλλήνων (ὡς μ' εἶπον), εἶνε πόλις σχεδὸν Ἑλληνική, ἥτινος οἱ Ἕλληνες ἔχουσιν ἐν αὐτῷ κομψὸν προσωρινὸν ἐκκλησίδιον ὑπὸ Πατμίου Ἱερέως διευθυνόμενον, καὶ σχολεῖον καλῶς κατηρτισμένον καὶ ἐπιτυχῶς γραμματίζον τὰ τέκνα τῆς νέας ταύτης Ἑλληνικῆς ἀποικίας τῶν ὁμογενῶν.

Πᾶς ὅστις δὲν εἶδε τὸ Πορτ-Σαΐτ, τὴν διώρυγα τοῦ Ἰσθμοῦ καὶ τὰς ἐν αὐτῷ διαφόρους πολυσχιδεῖς καὶ γιγαντώδεις μηχανὰς καὶ βορβοροφάγους, δὲν δύναται νὰ συλλάβῃ ἰδέαν τῆς μεγάλης καὶ ἐπινοητικῆς διανοίας τοῦ μεγαλεπηβόλου κ. Λεσσέψ, οὗτινος τὴν εἰκόνα μετὰ τῆς τοῦ προστατεύσαντος τὸ γιγάντιον τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος ἔργου Υ. Κεδδίβου Ἰσμαὴλ Πασᾶ μεταφέρομεν εἰς τὸν «Μέντορα».

Περὶ τὴν 4 μ.μ. ἔφθασεν εἰς Πορτ-Σαΐτ τὸ ἐξ Ἰνδιῶν ἀναμενόμενον Trans-porte ἀτμῆρες Ἀγγλικὸν πελώριον, γιγαντῶδες καὶ τετραώροφον, τοῦ ὁποίου τὰ παράθυρα ἀριθμηθέντα εὑρέθησαν 300, οἱ δ' ἐπιβάται καὶ οἱ εἰς Ἀγγλίαν ἐπανατρέποντες Ἄγγλοι στρατιῶται ἐμετροῦντο ἀνὰ χιλιάδας! Περὶ τὴν 5 μ. μ. ἀρίσαμεν τὸ Πορτ-Σαΐτ καὶ περὶ τὴν 8 π. μ. τῆς αὔριον εὑρέθη τὸ φέρον ἡμᾶς ἀτμῆρες Tanaïs πρὸ τῆς ἱστορικῆς Ἰόππης, τοῦ Γιάφφα.

Ο ΛΕΣΣΕΨ.

Η ΙΟΠΠΗ.

Ἡ Ἰόππη (Γιάφφας Ἀραβιστί), εἰς ἣν ἐφθάσαμεν κατὰ τὴν 12ην Μαρτίου 8 π. μ., κεῖται ἐπὶ κατωφεροῦς ὑψηλῆς ἀκτῆς, κατα-

φερομένη πρὸς τὴν θάλασσαν δίκην ἀμφιθεάτρου· εἶνε δὲ καὶ σήμερον ὡς πάντοτε τὸ ἐπίνειον τῆς Ἱερουσαλήμ, εἰς ὃ ἀποβιβάζονται οἱ διὰ τοὺς Ἁγίους Τόπους προσερχόμενοι προσκυνηταί. Κατὰ τὴν παράδοσιν ἡ Ἰόππη ἐκτίσθη παρὰ τοῦ Ἰάφεθ (Ἰαπετοῦ), παρ' οὗ καὶ τὸ Ἀραβικὸν ὄνομα Γιάφφα· ὥστε εἶνε μία ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων πόλεων τοῦ κόσμου. Κατὰ παράδοσιν εἰς τὴν πόλιν ταύτην κατεσκευάσθη ἡ Κιβωτὸς τοῦ Νῶε, ἐν ᾗ ἐσώθη αὐτὸς μὲ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ καὶ μὲ τὰ ἑπτὰ ζεύγη τῶν καθαρῶν καὶ τὰ δύο τῶν ἀκαθάρτων ζώων καὶ μεθ' ἁπάσης τῆς ζωϊκῆς ἄλλης φύσεως.

»Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς πρὸς Νῶε, εἰσελθε σὺ καὶ ὁ οἶκος »σου εἰς τὴν Κιβωτόν, ὅτι σὲ εἶδον δίκαιον ἐναντίον μου ἐν τῇ »γενεᾷ ταύτῃ, ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν εἰσάγαγε πρός σε »ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρσεν καὶ θῆλυ, ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν μὴ καθαρῶν »δύο δύο ἄρσεν καὶ θῆλυ· . . . . . ., διαθρέψαι σπέρμα »ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. Ἔτι γὰρ ἡμερῶν ἑπτὰ ἐγὼ ἐπάγω ὑετὸν »ἐπὶ τὴν γῆν τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας· »καὶ ἐξαλείψω πᾶν τὸ ἀνάστημα ὃ ἐποίησα ἀπὸ προσώπου πάσης »τῆς γῆς κτλ.» (Γεν. Κεφ. Ζ'.). Ἐπὶ τῆς διανομῆς τῆς ἐπηγγελμένης γῆς εἰς τὰς 12 φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ ἡ Ἰόππη ἔπεσεν εἰς τὸν κλῆρον τῆς φυλῆς τοῦ Δὰν καὶ ἦτο τὸ ἔσχατον ὅριον τῆς χώρας τῆς φυλῆς ταύτης. Κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Μυθολογίαν εἰς τοὺς θαλασσίους αὐτῆς καὶ κινδυνώδεις βράχους ἐξετέθη πρὸς βορὰν τοῦ κήτους ἡ θυγάτηρ τοῦ Κηφέως Ἀνδρομέδα, ἣν ἔσωσεν ὁ Περσεὺς καὶ πρὸς ἧς τὴν εἰκόνα ἀποβλέπουσα «παρὰ τὴν ὁμιλίαν τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα» ἡ βασίλισσα τῶν Αἰθιόπων Περσίνα (1) κατὰ τὸν Ἡλιόδωρον «ὁμοειδὲς ἐκείνῃ τὸ σπαρὲν »ὑπὸ τοῦ Ὑδάσπιδος (τὴν Χαρίκλειαν) οὐκ εὐτυχῶς ἐμόρφωσεν. . . . . Ἀλλ' ὅμως ἀπολογοῦμαι (ἡ Περσίνα) »πρός τε σέ, ποτὲ θύγατερ, εἰ περισωθείης, πρός τε τὸν ἀναιρη»σόμενον, εἴτινα σοι θεὸς ἐπιστήσειε, πρός τε αὐτὸν ὅλον τὸν τῶν »ἀνθρώπων βίον, ἀνακαλύπτουσα τὴν αἰτίαν τῆς ἐκθέσεως, ἡμῖν »πρόγονοι θεῶν μὲν Ἥλιός τε καὶ Διόνυσος, Ἡρώων δὲ Περσεύς τε »καὶ Ἀνδρομέδα, καὶ Μέμνων ἐπὶ τούτοις οἳ δὴ τὰς βασιλείους »αὐλὰς κατὰ καιροὺς ἱδρυσάμενοι, ταῖς ἀπὸ τούτων γραφαῖς ἐκό»σμησαν. . . . . ὁ μὲν δὴ μέχρι τοῦ τόκου χρόνος ἐορτὴ πάν»δημος ἦν, καὶ χαριστήριοι θυσίαι τοῖς θεοῖς ὡς τοῦ βασιλέως »διάδοχον τοῦ γένους ἐλπίζοντος. Ἐπειδὴ δέ σε λευκὴν ἀπέτε»κον, ἀπρόσριλον Αἰθιόπων χροιὰν ἀπαυγάζουσαν, ἐγὼ μὲν τὴν »αἰτίαν ἐγνώριζον, ὅτι μοι παρὰ τὴν ὁμιλίαν, τὴν πρὸς τὸν ἄν»δρα, προσβλέψαι τὴν Ἀνδρομέδαν ἡ γραφὴ παρασχοῦσα καὶ »πανταχόθεν ἐπιδείξασα γυμνήν. . . . . ὁμοειδὲς ἐκείνῃ τὸ »σπαρὲν οὐκ εὐτυχῶς ἐμόρφωσεν, ἔγνων οὖν ἐμαυτήν τε ἀπαλ»λάξαι τοῦ μετ' αἰσχύνης θανάτου. . . . . ».

Κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ἐκ τῆς πόλεως ταύτης ἀπέπλευσεν ὁ προφήτης Ἰωνᾶς φεύγων τὴν ἣν ἐπεφορτίσθη ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν παρακοήν του κατεπόθη ὑπὸ τοῦ κήτους, εἰς οὗ τὰ στέρνα τρεῖς ὅλας ἡμέρας καὶ νύκτας παρέμεινε «Καὶ ἀνέστη Ἰωνᾶς τοῦ φυγεῖν εἰς Θαρσὶς ἐκ προσώπου Κυρίου, καὶ κατέβη εἰς Ἰόππην καὶ εὗρε πλοῖον βαδίζον εἰς Θαρσὶς, καὶ ἔδωκε τὸν ναῦλον αὐτοῦ καὶ ἀνέβη εἰς αὐτό, τοῦ πλεῦσαι μετ' αὐτῶν εἰς Θαρσὶς ἐκ προσώπου Κυρίου· καὶ Κύριος ἐξήγειρε πνεῦμα ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ ἐγένετο κλύδων μέγας ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ τὸ πλοῖον ἐκινδύνευε τοῦ συντριβῆναι. . . . . (Ἰων. Α'. 2, 3, 4). «Καὶ προσέταξε Κύριος κήτει μεγάλῳ καταπιεῖν τὸν Ἰωνᾶν· καὶ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. . .» (Β'. 1).

Εἰς τὴν Ἰόππην ταύτην δεικνύεται εἰσέτι τὸ μέρος, εἰς ὃ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἀνέστησε τὴν νέαν Ταβιθὰν ἢ Δορκάδα (Πράξεις Ἀποστολ. Θ'. 26—40), κατελύσας εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος τοῦ Κναφέως, εἰς ἣν δὰ εἶδε καὶ τὴν ὀπτασίαν τῆς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ τρὶς καταβάσης καὶ τρὶς ἀναβάσης ζωοφόρου σινδόνης, δι' ἧς ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς αὐτὸν νὰ γνωρίσῃ ὅτι πᾶσα διάκρισις μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐθνῶν ἔπαυσε καὶ ὅτι ὅσα ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε διὰ τοῦ θείου αἵματος τοῦ υἱοῦ του δὲν πρέπει ὁ τυπικὸς Ἰουδαῖος νὰ τὰ θεωρῇ ἀκάθαρτα.

« . . . . . Ἐξηγησάμενος αὐτοῖς ἅπαντα, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰόππην. Τῇ δὲ ἐπαύριον ὁδοιπορούντων ἐκείνων . . . ἐγένετο δὲ πρόσπεινος, καὶ ἤθελε γεύσασθαι· παρασκευαζόντων δὲ ἐκείνων, ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἔκστασις, καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον, καὶ καταβαῖνον ἐπ' αὐτὸν σκεῦός τι ὡς ὀθόνην μεγάλην, τέσσαρσιν ἀρχαῖς δεδεμένον καὶ καθιέμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν ᾧ ὑπῆρχε πάντα τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἑρπετὰ καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτόν, Ἀναστάς, Πέτρε, θῦσον καὶ φάγε· ὁ δὲ Πέτρος εἶπε, Μηδαμῶς, Κύριε· ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον πᾶν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον. Καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτόν, Ἃ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε σὺ μὴ κοίνου· τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς· καὶ πάλιν ἀνελήφθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν οὐρανόν». (Πραξ. Ι'. 8—16).

Ἡ Ἰόππη κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων βασιλέων τῆς Συρίας καὶ ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Μακκαβαίων Σίμωνος καὶ Ἰούδα, εἶτα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, Βυζαντινῶν, Ἀράβων κτλ. Ἐπὶ δὲ τῶν σταυροφόρων ὑπέφερε τὰ πάνδεινα, πορθουμένη ἄλλοτε ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν καὶ ἄλλοτε ὑπὸ τῶν Τούρκων, διὸ καὶ κατὰ τὴν ΙΘ'. ἑκατονταετηρίδα δὲν ἦτο εἰμὴ σωρὸς ἐρειπίων. Κατὰ τὸ 1795 ἐξεπολιόρκησαν αὐτὴν οἱ Γάλλοι καὶ ἀπεφάσισεν ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν Α'. Ναπολέων νὰ τὴν ἀναδείξῃ κέντρον τῶν στρατηγικῶν ἐπιχειρήσεών του κατὰ τῆς Συρίας, ἀλλ' ἡ τρομερὰ πανώλης ἡ καταστρέψασα καὶ θερίσασα ἅπαντα σχεδὸν τὸν στρατὸν αὐτοῦ ἐματαίωσε τὰ κατακτητικὰ σχέδιά του· τῷ 1832 κατέλαβεν αὐτὴν καὶ ἅπαντα τὰ ἄλλα φρούρια τῆς Συρίας ὁ Μεχμὲτ Ἀλῆς, ἀφ' ἧς καὶ ἀφ' ὧν ἐξεβλήθη ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν διὰ τῆς βοηθείας τοῦ Ἀγγλικοῦ στόλου, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν κυριαρχίαν εἰς ἣν καὶ παραμένει.

(1) Χάριν τῶν ὅσοι δὲν ἀνέγνωσαν τὰ Αἰθιοπικὰ τοῦ Ἡλιοδώρου λέγομεν ὅτι οἱ βασιλεῖς τῆς Αἰθιοπίας Ὑδάσπις καὶ Περσίνα εἶχον γεννήσει τὴν ἡρωΐδα τοῦ ἀνωθι μυθιστορήματος Χαρίκλειαν, ἣν λευκὴν γεννηθεῖσαν ἐξέθηκεν ἡ μήτηρ φοβηθεῖσα τὴν συκοφαντίαν. Συνεξέθηκεν ὅμως μετὰ τοῦ βρέφους ταινίαν, ἐφ' ἧς ὑπῆρχεν ἱερογλυφικοῖς γράμμασι γεγραμμένη ἡ αἰτία τῆς λευκότητος, πολύτιμα ἄλλα πράγματα καὶ πολύτιμον δακτύλιον, πεντάρδην λεγόμενον, ὅπερ τῇ εἶχε δωρήσει ὁ Ὑδάσπις ὅτε τὴν εἶχε μνηστευθῆ καὶ διὰ του ὁποίου μετὰ ἔτη καὶ μετὰ περιπετείας πολλὰς ἀναγνωρισθεῖσα ἡ Χαρίκλεια ὑπὸ τῶν γονέων της συνεζεύχθη τὸν Θεαγένην καὶ συνεβασίλευσε μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Αἰθιοπικοῦ θρόνου.

ΜΑΞ-ΚΡΟΜΑΡ

ἐπεισόδειον τῆς τῷ 1870 πολιορκίας τοῦ Στρασβούργου

(ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ).

ΚΕΦ IV. *

«Τέκνον μου, ἔχεις ἰσχυροὺς ἐχθροὺς καὶ πολυπείρους,
πλὴν προστατεύει ὁ Θεὸς μικροὺς καὶ ἀνισχύρους.
Οἱ Ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν πετοῦν εἰς τὸ πλευρόν σου
κ' ἐκεῖνος πανταχοῦ παρών, παντοῦ κ' ἐνώπιόν σου.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἐκάθησα ἀναμένων μετὰ τῆς Λουΐζης παρὰ τῇ πύλῃ τοῦ Σαβέρνου ἀπὸ πρωΐας μέχρι νυκτός· μόνον δ' ὁπόταν ἡ Γρέση μᾶς ἔφερεν ἐκεῖ τὸ γεῦμα, τὴν παρεκάλεσα νὰ διαμείνῃ ὀλίγον παρ' αὐτῇ ὅπως ὑπάγω καὶ πληροφορηθῶ τί συνέβαινεν εἰς τὰ λοιπὰ τῆς πόλεως μέρη.

Οἱ φυγάδες εἰσήρχοντο πανταχόθεν, μεταξὺ δ' αὐτῶν ὑπῆρχε μέγας ἀριθμὸς στρατιωτῶν, οἵτινες, φεύγοντες ἐκ τῶν πεδίων τοῦ Σαρβρούκ καὶ Γόρθ, ἤρχοντο ὅπως ἐνισχύσωσι τὴν φρουρὰν τοῦ Στρασβούργου. Περὶ λύχνων ἀφᾶς ἐπεστρέψαμεν μετὰ τῆς Λουΐζης κατηφεῖς καὶ τεθλιμμένοι, διότι ἡ μήτηρ αὐτῆς δὲν εἶχε φανῆ. Ἐξέφρασα τὴν ἰδέαν ὅτι πιθανὸν νὰ ἐπέστρεψεν εἰς Σαβέρνον· ἡ Λίσβεθ ὅμως ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν θλιβερῶς χωρὶς νὰ εἴπῃ ἄλλο τι· φεῦ! ἐνόησα πάραυτα τί διελογίζετο!

Ἐπί τινας ἡμέρας εἰσέτι ἡ Λουΐζη ἐξηκολούθησε τὴν θλιβερὰν ταύτην ἀναζήτησιν. Ἐπὶ τέλους ἡ Σιλβία τὴν κατέπεισε νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ, ἔνθα ὑπῆρχον κοράσιά τινα ἐκ Σαβέρνου καὶ Φαλσεβούργου δυνάμενα νὰ τῇ ὁμιλήσωσι περὶ τῶν μερῶν ἐκείνων. Ἐν τούτοις εὑρισκομένη ἐν τῷ οἴκῳ, ἐπορεύετο λαθραίως πρὸς τοὺς ἐξώστας, ἔρριπτε ὅλεμμα πρὸς τὸ πλῆθος, ὅπερ ἐφαίνετο ἐν τῇ ὁδῷ, ὡσεὶ ἀναζητοῦσα μεταξὺ αὐτοῦ τὴν μητέρα της. Ὅτε ἔβλεπον αὐτὴν ἐν τῇ θέσει ταύτῃ, ἡ καρδία μου ἐταράσσετο σφοδρῶς· ἡ μήτηρ ὅμως αὐτῆς οὐδέποτε ἦλθε.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τὸ δωμάτιον τῆς Λίσβεθ ὑπῆρχε τὸ προσφιλές μου καταφύγιον! Ἐντεῦθεν ἠδύνατό τις νὰ παρατηρήσῃ τὸ Γερμανικὸν στρατόπεδον καὶ τὰς ἐκτεταμένας τῶν σκηνῶν των σειράς, αἵτινες ὡς χωρὶς ὁλόκληρα ἀμανιτῶν δίκην καθ' ὅλην τὴν πεδιάδα ἐφαίνοντο καὶ ἐπλησίαζον τὸ μεσημβρινὸν τῆς πόλεως μέρος. Ἐγίνωσκον ὅτι τὸ αὐτὸ συνέβαινε καὶ ὡς πρὸς τὸ βόρειον, ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην νὰ τὸ παρατηρήσω ἐκ τῆς οἰκίας μας μὴ ἐχούσης ἐλευθέραν τὴν θέαν πρὸς τὸ μέρος τοῦτο· ἐπορευόμην δθεν δι' αὐτὸ μέχρι τῶν προχωμάτων.

Οὐχ ἧττον ἠδυνάμην νὰ παρατηρῶ τὰς λαμποκοπούσας λόγχας καὶ τ' ἀπομεμακρυσμένα πεδία, ὁπόταν τὰ στρατεύματα ὠδευον, ἵνα λάβωσι τὰς θέσεις των ὑπὸ τὰς σκηνάς.

Τρεῖς ἑβδομάδας σχεδὸν μετὰ τὴν πολιορκίαν, 17ην Αὐγούστου, ὁ ἐχθρικὸς κύκλος συνεπληρώθη καὶ μᾶς περιεκύκλωσεν ἐντελῶς. Ἤδη καθίστατο ἀδύνατον νὰ εἰσέλθῃ τις ἢ νὰ ἐξέλθῃ

(*) Ἴδε τὴν ἀρχὴν ἐν σελ. 388 Δ'. τόμου «Μέντορος»

τοῦ Στρασβούργου, ἐκτὸς ἂν ὁ στρατάρχης Βαζαὶν ἤρχετο εἰς βοήθειάν μας ἢ ἂν ὁ φρούραρχος Οὐλρὶχ μετὰ τῆς ἀνδρείας αὐτοῦ φρουρᾶς κατώρθου νὰ ἐκδιώξῃ τὰ ἐχθρικὰ στρατεύματα πρὸς τὸ ἀντίπεραν τοῦ Ρήνου· ἀλλ' ὅτι χείριστον, τὰ περικυκλοῦντα ἡμᾶς στρατεύματα ἦσαν ἐκ Βάδεν, φίλοι δηλονότι καὶ ἀρχαῖοι γείτονες· οὐδὲν κατ' αὐτῶν πάθος διατηροῦμεν καὶ σήμερον ἀκόμη· ἐξετελέσθη ὅ τι ἁπλῶς διέταξαν αὐτοκράτορες καὶ βασιλεῖς. . . .

Πρὸ ἑνὸς μόλις μηνὸς οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐδάδιζον εἰρηνικῶς ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἡμῶν, λόγον ποιούμενοι περὶ τοῦ τρυγητοῦ καὶ τῆς μεγάλης Φθινοπωρινῆς Ἀγορᾶς· ἀλλ' ἤδη ἐπανήρχοντο μετὰ τηλεβόλων καὶ μυδραλιοβόλων ὅπως, ἐμποδίζοντες καὶ στεροῦντες ἡμῖν τὰ τρόφιμα, μᾶς ἀναγκάσωσι ν' ἀποθάνωμεν τῆς πείνης ἢ ἐν μέσῳ τοῦ πολέμου.

Ἐν τούτοις τὸ τοιοῦτον ἐφαίνετο δυσκατόρθωτον, ἐνομίζετο ὡς ὄνειρόν τι μᾶλλον ἢ πραγματικότης.

Ἐσπέραν τινὰ ἐπανακάμπτων οἴκαδε πρὸ τοῦ δείπνου εὗρον κάδδους τινὰς πλήρεις ὕδατος ἐναποτεθειμένους κατ' ἰδίαν. Ἔσπευσα πρὸς τὸ ὑπερῷον τῆς Λίσβεθ, ἔνθα δὲν ἦτο πολὺ εὔκολον νὰ φέρῃ τις ὕδωρ· εὗρον δὲ ἐπίσης κ' ἐκεῖ ἀγγεῖα ἰσοχειλῆ ὕδατος.

Ἡ Ἀλύσση ἔπαιζε κινοῦσα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἑνὸς αὐτῶν πλοιάριον ἐκ κελύφους καρύου, ὅπερ τῇ εἶχα κατασκευάσει τὴν προτεραίαν· ἰδοῦσα με δ' εἰσελθόντα ἐρράντισε τὸ καΐον μέτωπόν μου διὰ σταγόνων ὕδατος. Ἡ Λίσβεθ ἔστρεψε ἵνα παρατηρήσῃ τίς εἰσῆλθε.

— Πρὸς τί τὸ ὕδωρ τοῦτο; ἠρώτησα αὐτήν.

— Ἡ ἐπὶ τῆς ἀμύνης ἐπιτροπή, μοὶ ἀπήντησε, διέταξεν ὅπως ὦμεν ἕτοιμοι πρὸς κατάσβεσιν τῆς πυρκαΐᾶς, ἂν τυχὸν ἤθελεν ἐπισυμβῇ, καθότι ὁ βομβαρδισμὸς ἀναμένεται ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν.

Ἡ καρδία μου ἔπαλλε σφοδρῶς ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι τόσας εἶχον ἀνέλθει βαθμίδας, ἀφ' ἑτέρου δέ, νομίζω, τοῦ πανικοῦ φόβου ἕνεκεν.

Ὁ πόλεμος ἐφαίνετο ἤδη πλησιέστατος· ἥρπασα τὴν Ἀλύσσην καὶ τὴν ἐνηγκαλίσθην μετ' αἰσθημάτων τρυφερότητος καὶ φόβου. Τὸ ἀθῶον ἐνόει ὅτι εὑρίσκετο εἰς πόλιν διατρέχουσαν τὸν ἔσχατον κίνδυνον, ὡς μικρόν τι πτηνόν, ὅπερ πτερυγίζει ἐν τῷ κλωβῷ καιομένης οἰκίας.

— Ἀλύσση, τῇ εἶπα, δεῖξον μοι κατὰ πόσον προώδευσας εἰς τὸ ἐργόχειρόν σου.

— Εἶνε ἀργά, μοὶ ἀπήντησεν, ἡ μήτηρ μου ὅμως λέγει ὅτι θὰ τελειώσῃ ἐγκαίρως.

— Προοδεύει κάλλιστα. Ὑπέλαβεν ἡ μήτηρ.

Τότε τὸ κοράσιον ἀνέπτυξεν αὐτό, ἵνα μοὶ δείξῃ πόσον καθαρὸν τὸ διεφύλαττε.

— Εἶσαι λοιπὸν δέβαιος ὅτι γνωρίζει πᾶν ὅ τι πράττω; ἠρώτησε μετὰ γλυκύτητος.

— Βεβαίως, ἀπήντησα.

— Ἀλύσση, ὥρα νὰ ψάλῃς τὴν ἑσπερινήν σου προσευχήν, εἶπεν ἡ Λίσβεθ ἀνυψοῦσα αὐτὴν ἐπὶ τῶν γονάτων της.

Τὸ κοράσιον διεσταύρωσε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους του καὶ οἱ κυανοῖ αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ ἐστράφησαν πρὸς τὸ στερέωμα, ὅπερ βαθμηδὸν ἐσκοτίζετο.

Ἐκ τῆς προσευχῆς αὐτοῦ ἐνθυμοῦμαι μόνον τὸν ἑξῆς στίχον.

« Ὦ ἀγαπητὲ Χριστέ, ὦ ἅγιον παιδίον, ποίησον τὴν καρδίαν μου κλίνην μαλακὴν καὶ ἀμίαντον, ἐφ' ἧς νὰ ἡσυχάσῃ ἡ ἀγάπη σου.»

Προσεπάθησα νὰ ἀποκρύψω τὰ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν μου ῥέοντα δάκρυα, πλησιάσας πρὸς τὸ παράθυρον, ἀφ' οὗ διέκριναν τὰς πυρὰς τοῦ Γερμανικοῦ στρατοῦ δίκην πυγολαμπίδων, αἵτινες ἐξετείνοντο τοσοῦτον ἐπὶ τῆς πεδιάδος ὥστε πάραυτα φόβος καὶ τρόμος μὲ κατέλαβεν ἀναλογιζόμενον τὰ καθ' ἡμῶν ἐχθρικὰ πλήθη.

— Ἡ Ἀλύσση δὲν φοβεῖται ποσῶς, λέγει ἡ Λίσβεθ, ὅταν ἔστρεψεν ἐκ νέου πρὸς τὸ δωμάτιον, ὡστεὶ μαντεύουσα τοὺς διαλογισμούς μου.

— Ὄχι βεβαίως, ἀπήντησε τὸ κοράσιον, ἐνταῦθα δὲν ὑπάρχει ποσῶς φόβος.

— Ἀληθῶς, προσέθετο ἡ Λίσβεθ θεωροῦσά με ἀσκαρδαμυκτί· Εὑρισκόμεθα ἐν ταῖς ἀγκάλαις τοῦ Θεοῦ καὶ οὐδὲν πρέπει νὰ μᾶς φοβίζῃ.

— Ὦ Λίσβεθ . . . . εἶπα.

— Δύναται ἡ μήτηρ νὰ λησμονήσῃ τὸ ἴδιον τέκνον; ἠρώτησε μετ' ἐλαφροῦ μειδιάματος. «Ναί, δύναται πολλάκις νὰ τὸ λησμονήσῃ, ἀλλ' ἐγὼ οὐδέποτε θὰ σὲ λησμονήσω» εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὦ Μάξ.

— Καλῶς, ἀπήντησα δεικνύων τὸ Γερμανικὸν στρατόπεδον, ἀλλ' ὁ βραχίων του περιβάλλει ἐπίσης κ' ἐκείνους, ὁμιλεῖ ὁμοίως καὶ πρὸς αὐτούς.

— Ἀληθῶς, λέγει ἡ Λίσβεθ, ἐσμὲν τέκνα διαπληκτιζόμενα ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς αὐτῆς μητρός, ἧς οἱ βραχίονες μᾶς περιβάλλουσι συγχρόνως· αὕτη ἀγαπᾷ ἀμφότερα ἐξ ἴσου καὶ εἶνε δι' αὐτὴν ἑπομένως τοῦτο λίαν ὀδυνηρόν, προσέθηκε θέτουσα τὴν χεῖρα ἐπὶ τῶν σπινθηροβολούντων τῆς Ἀλύσσης ὀμμάτων καὶ κινοῦσα αὐτὴν ἐπὶ τῶν βραχιόνων μέχρις οὗ ἀποκοιμηθῇ.

Ἦτο ὥρα ν' ἀποσυρθῶ καὶ ἀνεχώρησα τεταραγμένος καὶ περὶ πολλῶν διαλογιζόμενος.

Ἀρά γε ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι πραγματικῶς πιστεύοντες ὅτι ἐσμὲν ἅπαντες ἀδελφοὶ ἑνὸς ἐν Οὐρανοῖς Πατρός, ἔχοντες δ' ἕνα πρεσβύτερον ἀδελφόν, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν; Ἂν ἀληθῶς τὸ ἐπίστευον, οἱ πόλεμοι δὲν θὰ ἔβαφον μὲ αἷμα τὴν κατοικίαν των· ἀλλ' ἤδη, ὡς εἶπεν ἡ Λίσβεθ, αὐτοὶ τέκνα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς μητρός, διαπληκτίζονται ἐπὶ τῶν γονάτων της μέχρις σήμερον.

Ἠνέῳξα τὴν θύραν τοῦ ἑστιατορίου, ἔνθα τὸ δεῖπτον ἦτο ἕτοιμον, καὶ παρετήρησα τὴν Γρέσην ὄπισθεν τῆς ἕδρας τῆς μάμμης μου. Ἀμφότεραι ἐφαίνοντο κατηφεῖς καὶ τεταραγμέναι· ἡ Γρέση πρώτη μοὶ ἐξεφράσθη τὴν αἰτίαν.

Πρόκειται νὰ καταλύσωσιν ἐνταῦθα τρεῖς στρατιῶται μετὰ τοῦ λοχίου των, μοὶ λέγει μετὰ παραπόνου· πρόκειται νὰ καθίσωσιν ἐπὶ τῶν ὡραίων ἡμῶν καθεκλῶν καὶ νὰ κατακλινθῶσιν ἐπὶ τῶν μαλακῶν στρωμνῶν μας· οὐδέποτε ἐφαντάσθην τοιαύτην τινὰ ἐποχὴν οἵα ἡ νῦν· συλλογίσου τὴν στιλπνότητα τοῦ ἐδάφους τῶν κοιτώνων ὑπὸ τὰ βαρέα αὐτῶν ὑποδήματα. Μάτην ἡ κυρία μου ἐπρότεινε νὰ πληρώσῃ ἀντ' αὐτοῦ· ἀπήντησαν ὅτι ἡ πόλις ἦτο πλήρης χωρικῶν καὶ στρατιωτῶν. Ἐνόμισα κακὸν νὰ δεχθῶμεν ἐν τῷ οἴκῳ τὴν μικρὰν Λουΐζαν καὶ τώρα τέσσαρες ἀγροῖκοι . . . .

Ἡ ἀτυχὴς Γρέση δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξακολουθήσῃ, διότι ἐπνίγη ὑπὸ τῆς ἀγανακτήσεως· ἀλλ' ἡ μάμμη μου ἀνέλαβε τὸν λόγον διὰ τόνου θλιβεροῦ.

— Ἀληθῶς, Μάξ, εἶνε τοῦτο σκληρότατον, εἶπε, δι' οἰκογένειαν συγκειμένην μόνον ἐκ γυναικῶν καὶ παίδων· τοιαῦτα ὅμως εἶνε τοῦ πολέμου τ' ἀποτελέσματα· αἱ οἰκίαι ἡμῶν δὲν μᾶς ἀνήκουσι πλέον.

— Καὶ θὰ τρώγωσιν ἐνταῦθα; ἠρώτησα, ἀναλογιζόμενος τὰς προμηθείας τῆς Γρέσης.

— Οὐχί, μοὶ ἀπήντησεν αὕτη ζωηρῶς, ἀλλὰ θὰ τρώγωσι μετὰ τῶν λοιπῶν συστρατιωτῶν των.

— Κάλλιστα, εἶπα. Λοιπὸν ἂς καταλύσωσιν ἐν τῷ δωματίῳ μου, ὅπερ εἶνε τὸ εὐρύτερον καὶ πλησίον τῆς κλίμακος· δὲν θὰ σᾶς ἐνοχλῶσι τοιουτοτρόπως πολύ, προσέτι το ἔδαφος τῶν δωματίων δὲν εἶνε τοσοῦτον στιλπνόν, δι' ὅ, πιστεύω, καὶ μοὶ τὸ παρεχωρήσατε.

Ἡ ἰδέα μου αὕτη ἤρεσεν εἰς ἀμφοτέρας, καίτοι ἐφαίνετο αὐταῖς πάντοτε μέγα δυστύχημα ἡ ἐπιβληθεῖσα αὕτη ξενία.

Συνδιελέγοντο ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ δείπνου, μεθ' ὃ ὑπήγαμεν μετὰ τῆς Γρέσης νὰ τακτοποιήσωμεν τὰ πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ξένων.

Ἴσως ἦτο ἀληθῶς δυσάρεστον ἡ καταστροφὴ τοῦ στιλπνοῦ ἐκείνου ἐδάφους καὶ ἡ βαρεῖα ὀσμὴ τοῦ καπνοῦ, ἥτις ἔμελλε νὰ πληρώσῃ τὰ καθαρὰ καὶ εὐωδιάζοντα ἐκεῖνα δωμάτια. Ἐν τούτοις ἐγὼ ἔχαιρον ἐνδομύχως, διότι ἄνθρωποι, μεθ' ὧν ἠδυνάμην νὰ συνδιαλέγωμαι περὶ τοῦ πολέμου καὶ τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ νέων, ἔμελλον νὰ καταλύσωσι παρ' ἡμῖν. Τούτου χάριν ἀφιχθέντες μετ' οὐ πολὺ ἔμειναν κατευχαριστημένοι ἐκ τῆς ὑποδοχῆς.

Ἦσαν ἄνδρες εὐγενεῖς καὶ κόσμιοι, ἄνδρες καλῆς διαγωγῆς περιοριζόμενοι ἐν τοῖς δωματίοις αὐτῶν καὶ οὐδέποτε προχωροῦντες μέχρι τῶν δωματίων τῆς μάμμης μου.

Τοὺς ἔβλεπα συχνότερον παντὸς ἄλλου, διότι ἤμην ὁ μόνος ἄρρην ἀντιπρόσωπος τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ. Πολλάκις ἀπήντων αὐτοὺς κατὰ τὰ δωμάτια τῆς Λίσβεθ, πορευομένους ἵνα ἴδωσι τὴν μικρὰν εὐνοουμένην των Ἀλύσσην καὶ περιεργαζομένους συγχρόνως τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον.

Τοὺς ἤκουσα πολλάκις λέγοντας ὅτι ἡ θέσις αὕτη, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ μεσημβρινὸν τῆς πόλεως μέρος, ἦτο κατάλληλος πρὸς τοῦτο ὅσον καὶ ὁ πύργος τῆς Μητροπόλεως. (ἀκολουθεῖ).

ΤΑ ΤΡΙΑ ΕΡΕΙΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ.

ΜΗΤΗΡ, ΣΧΟΛΕΙΟΝ, ΚΛΗΡΟΣ.

Ὁ κατὰ τὴν ἐπέτειον τοῦ Ἀναγνωστηρίου τῆς *Ὁμονοίας* ὑπὸ τὸν ἄνωθι τίτλον πανηγυρικὸς τοῦ κ. Μ. Δ. Σεϊζάνη ἐδημοσιεύθη ἐν ἰδιαιτέρῳ φυλλαδίῳ ἀναλώμασι τοῦ Ἀναγνωστηρίου πρὸς ὄφελος τῆς καθ' ἡμᾶς Εὐαγγ. Σχολῆς.

Ἀρκούμενοι τοῦ σπουδαίου τούτου λόγου νὰ μεταφέρωμεν παρακατιόντες μικράς τινας περικοπάς, ἀπέχομεν πάσης ἄλλης ἐπ' αὐτοῦ κρίσεως, καθ' ὅτι ἄλλοις καὶ οὐχὶ τοῖς ἐκδόταις Περιοδικοῦ, παρ' ᾧ ἀπό τινος εὑρεστήθη ν' ἀναλάβῃ καθήκοντα συντάκτου, ἁρμόζει τὸ τοιοῦτον. Δὲν δυνάμεθα ὅμως ἢ νὰ ἐπικροτήσωμεν ζωηρῶς τὸ πρακτικὸν πνεῦμα, τὴν δραστηριότητα καὶ τοὺς εὐγενεῖς σκοπούς, ὑφ' ὧν ἐμφορεῖται καὶ προάγεται τὸ τῆς Ὁμονοίας Ἀναγνωστήριον, ἀναλαβόν, ὡς γνωστόν, καὶ τὴν ἐξ ἰδίων ἀνέγερσιν Σχολῆς, προσφερθησομένης ὡς προσάρτημα τῇ Εὐαγγελικῇ Σχολῇ.

Ἔργα τοιαῦτά εἰσιν ἀνώτερα παντὸς ἐπαίνου καὶ οὐδεμιᾶς χρήζουσιν ἄλλης ἐπεξηγήσεως.

Εἰς τὰ τοῦ καθ' ἡμᾶς Συλλόγου *Ὁμήρου* ἀξιόλογα κατορθώματα καὶ τὰ τοῦ Ἀναγνωστηρίου τῆς Ὁμονοίας ἀποβλέπων ὁ κ. Σεϊζάνης δικαίως ἐκφωνεῖ:

«Ἴστασθε, ναί, ἵστασθε, κύριοι, τὴν στιγμὴν ταύτην ἐπὶ τοῦ πρασίνου ἐκείνου λόφου τῆς ἐλπίδος καὶ ἰδοὺ ἀνατέλλων ὁ Ἥλιος. Ἰδοὺ ὁ Ἥλιος φωτίζων τὴν Ἀνατολὴν καὶ θερμαίνων τὰς ἡμετέρας καρδίας, ἵνα καρποφορήσῃ ὁ σπόρος ὃν ἔρριψεν ἐκεῖ ὁ δάκτυλος τοῦ Δημιουργοῦ καὶ οὗτινος τὴν βλάστησιν δύνανται οἱ ὑετοὶ ν' ἀναβάλωσιν ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ ἐξαφανίσωσιν.»

Ὁ κ. Σεϊζάνης ἐν τῷ μικρῷ αὐτοῦ προοιμίῳ, μεθ' ὃ ἀναλύει διὰ βραχέων τὴν ἐπὶ τῆς κοινωνίας ἐπιρροὴν τῆς μητρός, τοῦ σχολείου καὶ τοῦ κλήρου, ὁμιλῶν περὶ τῶν διαφερόντων διὰ τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα καὶ περιοριζομένων ἐν τῷ βραχεῖ χρονικῷ διαστήματι τῆς ἀτομικῆς ὑπάρξεως καὶ τῷ χαμαιζήλῳ κύκλῳ τῆς οἰκογενείας μόνον, ἀποβλεπόντων δὲ εἰς ὅ τι ὑλικώτερον τοῦ βίου, ἐπιλέγει:

«Τοὺς τοιούτους δύναταί τις νὰ ἐρωτήσῃ, ἂν τὰ μέγαρα, ἅτινα καθ' ἑκάστην κτίζομεν, ἢ οἱ ναοί, εἰς τὴν ἀνέγερσιν τῶν ὁποίων προθύμως συνεισφέρομεν, καὶ αἱ χρηματικαὶ περισσίαι, τὰς ὁποίας ἐγκαταλείπομεν, προώρισται νὰ διαρκέσωσι περισσότερον τῆς μυστηριώδους ἐκείνης πηγῆς τῶν εὐγενεστέρων καὶ ἱερωτέρων αἰσθημάτων τοῦ ἀνθρώπου, ἥτις καλεῖται *Ἔθνος*, ὅπερ ἄρχεται ἐκ τοῦ παρελθόντος, δὲν περιορίζεται εἰς τὸ παρόν, ἀλλὰ κινεῖται καὶ σπεύδει ἀδιακόπως πρὸς τὸ μέλλον.

«Δύναταί τις νὰ τοὺς ἐρωτήσῃ ἄν, ἔθνος λέγοντες, ἐννοοῦμεν τὰς πόλεις καὶ τὰς μεγαλοπρεπεῖς ἀλλ' ἀψύχους αὐτῶν οἰκοδομάς, ἢ ὅ τι ἐνόουν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ὁπότε ἀπὸ τοῦ καταστρώματος τῶν Σαλαμινομάχων πλοίων των ἔβλεπον ἀναβαίνοντα πρὸς τὸν οὐρανὸν τὸν καπνὸν τῶν οἴκων, τῶν θεάτρων καὶ τῶν ἱερῶν αὐτῶν δωμῶν. Δύναταί τις νὰ τοὺς ἐρωτήσῃ, ἂν ἡ ὑπαρ-

ξις καὶ ἡ εὐτυχία ἑνὸς ἔθνους συνίσταται εἰς τὴν ὕπαρξιν καὶ ἐφήμερον εὐτυχίαν μιᾶς συγχρόνου γενεᾶς, μεθ' ἧς ὑλικώτερον καὶ μᾶλλον ἰδιοτελῶς συνδέεται τὸ ἄτομον ἡμῶν, καὶ ἂν ὁ ἄνθρωπος, ζῶν ἐν τῇ ἀτομικότητι αὐτοῦ, δὲν ζῇ καὶ πέραν αὐτῆς ἐν τῷ ἀτόμῳ, πρὸς ὃ στρέφονται κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου μας αἱ ἐλπίδες, αἱ προσπάθειαι καὶ πάντα ἡμῶν τὰ περιπαθῆ αἰσθήματα. Ἀναμφιβόλως, κύριοι, ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ἡμῶν ζωῇ ὑπάρχει ὁ ἐγωϊσμός, ἡ ὕλη, ἡ αὐτολατρεία· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ὁ πρὸς τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν πατρίδα ὑψηλὸς ἔρως, ἡ ψυχὴ καὶ τὸ πνεῦμα, ὅπερ, ἀνυψούμενον ἐκ τῆς τέφρας καὶ τῆς ἀργίλλου, διορᾷ τὸ μέλλον, συσχετίζεται μετ' αὐτοῦ καί, προφητεῦον τὰς τύχας του, συγχαίρει ἢ συμπονεῖ διὰ τὴν συγκεχυμένην ἐκείνην ὕπαρξιν, τὴν ὁποίαν κυοφορεῖσιν οἱ αἰῶνες, ἥτις δὲν εἶνε μὲν ἡ ἀτομικότης ἡμῶν, φέρει ὅμως καὶ οὐσίαν καὶ πνεῦμα τοῦ ἀτόμου μας. Τὰ αἰσθήματα ἡμῶν ταῦτα μεταδιδάζονται διὰ τῶν ἀμέσων ἀπογόνων καὶ πρὸς τὰς ἀπομεμακρυσμένας ἐκείνας γενεάς, ἃς τὸ προπατορικὸν ὄνομα συγκινεῖ ἐπίσης, ἐνισχύει καὶ ἀποκαθιστᾷ τολμηράς, ὑπερηφάνους, δραστηρίας καὶ μεγαλοπράγμονας.

«Τίς, κύριοι, ἐξ ἡμῶν δυνάμενος νὰ καυχηθῇ ἐπὶ οἰκογενειακῇ τινι ἐπισημότητι, δὲν ἔσχεν ἀφορμὴν νὰ εἴπῃ ὡς ὁ Γλαῦκος πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Τυδέως:

Ταύτης τοι γενεῆς τε καὶ αἵματος εὔχομαι εἶναι,

καὶ τίς ὁ πατὴρ πάλιν, ὅστις δὲν ἀνύψωσεν εἰς τὰς χεῖράς του τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ δὲν εἶπεν εὐχόμενος ὑπὲρ αὐτοῦ καθώς ποτε ὁ ἀτυχὴς ἐκεῖνος ἥρως τῆς Τροίας:

. . . . . ὀτρύνω δὴ καὶ τόνδε γενέσθαι
παῖδ' ἐμόν, ὡς καὶ ἐγώ περ, ἀριπρεπέα Τρῶεσσιν,
ὧδε βίην τ' ἀγαθόν, καὶ Ἰλίου ἶφι ἀνάσσειν,
καὶ ποτέ τις εἴπῃσι «Πατρὸς δ' ὅγε πολλὸν ἀμείνων»..(*);

«Διατί, κύριοι, ἡ εὐχὴ αὕτη καὶ τὸ αἴσθημα ἡμῶν νὰ σταματᾷ μέχρις αὐτοῦ, νὰ μὴ παρακολουθῇ δὲ καὶ τὴν τύχην τῶν ἀπογόνων ἐκείνου εἰς τὸ ἄπειρον τοῦ χρόνου διάστημα, τὸ διάστημα τῆς αἰωνιότητος; Ἀλλ' οὐχὶ ἀναμφιβόλως παρὰ τῷ ἀνεπτυγμένῳ πνεύματι καὶ τῇ ὀρθῶς διαπεπλασμένῃ καρδίᾳ ὑπάρχει καὶ παρακολουθεῖ τὴν ἐθνικὴν ταύτην τύχην· ὑπάρχει παρὰ τοῖς πλείστοις καὶ τότε ἀντὶ τοῦ ταπεινοῦ καὶ κοινοῦ τῆς φιλοστοργίας ὀνόματος περιβάλλεται τὴν χλαμύδα τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς φιλογενείας· ἀναδεικνύει τοὺς ἐξόχους πατριώτας καὶ ἐπὶ τοῦ θωμοῦ τῶν μεγάλων καθηκόντων προσφέρει τοὺς εὐγενεστέρους μάρτυρας.»

Εἶτα ἀρχόμενος τοῦ κυρίου θέματος τοῦ λόγου καὶ εἰς τὸ περὶ μητρὸς ἐνδιατρίβων προσφυέστατα, νομίζομεν, συμπεραίνει:

«Ἔχει λοιπὸν ἀνάγκην ὑψηλοτέρας ἀκόμη παιδείας καὶ μορφώσεως καὶ πρακτικωτέρων γνώσεων τῶν ὅσων παρέχουσι τὰ παρθεναγωγεῖα τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς· ἠδυνάμην δὲ νὰ ὑποδείξω μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης παρρησίας, ἂν ἡ ὥρα ἐτύγχανεν ἡ ἁρμοδία, εἰς τινα τῶν ἰδιωτικῶν ἡμῶν παρθεναγωγείων μάλιστα ποῖά τινα μαθήματα καὶ πράγματα ἠδύναντο ν' ἀντικαταστήσωσιν ἄλλα, ἵνα μὴ ἐξακολουθήσωσιν αἱ νεάνιδες ἡμῶν βαδίζουσαι ἐπὶ τὰ ἴχνη τῆς κατὰ τὸν κωμικὸν τρυφώσης καὶ ἐγκεκοισυρωμένης γυναικὸς τῆς ὀζούσης μύρου καὶ κρόκου, ἐνῷ ὁ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν Ἕλλην εἰσέτι ὄζει τρυγός, τραπεζῶν καὶ περιουσίας ἐρίων.

«Ἂν περὶ τῶν μητέρων τῆς Σπάρτης δὲν πρόκηται ἴσως κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, οὐχ ἧττον ὅμως πρόκειται περὶ ἐκείνης, ἥτις κατὰ τὸν Σολομῶντα: τιμιωτέρα ἐστὶ λίθων πολυτελῶν, θαρσεῖ ἐπ' αὐτῇ ἡ καρδία τοῦ ἀνδρός. Ἡμεῖς δὲ ἃς προσθέσωμεν Ἡ καρδία ἑνὸς ὁλοκλήρου ἔθνους. Ἔτυχέ ποτε λόγος μεταξὺ τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος καὶ τῆς κ. Στάελ περὶ τῶν μέσων δι' ὧν ἡ Γαλλία ἠδύνατο ν' ἀνυψωθῇ.

— Αὐτοκράτωρ, λέγει ἡ ἔξοχος γυνή, ἓν εἶνε τὸ μέσον· μορφώσατε Γαλλίδας μητέρας καὶ ἡ Γαλλία ἀνυψώθη!

«Ναί, κύριοι, ἃς μορφώσωμεν Ἑλληνίδας μητέρας ἡμεῖς οἱ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν Ἕλληνες, καὶ αἱ Ἑλληνικαὶ ἡμῶν [illegible]νωνίαι ἀνυψώθησαν.

«Ἴσως ἴσως, ἂν ὁ ἐξόριστος τῆς Ἀγ. Ἑλένης κατεγίνετο νὰ μορφώσῃ μᾶλλον τὰς Γαλλίδας μητέρας ἢ τοὺς μαχητὰς τοῦ Μαρέγγου, τὸ Οὐατερλὼ δὲν θὰ ὑκῆρχε διὰ τὴν Γαλλίαν, καὶ ἂν οἱ μεταγενέστεροι καὶ διάδοχοι αὐτοῦ ἐδιδάσκοντο ὑπὸ τοῦ παθήματος, τὸ Σεδὰν δὲν θὰ ἐπεκάθητο νέον ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτῆς.»

Ὡς πρὸς τὸ περὶ σχολείων δὲ ἢ τοῦ προσωπικοῦ τῶν διδασκάλων μετὰ πολλῆς τῆς παρρησίας καὶ ὀρθότητος σκέψεων παρατηρεῖ τὰ ἑξῆς:

«Τὸ ἴδιον, κύριοι, τοῦ διδασκάλου παράδειγμα ἔχει μεγαλειτέραν πολὺ τὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν μαθητῶν ἢ ἡ παράδοσις ὅλων τῶν Παραλλήλων τοῦ Πλουτάρχου. Ἡ διαγωγὴ καὶ τὰ ἤθη τοῦ διδασκάλου συμβάλλουσι περισσότερον ἢ ἡ διδασκαλία καὶ ἐξήγησις τοῦ βίου τοῦ Σωκράτους καὶ ἁπάσης τῆς χορείας τῶν ἁγίων καὶ μαρτύρων τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἅπαντα ὁμοῦ τὰ νεώτερα ἠθικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα. Οἱ εὐφυεῖς πρὸ πάντων τῶν μαθητῶν κινδυνεύουσιν ἐκ τούτου περισσότερον, διαβλέποντες ἐν τῇ παραδόσει οὐχὶ διδάσκαλον σχολείου ἀλλὰ θεάτρου ἠθοποιόν. Ἄλλως τε, κύριοι, ἐγὼ τοὐλάχιστον θὰ ἐκλάβω ὡς τὴν σκληροτέραν τῶν εἰρωνιῶν, ὡς τὸν δυσφορώτερον τῶν ἐμπαιγμῶν, ἂν ἀπὸ τῆς ἕδρας τῆς διδασκαλικῆς ἢ τοῦ ἱεροῦ ἀμβωνος εἰς ἐπήκοον ὀλίγων νεαρῶν καρδιῶν, εἰς ἐπήκοον τοῦ πλήθους ἢ ἑνὸς σωματείου, ἄνθρωπος ἄνευ φιλοπατρίας διδάσκει τὸν πατριωτισμὸν τῶν ἐν Μαραθῶνι καὶ Πλαταιαῖς· ἄδικος δὲ καὶ καταχραστὴς τὴν δικαιοσύνην τοῦ Ἀριστείδου, φαυλέθιος καὶ διεφθαρμένος τοῦ Σωκράτους καὶ Φωκίωνος τὴν ἀρετήν, καὶ τέλος ὁπόταν ἀνίερός τις καὶ ἀσεβὴς τολμᾷ νὰ κηρύττῃ πρὸς τοὺς ἐνεοῦντας ἢ μὴ αὐτὸν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν πίστιν καὶ εὐσέβειαν.»

Τελευταῖον μεταβαίνων εἰς τὸ περὶ Κλήρου, ἐκφωνεῖ μετὰ θάρρους:

«Βεβαίως, κύριοι, εἶνε εὔκολον νὰ λέγηταί τις ποιμήν, ἀδιαφορῶν περὶ τῶν λύκων, οἵτινες διαρπάζουσι τὸ ποίμνιον αὐτοῦ,

(*) Ὁμήρ· Ἰλιὰς Ζ. στίχ. 476.

διότι ὁπωσδήποτε καὶ μαλλίον καὶ γάλα προσφέρουσι πρὸς ἐνδυμασίαν καὶ διατροφήν του, ἡ δὲ πλάτανος χύνει παχεῖαν σκιὰν καὶ τὰ ὄνειρα τῆς ἀκηδείας δὲν διαταράττουσι τὸν ὕπνον μας· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, καθ' ἣν κεραυνὸς ἐξυπνᾷ ἔντρομον τὸν ποιμένα καὶ ἡ ποίμνη αὐτοῦ εἶνε διεσκορπισμένη εἰς τὰ δάση· ἔρχεται στιγμή, καθ' ἣν τὰ πρόβατα ἀριθμοῦνται καὶ ἀντὶ περισσοτέρων εὑρίσκονται ὀλιγώτερα. Χθὲς εἰσέτι, κύριοι, ἐνέσκηψεν ὁ κεραυνὸς αὐτὸς ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, ἀλλ' οἱ ποιμένες ἐξύπνησαν κατόπιν θανάτου· ἠριθμήθημεν καὶ ὅλοι γνωρίζετε κατὰ πόσον εὑρέθη ὁ ἀριθμὸς ἡμῶν ἐλλιπής.

«Ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς τῶν ἀπωλειῶν τούτων, περὶ ὧν θὰ διαλάβῃ μετ' ὀλίγον ἡ ἱστορία, ῥίπτουσα ἐν τῇ τρυτάνῃ αὐτῆς τὰ μέτρα τῆς δικαιοσύνης καὶ τὴν πραγματικὴν ἐνοχήν, ἡ κοινωνία συναισθάνεται καὶ ἄλλην τινὰ ἀπώλειαν ἀθορύβως ἴσως ἐπισυμβαίνουσαν, ἀλλ' οὐχ ἧττον σπουδαίως ἐπηρεάζουσαν τὰς κοινωνίας ἡμῶν, τὴν θλιβερὰν ἐκείνην ἀπώλειαν τοσαύτης νεότητος ὀλιγωρούσ[illegible] τὰ τῆς θρησκείας καθ' ὁλοκληρίαν διὰ λόγους οἵτινες δὲν δικαιολογοῦσι μὲν αὐτήν, ἐπιβαρύνουσιν ὅμως τοὺς λειτουργοὺς τοῦ Ὑψίστου.»

Ὡς κέντρον ἐνεργείας παντὸς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν πρόοδον ἀφορῶντος ὑποδεικνύων ὁ κ. Σείζάνης τοὺς καθ' ἡμᾶς Συλλόγους καὶ Ἀναγνωστήρια, ἐρωτᾷ σὺν ἄλλοις:

«Ποῦ ἄλλοθι, κύριοι, ὁ νεαρὸς πολίτης, ὅστις ἀπὸ τοῦ σχολείου μεταβαίνει εἰς τὴν κοινωνίαν, ἥτις, ὡς νῦν ἔχει, αὐχμηρὰ ὡς τῆς Σαχάρας ἡ ἔρημος, εἶνε ἑτοίμη ν' ἀποῤῥοφήσῃ τὴν πρώτην ἰκμάδα τῆς καρδίας του, ν' ἀποξηράνῃ τὰ τρυφερώτερα ἄνθη τῶν εὐγενῶν αὐτῆς αἰσθημάτων καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ αὐτὴν ξηρὰν καὶ ἄνυδρον ἐν τῷ μέσῳ τῆς καταιγίδος τοῦ βίου, ποῦ ἄλλοθι, λέγω, θὰ εὕρῃ τὴν χλοερὰν δάσιν, ἥτις θὰ τὸν ἐνισχύσῃ νὰ διατρέξῃ ἀκμαῖος τὸ στάδιον αὐτοῦ τοσοῦτον ἀκροσφαλὲς καὶ δύσκολον κατὰ τὰ πρῶτα μάλιστα αὐτοῦ βήματα; Καὶ τίς ἄλλος δεσμὸς ἐπὶ τοῦ παρόντος τοὐλάχιστον ὑπάρχει παρ' ἡμῖν, ὅστις νὰ κρατῇ αὐτὸν συνδεδεμένον μετὰ τῶν ἱερῶν ἐκείνων εἰδώλων, ἅτινα ἐν τῷ σχολείῳ ἐλάτρευσε καὶ ἅτινα ἐντὸς ὀλίγου πρόκειται νὰ λησμονήσῃ, προσφέρων θυσίαν ὅλην ἐκείνην τὴν καρδίαν του καὶ ἐξοδεύων ὅλας τὰς στιγμὰς τῆς ζωῆς του εἰς λατρείαν τοῦ Βήλου καὶ τοῦ Μαμμωνᾶ;»

Ἐπὶ τέλους στρέφων τὸν λόγον πρὸς τὴν νεωτέραν γενεὰν ἀποτείνεται αὐτῇ οὕτωσί:

«Σὲ ὅμως πρὸ πάντων καλῶ, νεαρὰ τῶν Ἑλλήνων γενεά, ἥτις τὸν ἕνα πόδα ἔχεις εἰσέτι ἐπὶ τῆς τελευταίας βαθμίδος τοῦ καθιδρύματος ἐκείνου, ἔνθα ἡ καρδία σου ᾐσθάνθη τοὺς ἁγιωτέρους παλμοὺς τῶν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν πατρίδα καθηκόντων, ἔνθα ἐρωτήσθης ὑπὸ τῆς αἰωνίου ἐκείνης λάμψεως τοῦ λογικοῦ, ὅκερ ὑπεράνω τοῦ κυανοῦ ἀπείρου, τοῦ κεκοσμημένου ὑπὸ τῶν λαμπροτέρων τῆς δημιουργίας ἔργων, ἀνακαλύπτει τὸν θεῖον δάκτυλον, τὸν ἐπιτρέψαντα εἰς τόσα ἔθνη τῆς γῆς νὰ ἐμφανισθῶσι καὶ νὰ ζήσωσιν ἐπὶ μιᾶς γωνίας τοῦ ἡμετέρου πλανήτου, μετ' οὐ πολὺ δὲ νὰ ἐξαφανισθῶσιν ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς δόξης καὶ τοῦ μεγαλείου των, τῆς ἰσχύος καὶ τέλος τῆς ἰδίας αὐτῶν ὑπάρξεως νὰ θρηνήσωσι δοῦλαι παρθένοι ἢ νὰ κύψωσι κοσμοκράτορες βασιλεῖς τὸν ὑπερήφανον αὐτῶν αὐχένα. Σὲ πρὸ πάντων, ὦ εὐτυχὴς γενεά, εἰς ἣν ἐπεφυλάσσετο ἡ ἐξαιρετικὴ τύχη νὰ ἴδῃς τοὺς δωμοὺς τῶν πατέρων σου ἀνεγειρομένους καὶ τὰ ἱερὰ τεμένη τῶν Μουσῶν ἐπεστεγασμένα ἐκ νέου. Σὲ πρὸ πάντων καλῶ ὑπὸ τὴν στέγην ταύτην τοῦ εὐτυχεστέρου σου μέλλοντος.

«Ἡ ἐλπίς μου εἶνε κοινή, εἶνε ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους, διότι σὲ προσκαλῶ ὅθεν καὶ ἂν ὑπάρχεις, ἀφ' ὅτου καὶ ἂν ἴστασαι. Ἐνταῦθα δύνασαι ν' ἀτενίσῃς κατὰ μέτωπον ἐκεῖνον, ὅστις, ἐν πέντε σισύραις ἐγκεκορδυλημένος, ἀγνοεῖ πολλάκις τὴν ἀξίαν σου ἢ ἀποποιεῖται νὰ τὴν ἀναγνωρίσῃ, ἐνῷ δὲν ἔχει ἴσην τῆς ἰδικῆς σου καὶ τῶν ἀρετῶν σου στερεῖται. Ναί, ἐνταῦθα καὶ οὐχὶ εἰς τοὺς κύκλους τῶν ἐψιμυθιωμένων περιωπῶν, ἐν οἷς πρόκειται ν' ἀκούσῃς καὶ οὐ ἄθλα, τὰ ὁποῖα νὰ διηγηθῇς βραδύτερον κατὰ τῶν ἀποπεκλανημένων θυμάτων τῆς ἰδίας αὐτῶν φιλαρεσκείας, ἅτινα ὅμως ἐν τῷ οἴκῳ σου φέρουσι πάντοτε τὰ σεβαστὰ καὶ ἔντιμα ὀνόματα τῆς μητρός, τῆς συζύγου καὶ τῆς ἀδελφῆς, ἐν οἷς θ' ἀκούσῃς ἐμπαιζόμενα τὰ ἅγια καὶ θὰ ἴδῃς τὰ ἱερὰ καταπατούμενα, ἐνῷ ἡ χεὶρ ἐκείνη, ἥτις ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ Βαλτάσσαρ ἔγραψε τὰς τρομερὰς ἐκείνας λέξεις τῆς τιμωρίας, θὰ χαράττῃ ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς σου τρομερωτέρας ἔτι λέξεις. Ἐνταῦθα, λέγω, θὰ μάθῃς πόθεν ἠρύετο τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἀκατάβλητον ἐκείνην δύναμιν τῆς ψυχῆς ὁ υἱὸς τοῦ Σωφρονίσκου· πόθεν τὸν ἀνεξάντλητον αὐτοῦ πλοῦτον ὁ στρατηγὸς τοῦ ἑνὸς χιτῶνος, καὶ τίνι τρόπῳ ὁ ἀδικούμενος δίκαιος, μειδιῶν δι' ἑαυτὸν καὶ τεθλιμμένος διὰ τὴν πατρίδα, ἀπήρχετο ἀγογγύστως εἰς τὴν ἐξορίαν. Ἐνταῦθα τέλος θὰ μάθῃς ὦ νεαρὰ τῶν Ἑλλήνων γενεά, τὸν ἱερὸν νόμον τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀρτοπώλου ἢ τοῦ κηπουροῦ, ἔχων πλήρη τὴν συναίσθησιν τῆς ἀξίας του, καταργεῖ πᾶν βεβιασμένον προνόμιον καὶ ἓν μόνον δικαίωμα ἀναγνωρίζει, μίαν ὑπεροχήν, ἓν μεγαλεῖον καὶ μίαν ἀξίαν, τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἀξίαν τῆς μεγαλοφυΐας καὶ τῆς ἀρετῆς.

«Δὲν πρόκειται βεβαίως ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ συνεργασθῇς μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ θείου καὶ ἀπαραγράπτου τούτου νόμου ἀπὸ τοῦ οὐδοῦ τῶν οἰκιῶν σου μέχρι τῆς ὑψηλοτέρας βαθμίδος τοῦ Καπιτωλίου σου, καθὼς τὰ εὐτυχῆ τέκνα τοῦ Σταφαχέρου καὶ Τέλου ἢ οἱ συμπολῖται τοῦ μεγάλου Οὐασιγκτῶνος. Οὐχ ἧττον παρηγορήθητι, ἱδρύουσα ἀληθῆ καὶ σώφρονα δημοκρατίαν ἰδεῶν, ἥτις ἴσως θὰ δυνηθῇ νὰ θέσῃ φραγμὸν εἰς τὰς πλάνας καὶ τὰς παρεκτροπάς, εἰς τὴν ἀθεΐαν καὶ τὴν πολυτέλειαν τοῦ βίου, ἅτινα καλλιεργεῖ ἐν ταῖς κύκλοις αὐτῆς αὐτοχειροτόνητος ἀλλ' ἀνίσχυρος παρ' ἡμῖν ἀριστοκρατία.»

Τὸν λόγον τοῦτον, περὶ τοῦ ὅλου οὗτινος νομίζομεν ὅτι ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ λάβῃ ἰδέαν τινὰ ἐκ τῶν μνημονευθεισῶν παρικοπῶν περαίνει διὰ ποιηματίου προτρεπτικοῦ εἰς τὴν συνδιαλλακτικὴν συμβίωσιν καὶ ἐκπαίδευσιν ἡμῶν οἵτινες εὑρίσκομεν ἀφορμὰς διχονοιῶν καὶ ἐρίδων καὶ ἐν αὐτοῖς ὅτι τοῖς κοινωφελεστέροις καὶ ἐθνικωτέροις ἀγῶσιν, οὗτινός ἕνεκεν ἐκφωνεῖ:

«Εἷς εἶνε, κύριοι ὁ οἶνος τῶν σπονδῶν ἡμῶν· τὰ θυσιαστήρια ἔστωσαν πολλά, καὶ τὸ πῦρ ἂς ἀναλάμψῃ πανταχόθεν· ἡ κνίσσα ὅμως καὶ ὁ καπνὸς τῶν θυσιῶν θ' ἀναδῇ πρὸς ἕνα Θεόν, διότι καὶ πρὸς ἕνα προσφέρονται.»

Ἐγερθῆτε λοιπόν, παῖδες τῶν Ἑλλήνων, ἡνωμένοι·
ἡ πατρίς μας νέαν δόξαν πάλιν ἐξ ἡμῶν προσμένει.

Ἐκ τοῦ ἐν λόγῳ ποιηματίου ἀποσπῶμεν τὴν 3, 5 καὶ 7ην στροφὴν ὡς ἑξῆς:

Ἐκεῖ ἐθράυσεν ἡ σπάθη τοῦ πεσόντος Λεωνίδα
εἰς τὸ πρῶτον κτύπημά της τοῦ Ὑδάρνους τὴν ἀσπίδα·
Ἐκεῖ, φίλοι, ἡ ψυχή του, λουομένη εἰς τὸ αἷμα,
τῆς ἰσχάτης ἀγωνίας ἔρριψε πρὶν φύγῃ βλέμμα,
καὶ τοὺς μέλλοντας θριάμβους τῆς Ἑλλάδος χαιρετῶσα,
"ἀναγγείλατέ το..", εἶπεν ἡ αἱμόφυρτός του γλῶσσα.
Τὸ ἀνήγγειλαν οἱ ναῦται ἐπειτα τῆς Σαλαμῖνος,
οἱ ἀγρόται καὶ ποιμένες μετὰ ταῦτα τῆς Τροιζῆνος·
ἀναγγείλατέ το, παῖδες
τῶν Ἑλλήνων, ἡνωμένοι·
τῶν θριάμβων τῆς παιδείας
δόξα νέα μᾶς προσμένει.

. . . . . .

Πλὴν διῆλθα τὰ πεδία, διατρέξας τὰ πελάγη,
καὶ τὸ ὄμμα μου ἐν μέσῳ ἐρημίας κατεπλάγη·
Τῆς Νεμέσεως δὲν εἶδα ἄγαλμα οὐδὲ εἰκόνα
Ἐν τῇ Ποικίλῃ Στοᾷ πλέον γράφουσαν τὸν Μαραθῶνα·
Εἶδα μόνον τῶν μαρμάρων τὰ τεμάχια ριμμένα,
τοὺς ναοὺς καὶ τὰ τεμένη τῶν Μουσῶν ἐρειπωμένα·
Εἶδα μόνον ζευγηλάτας, εἶδα πένητας ἀνθρώπους
ταπεινοὶ νὰ κατοικῶσι ταπεινοὺς κ' ἐρήμους τόπους.
Φεῦ! ἀκούσατέ μου τώρα,
νέοι παῖδες τῶν Ἑλλήνων·
μένουσιν οἱ λίθοι μόνον
τῶν τροπαίων μας ἐκείνων.

. . . . . .

Καταθέσωμεν τὰ ξίφη πρὸ τῶν ἱερῶν βωμῶν μας,
μὲ τὸν κλῶνα τῆς ἐλαίας στέψωμεν τὸ μέτωπόν μας.
Μὲ τὸ ξίφος, μὲ τὸ δόρυ ἄλλοτε καὶ τὴν ἀσπίδα,
σήμερον μὲ τὴν μελέτην ἀνεγείρουν τὴν πατρίδα.
Ἄλλοτε εἰς τὰ πελάγη κ' εἰς τὰς φάραγγας ὀρέων
σφάγια μαχῶν ἀγρίων καὶ βορὰ κητῶν κ' ὀρνέων·
γεωργοὶ τῆς διανοίας σήμερον καὶ τῶν ἀγρῶν μας
ἀνεγείρωμεν ἐκ νέου τὸ ἀρχαῖον τρόπαιόν μας.
Ἀνεγείρατέ το ὅθεν,
παῖδες νέοι τῶν Σμυρναίων,
ἂν καὶ σεῖς ποθῆτε δόξαν
τῶν τροπαίων μας τῶν νέων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΙ.

ΒΙΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ

ΤΩΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΔΙΑΠΡΕΨΑΝΤΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

(ὑπὸ Α. Ν. Γούδα κτλ.).

Ἐν σελ. 286 τοῦ Γ'. τόμου τοῦ «Μέντορος» ὁμιλήσαντες περὶ τοῦ συγγράμματος τούτου εἴχομεν εἰπεῖ ὅτι μέχρι τότε εἶχον ἐκδοθῆ οἱ πέντε τόμοι αὐτοῦ, ἀφ' ὧν μάλιστα καὶ μετηνέγκαμεν τὰς βιογραφίας τοῦ Δημ. Γαλανοῦ (σελ. 325 καὶ 338 Γ'. τομ.) καὶ τοῦ Κωνς. Ι. Ἰπληξῆ (σελ. 121 καὶ 167 Δ'. τομ.) μετὰ τῶν εἰκόνων τῶν δύο τούτων ἀξιολόγων ὁμογενῶν.

Σήμερον δὲ λίαν εὐχαρίστως ἀναγγέλλομεν τοῖς φίλοις [illegible]αγνώσταις τὴν ἔκδοσιν καὶ τοῦ ΣΤ'. τόμου τοῦ περισπουδάστου τούτου συγγράμματος οὗτινος ὕλη εἰσὶν οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες, ἤτοι Ὑψηλάνται (μετὰ δύο εἰκόνων) Μουρούζαι, Γ. Βούλγαρης, Μαυρομιχάλαι (μετ' εἰκόνος), Σοῦτσοι (μετ' εἰκόνος), Μαυροκορδάτοι (μετ' εἰκόνος), Κωλέττης (μετ' εἰκόνος), Θ. Νέγρης, Θ. Κανακάρης καὶ Ροῦφος, Ζαΐμαι, Ἀλέξιος Νοῦτσος καὶ Παναγιώτης Κρεββατᾶς.

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ.

Φιλοπονηθεῖσα ὑπὸ Γ. Α. Ἀριστείδου

καὶ

ἐκδοθεῖσα δαπάνῃ τῆς ἐν Μιτυλήνῃ Φιλοπτ. Ἀδελφότητος.

Ἡ ἀνάλυσις αὕτη, ἧς εἴχομεν δημοσιεύσει ἐν σελ. 262 καὶ 293 τὸν πρόλογον καὶ τὸ Α'. μέρος καὶ ἧς τὴν ἀγγελίαν εἴχομεν καταχωρίσει ἐν σελ. 320 τοῦ Δ'. τόμου, ἐξῆλθε τῶν πιεστηρίων καὶ εἶνε εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ὅσοι θέλουσι νὰ γίνωσι κάτοχοι τοῦ ἐκλεκτοῦ τούτου λόγου τοῦ Ξενοφῶντος, τὸ τίμημα τοῦ ὁποίου 1|2 μετζίτιον ὡρίσθη πρὸς περίθαλψιν πτωχῶν ἀδελφῶν.